

বিনামূলীয়া
পাঠ্যপুথি

অকণিৰ গণিত

দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ বাবে

বিদ্যালয় শিক্ষা বিভাগ
অসম চৰকাৰ

ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত

জন-গণ-মন-অধিনায়ক, জয় হে
ভাৰত-ভাগ্য-বিধাতা
পঞ্জাব-সিন্ধু-গুজৰাট-মাৰাঠা
দ্ৰাবিড়-উৎকল-বংগ
বিষ্ণু-হিমাচল-যমুনা-গংগা
উচ্ছল-জলধি-তৰংগ
তব শুভ নামে জাগে, তব শুভ আশিস মাগে,
গাহে তব জয়-গাথা।
জন-গণ-মংগল-দায়ক জয় হে
ভাৰত-ভাগ্য-বিধাতা।
জয় হে, জয় হে, জয় হে,
জয় জয় জয় জয় হে।

(উৎস - গৃহ মন্ত্ৰালয়, ভাৰত চৰকাৰ)

[https://www.mha.gov.in/sites/default/files/National Anthem%28E%29_2.pdf](https://www.mha.gov.in/sites/default/files/National%20Anthem%28E%29_2.pdf)

অকণিৰ গণিত

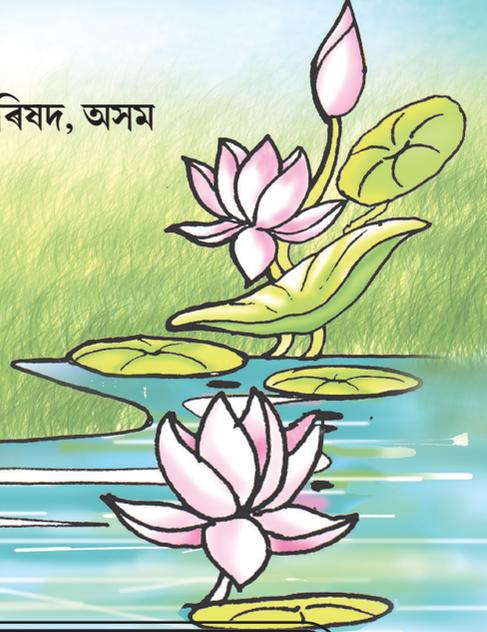
দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ বাবে
(পাঠ্যপুথি তথা অভ্যসন পুথি)

RZE4L9

প্ৰস্তুতকৰণ

ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম
কাহিলিপাৰা, গুৱাহাটী-১৯

নাম :.....

বিদ্যালয়ৰ নাম :.....

শ্ৰেণী : ..... ৰোল নং :.....

অসম ৰাজ্যিক পাঠ্যপুথি প্ৰণয়ন আৰু প্ৰকাশন নিগম লিমিটেড, গুৱাহাটী

AKANIR GANIT : Dwitiya Shrenir Babe : A textbook cum workbook on Mathematics for class 2 developed and reviewed by SCERT, Assam through workshops, approved by the Government of Assam and published by the Assam State Textbook Production and Publication Corporation Limited, Guwahati on behalf of Govt. of Assam. FREE TEXTBOOK

All rights reserved : No reproduction in any form of this book, in whole or in part (except for brief quotation in critical articles or reviews) may be made without written authorization from the copyright authorities.

© : State Council of Educational Research and Training, Assam

প্রথম প্রকাশ : ২০২৪

: 70 GSM কাগজত মুদ্রিত পাঠ্যপুথি

প্রকাশক : অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা বিনামূলীয়াকৈ বিতৰণৰ বাবে অসম ৰাজ্যিক পাঠ্যপুথি প্ৰণয়ন আৰু প্ৰকাশন নিগম লিমিটেডৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত পাঠ্যপুথি।

মুদ্ৰক : বি. এছ. পাব্লিকেশ্বন
জু নাৰেঞ্জী ৰোড, গুৱাহাটী-২১

ডাঃ বনোজ পেণ্ডু, এম. বি. বি. এছ
মন্ত্রী, অসম

শিক্ষা, ভৈয়াম জনজাতি আৰু
পিছপৰা শ্ৰেণী কল্যাণ বিভাগ

শুভেচ্ছাবাণী...

বিদ্যায়তনিক শিক্ষাৰ প্ৰধান আহিলা হৈছে পাঠ্যপুথি। পাঠ্যপুথিৰ মাজেৰেই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে জ্ঞানৰ অন্বেষণ কৰে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলেই আমাৰ ৰাজ্যৰ তথা আমাৰ দেশৰ ভৱিষ্যতৰ মূল সম্বল। মানৱ সভ্যতাৰ ধাৰা শিক্ষাৰ দ্বাৰাই প্ৰভাৱান্বিত হয়। এই উপলক্ষিৰেই বৰ্তমান চৰকাৰে শিক্ষা ক্ষেত্ৰত সৰ্বাধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে।

বৰ্তমানৰ ৰাজ্য চৰকাৰে শিক্ষা গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে সফলতা অৰ্জন আৰু জীৱনৰ লক্ষ্য পূৰণ তথা ৰাজ্যৰ কল্যাণৰ হেতুকে আগুৱাই যোৱাৰ বাবে বিভিন্ন অভিলাষী আঁচনি ৰূপায়ণ কৰি আছে। 'প্ৰজ্ঞান ভাৰতী'ৰ অধীনস্থ বিনামূলীয়া পাঠ্যপুথিৰ অধীনত 'ক' শ্ৰেণীৰ পৰা দ্বাদশ শ্ৰেণীলৈ বিনামূলীয়া পাঠ্যপুথিৰ অবিৰত যোগান ধৰি আহিছে। ২০২০ চনৰ পৰা আমাৰ চৰকাৰে এই আঁচনি স্নাতক শ্ৰেণী পৰ্য্যন্ত সম্প্ৰসাৰিত কৰি আহিছে। সমগ্ৰ ৰাজ্যত উচ্চতৰ মাধ্যমিক আৰু স্নাতক শ্ৰেণীত নামভৰ্তিকৰণৰ মাচুল বেহাইৰ ঘোষণাৰে এক যোগাত্মক পদক্ষেপ লৈ থকা হৈছে। সমাজৰ আৰ্থিকভাৱে পিছপৰা পৰিয়ালৰ শিক্ষাৰ্থীলৈ হাইস্কুল শিক্ষান্ত আৰু উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাৰ মাচুল বেহাই দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰি থকা হৈছে। লগতে মাধ্যমিক স্তৰতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সমবেশ (ইউনিফৰ্ম) যোগান ধৰাৰ বাবে চৰকাৰে ব্যৱস্থা লৈছে। 'আনন্দৰাম বৰুৱা আঁচনি'ৰ জৰিয়তে হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱা মেধাৱী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক 'লেপ্টপ' বা তাৰ বিনিময়ত আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়োৱা হৈছে।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিক্ষা গ্ৰহণৰ বাট সেন্দুৰীয়া কৰি তোলাৰ মহান উদ্দেশ্য সাৰোগত কৰি ৰূপায়ণ কৰি অহা 'প্ৰজ্ঞান ভাৰতী' আঁচনিৰ অন্তৰ্ভুক্ত বিনামূলীয়া পাঠ্যপুথি যোগানৰ দৰে পৰিত্ৰ কৰ্মযজ্ঞ সম্পাদন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অৰিহণা যোগোৱা ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম ৰাজ্যিক বিদ্যালয় শিক্ষা পৰিষদ তথা অসম ৰাজ্যিক পাঠ্যপুথি প্ৰণয়ন আৰু প্ৰকাশন নিগমৰ কৰ্মতৎপৰতাক মই শলাগ লৈছো। শিক্ষাৰ্থীসকলে নিৰলস জ্ঞান আহৰণৰ যজ্ঞত আত্মনিয়োগ কৰি ৰাষ্ট্ৰৰ সম্পদৰূপে নিজকে গঢ়ি তুলিব বুলি মই আশা ৰাখি আন্তৰিকতাৰে শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলো।

(ডাঃ বনোজ পেণ্ডু)

শিক্ষামন্ত্রী, অসম

পাতনি

শিশুকেন্দ্ৰিক শিক্ষা পদ্ধতিৰ সফল ৰূপায়ণৰ লগতে প্ৰাথমিক শিক্ষাক সাৰ্বজনীন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিদ্যালয়সমূহত পাঠ্যপুথিৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি ২০২০ত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে যে প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত সাৰ্বজনীন বুনীয়াদী সাক্ষৰতা আৰু সাংখ্যিকতাৰ জ্ঞানপ্ৰাপ্ত কৰোৱাটো আমাৰ সৰ্বোচ্চ অগ্ৰাধিকাৰ। ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসমে অসম চৰকাৰৰ নিৰ্দেশ সাপেক্ষে সময়ে সময়ে প্ৰাথমিক স্তৰৰ পাঠ্যপুথিসমূহ প্ৰস্তুত আৰু পুনৰীক্ষণ কৰি আহিছে। এইবেলি “অকণিৰ গণিত” নামেৰে গণিত বিষয়ৰ দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ নতুন পাঠ্যপুথি ২০২৪-২৫ শিক্ষাবৰ্ষৰ পৰা বিদ্যালয়সমূহত প্ৰচলন হ’ব পৰাকৈ প্ৰস্তুত কৰি উলিয়াইছে। এই পুথিখন ‘ৰাষ্ট্ৰীয় কেৰিকুলাম ৰূপৰেখা ২০২২ বুনীয়াদী স্তৰ’ (NCF-FS)ৰ আধাৰত প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা ৰাজ্যিক পাঠ্যক্ৰম আৰু শেহতীয়াকৈ ৰাষ্ট্ৰীয় শৈক্ষিক অনুসন্ধান আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, নতুন দিল্লীৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা পাঠ্যপুথিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

শিশুসকলক গণিতৰ প্ৰাথমিক ধাৰণাবোৰ আয়ত্ত কৰাওঁতে তেওঁলোকৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এই পাঠ্যপুথিখনত যথেষ্ট ক্ৰিয়া-কলাপ সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। পাঠ্যপুথিৰ পাঠসমূহৰ আদান-প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকসকলে ‘নিপুণ অসম’ৰ অধীনত বিদ্যালয়লৈ পঠোৱা কাৰ্যপত্ৰৰ সৈতে সংৰেখিত কৰিব লগতে শিক্ষকৰ হাতপুথিৰ সহায় লৈ শিকন প্ৰক্ৰিয়া আনন্দদায়ক কৰিব বুলি আশা কৰা হ’ল।

কৰ্মশালাৰ জৰিয়তে পাঠসমূহ প্ৰস্তুত কৰোঁতে অভিজ্ঞ শিক্ষক, শিক্ষক-প্ৰশিক্ষকৰ সহায় লোৱা হৈছে। এই ছেগতে তেখেতসকলক আমাৰ তৰফৰ পৰা আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

ৰাজ্যখনৰ বিভিন্ন শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী তথা সমল ব্যক্তিৰ পৰামৰ্শত খুব কম দিনৰ ভিতৰত এই পাঠ্যপুথিখন প্ৰস্তুত কৰি উলিওৱা হেতুকে অনিচ্ছাকৃতভাৱে কিছু ভুল ৰৈ যাব পাৰে। তেনে ভুলসমূহ আঙুলিয়াই গঠনমূলক দিহা-পৰামৰ্শ দিবলৈ সদাশয় ব্যক্তিসকলক অনুৰোধ জনালোঁ।

নিৰদা দেৱী

(ড° নিৰদা দেৱী)

সঞ্চালক

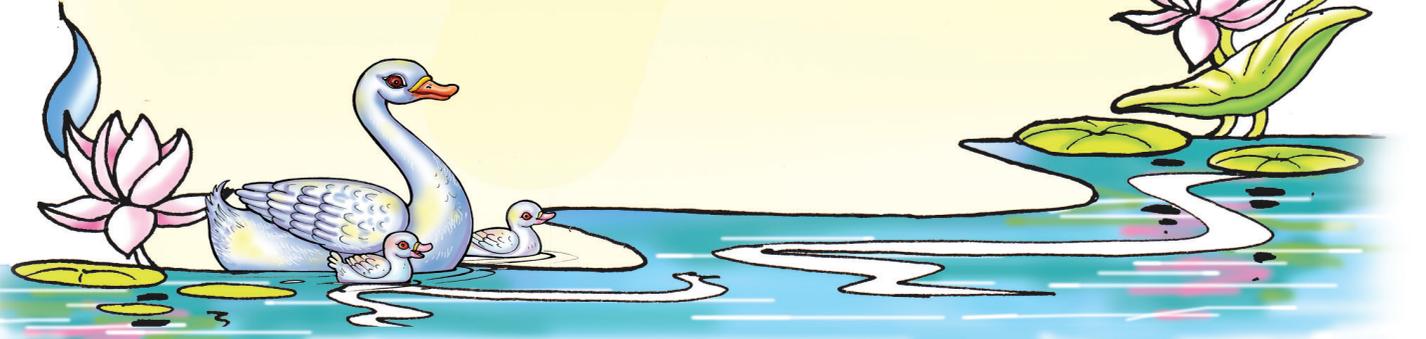
ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

কাহিলিপাৰা, গুৱাহাটী-৭৮১০১৯

সূচীপত্ৰ

পাঠ নং	পাঠৰ নাম	পৃষ্ঠা
১	গোটত গণনা	১-১৩
২	ত্ৰিমাত্ৰিক আকৃতি	১৪-২২
৩	সংখ্যাৰ সৈতে ধেমালি (১ৰ পৰা ১০০লৈ)	২৩-৩৩
৪	দ্বিমাত্ৰিক আকৃতি	৩৪-৪১
৫	ৰেখা	৪২-৪৮
৬	যোগ	৪৯-৬১
৭	বিয়োগ	৬২-৭৫
৮	জোখ-মাখ	৭৬-৮৪
৯	পূৰণ	৮৫-৯৯
১০	হৰণ	১০০-১০৬
১১	ঋতু আৰু সময়	১০৭-১১৯
১২	টকা-পইচা	১২০-১৩০
১৩	তথ্যৰ ব্যৱহাৰ	১৩১-১৩৯
১৪	ভাগ কৰোঁ আহা	১৪০-১৪৫
১৫	গাণিতিক খেল	১৪৬-১৫০

ডিজিটেল বিষয়বস্তু উপলব্ধ
কৰিবলৈ কেনেদৰে
QR Code ব্যৱহাৰ কৰিব

diksha.gov.in/app

অথবা

আপোনাৰ মোবাইলৰ ব্ৰাউজাৰত diksha.gov.in টাইপ
কৰক আৰু tap button স্পৰ্শ কৰক ।

Google Play Store ত DIKSHA search কৰক আৰু
App টো ডাউনলড কৰিবলৈ Install Button টো স্পৰ্শ কৰক

মোবাইলত QR Code ব্যৱহাৰ কৰি কেনেকৈ ডিজিটেল বিষয়বস্তু উপলব্ধ কৰিব পাৰি

1

অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া
ভাষাটোক নিৰ্বাচন কৰক

2

আপোনাৰ ভূমিকা
বাছনি কৰক- ছাত্ৰ/
শিক্ষক/অন্য

3

QR Code Scan
কৰিবলৈ QR ক'ডৰ
আইকনটোত স্পৰ্শ কৰক

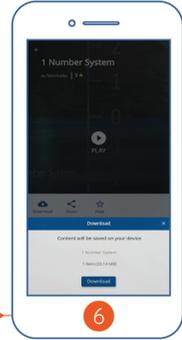
4

প্ৰৱেশ অনুমোদন
কৰক আৰু এপ
ব্যৱহাৰৰ অনুমতি দিয়ক

5

পাঠ্যপুথিৰ QR Codeত
Camera কেন্দ্ৰীভূত/
দৃষ্টিপাত (Focus) কৰক

6

QR Code সম্পৰ্কিত
হৈ থকা বিষয়বস্তু প্ৰদৰ্শন
কৰিবলৈ ক্লিক কৰক

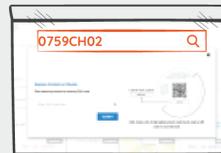
Desktop অত QR Code ব্যৱহাৰ কৰি ডিজিটেল বিষয়বস্তু কেনেদৰে উপলব্ধ কৰিব পাৰি

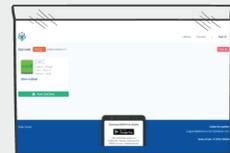
QR Codeৰ তলত আপুনি ছটা
অংকবিশিষ্ট সংখ্যাটো
(ডায়েল কোড) দেখিব

আপোনাৰ ব্ৰাউজাৰত
<https://diksha.gov.in/as/get>
টাইপ কৰক

৬ অংকৰ ডায়েল ক'ডটো
আপোনাৰ Desktopৰ
চাৰ্চবাৰডালত লিখক

উপলব্ধ বিষয়বস্তুৰ তালিকা
নিৰীক্ষণ কৰক আৰু নিজৰ
পছন্দৰ বিষয়বস্তুত ক্লিক কৰক

মাঘ বিহুৰ সময়ত বিবেকহঁতৰ চহৰত ভোগালী মেলা অনুষ্ঠিত হয়। মেলাত এখন লাডু-পিঠাৰ দোকানত কি কি ৰাখিছে চাওঁ আহা-

ছবিখন চাই বস্তুবোৰ গণনা কৰোঁ আহা -

চুঙা-পিঠা	<input type="text"/>	তিলৰ লাডু	<input type="text"/>	নাৰিকলৰ লাডু	<input type="text"/>
মুড়িৰ লাডু	<input type="text"/>	তিল-পিঠা	<input type="text"/>	দৈৰ টেকেলি	<input type="text"/>

ছবিখন চাই তলৰ খালী ঠাইবোৰ পূৰ কৰোঁ আহা -

(ক) দোকানখনত নাৰিকলৰ লাডুৰ .....টা টোপোলা আছে আৰু প্ৰতিটো টোপোলাত .....টাকৈ নাৰিকলৰ লাডু আছে।

(খ) দোকানখনত তিলৰ লাডুৰ .....টা টোপোলা আছে আৰু প্ৰতিটো টোপোলাত .....টাকৈ তিলৰ লাডু আছে।

(গ) দোকানখনত .....টা দৈৰ টেকেলি আছে।

(ঘ) দোকানখনত .....টা চুঙা-পিঠা আছে।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক তেওঁলোকৰ চাৰিওফালে থকা বস্তুবোৰ গোটত গণনা কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

মেলাত বিক্রী কৰিবৰ বাবে ৰাণুৰ মাকেও নাৰিকলৰ লাডু বান্ধিছে।

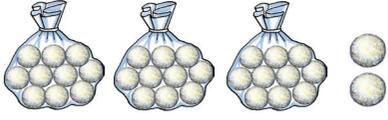

ৰাণু আৰু তাইৰ ভায়েক পাপুৰে ১০ টা লাডুৰে একোটাকৈ টোপোলা সাজিছে। বিক্রী কৰিবৰ বাবে মাকে প্ৰতিদিনে কেইটাকৈ লাডু বান্ধিছে চাওঁ আহ।

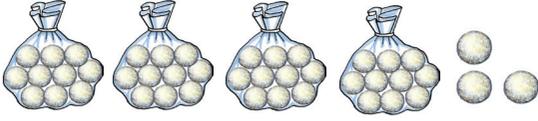
দিন	লাডুৰ সাজোন	১০টা লাডুৰ টোপোলা	খোলা লাডু	মুঠ লাডু
প্ৰথম		২টা	২টা	২২টা
দ্বিতীয়				
তৃতীয়				
চতুৰ্থ				
পঞ্চম				

লাডু গণনা কৰোঁ আহা -

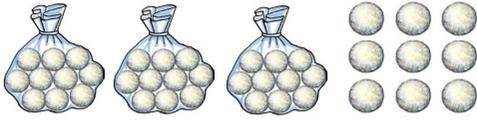
টা লাডু

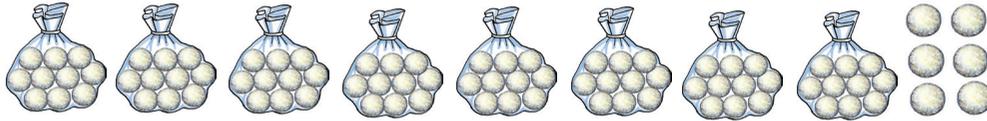
টা লাডু

টা লাডু

টা লাডু

টা লাডু

সংখ্যা অনুযায়ী লাডু আকোঁ আহা -

১২টা লাডু	
১৯টা লাডু	
২৩টা লাডু	
৩০টা লাডু	

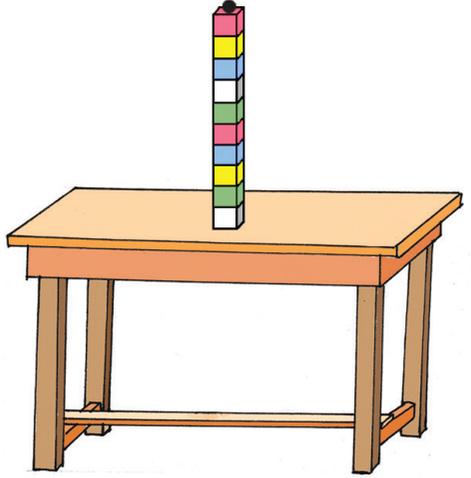

সংযোগী ঘনকৰ সৈতে খেলোঁ আহা -

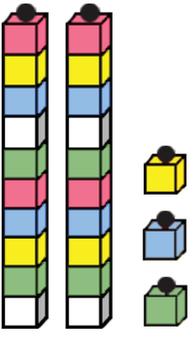
মেজত থকা স্তম্ভত কেইটা ঘনক আছে চাওঁ আহা -

এটা স্তম্ভ = _____ টা ঘনক

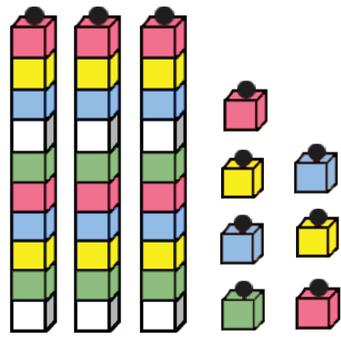
কৰি চাওঁ আহা -

টা স্তম্ভ আৰু

টা ঘনক

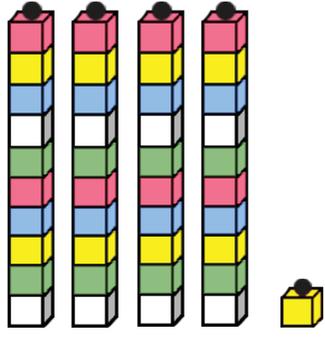
মুঠ টা ঘনক

টা স্তম্ভ আৰু

টা ঘনক

মুঠ টা ঘনক

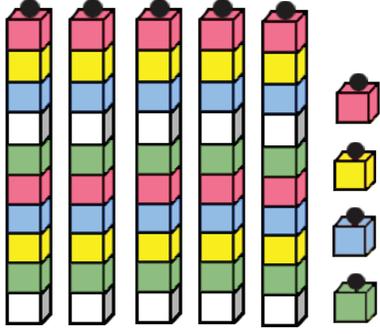

টা স্তম্ভ আৰু

টা ঘনক

মুঠ টা ঘনক

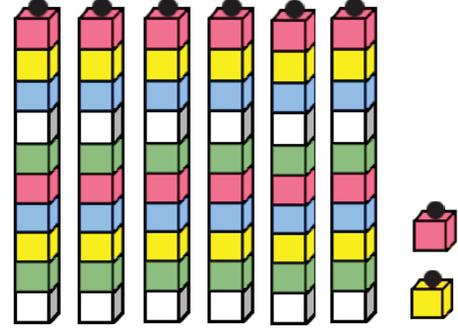

টা স্তম্ভ আৰু

টা ঘনক

মুঠ টা ঘনক

টা স্তম্ভ আৰু

টা ঘনক

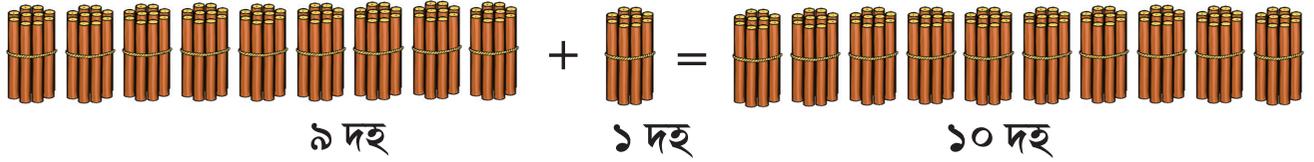
মুঠ টা ঘনক

১০০ৰ গোট গঠন কৰোঁ আহা -

দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ শ্ৰেণীকোঠাত বমলা বাইদেৱে কিছুসংখ্যক মাৰি ১০গৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত ভগাই দি ১০ডালৰ মুঠা তৈয়াৰ কৰিব দিলে। মুঠাবোৰ লগ লগাই কিমান ডাল মাৰিৰ গোট হ'ল চাওঁ আহা -

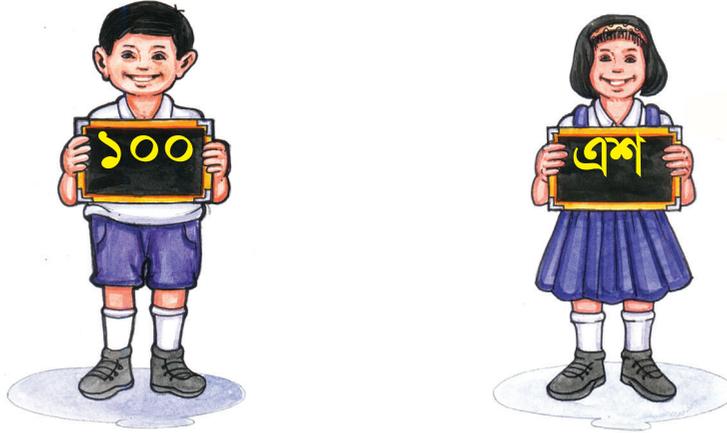

এতিয়া,

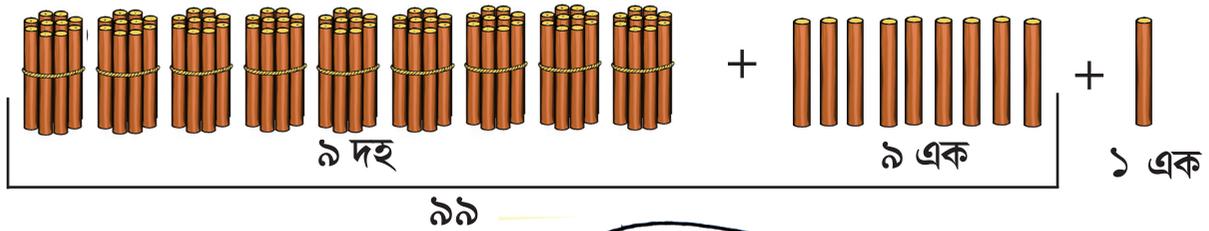

১০ দহকে ১০০ বুলি কোৱা হয়।

ইয়াক আখৰেৰে 'এশ' লিখা হয়।

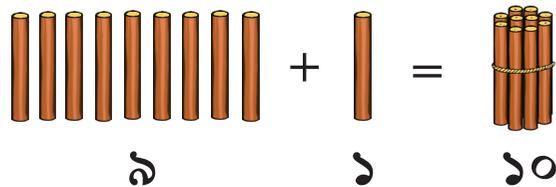
বুজোঁ আহা

৯৯ৰ লগত ১ যোগ
কৰিলে ১০০ হ'ব।

৯ডাল খোলা মাৰিৰ লগত এডাল খোলা মাৰি যোগ কৰিলে ১০ডাল মাৰি অৰ্থাৎ ১০ডাল
মাৰিৰ মুঠা এটা পাম।

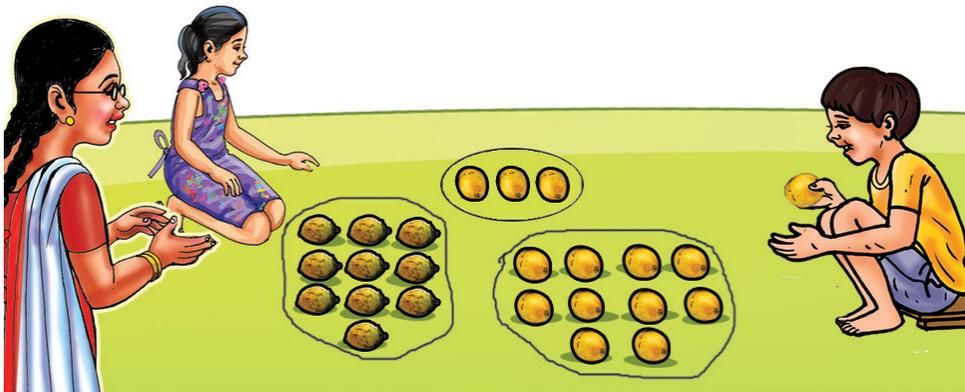

শিবুহঁতৰ তামোলৰ বাৰী -

শিবুহঁতৰ ঘৰৰ বাৰীৰ তামোল পৈণত হৈছে। দেউতাকে সাপ্তাহিক বজাৰত বিক্ৰী কৰিবলৈ তামোল পাৰিলে। মাকে তামোলবোৰ শিবু আৰু তাৰ ভনীয়েকক গণনা কৰিব দিলে।

তেওঁলোকৰ ঘৰৰ ওচৰৰ দীপুবায়ে শিবুহঁতে গণনা কৰা পদ্ধতিটো চাই আন এক পদ্ধতিৰে গণনা কৰিবলৈ শিকালে। দীপুবাৰ পদ্ধতি অনুসৰি ১ দহক $\square$ চিন আৰু ১ক $\triangle$ চিনেৰে বুজোৱা হৈছে।

$\square$	$\triangle$
দহক	একক
২	৩

এই পদ্ধতি অনুসৰি শিবু আৰু ভনীয়েকে গণি পোৱা তামোলৰ সংখ্যা -

$$\square + \square + \triangle + \triangle + \triangle = ২০ + ৩$$

$$= ২৩$$

বেলুন চাই গণনা কৰি লিখোঁ আহা -

	৩ এক	৩
		
		
		

তলৰ বেলুনবোৰ গণনা কৰি লিখা -

[= ১০ টা বেলুন]

	২ দহ	২০
		
		
		
		

চিনবোৰ ব্যৱহাৰ কৰি তলৰ তালিকাখন পূৰ কৰোঁ আহা - [$\square = 10, \triangle = 1$]

সংখ্যা	চিনসমূহ					
২৩	$\square \square \triangle \triangle \triangle$	২০ + ৩				
৩৯		<table border="1"> <tr><th>দহক</th><th>একক</th></tr> <tr><td>২</td><td>৩</td></tr> </table>	দহক	একক	২	৩
দহক	একক					
২	৩					
৪৫		<table border="1"> <tr><th>দহক</th><th>একক</th></tr> <tr><td></td><td></td></tr> </table>	দহক	একক		
দহক	একক					
৪৭		<table border="1"> <tr><th>দহক</th><th>একক</th></tr> <tr><td></td><td></td></tr> </table>	দহক	একক		
দহক	একক					
৫০		<table border="1"> <tr><th>দহক</th><th>একক</th></tr> <tr><td></td><td></td></tr> </table>	দহক	একক		
দহক	একক					

তলত দিয়া ধৰণে বহলাই লিখোঁ আহা-

২৩	২ দহ ৩
৩২	
৬৪	

তলত দিয়া ধৰণে লিখোঁ আহা -

৪ দহ ৬	৪৬
৩ দহ	
৫ দহ ৩	

তুলনা কৰোঁ আহা -

শিবুহঁতৰ ঘৰৰ অমৰাজোপা থোপা থোপে লাগিছে। শিবুৰ দেউতাকে অমৰাবোৰ বজাৰত বিক্ৰী কৰিবলৈ নিব।

শিবুয়ে গণি পোৱা
অমৰাৰ সংখ্যা

৩ দহ ৬ এক

৩৬

ভনীয়েকে গণি পোৱা
অমৰাৰ সংখ্যা

৩ দহ ২ এক

৩২

৩৬ আৰু ৩২ দুয়োটা সংখ্যাতেই ৩ দহকৈ
আছে। কিন্তু ৩৬ত ৬ এক আৰু ৩২ত ২ এক
আছে। যিহেতু, ৬, ২তকৈ ডাঙৰ, সেয়ে
৩৬ সংখ্যাটো ৩২তকৈ ডাঙৰ।

প্রতিটো যোৰৰ ডাঙৰ সংখ্যাটোত ঘেৰ দিওঁ আহা -

- (ক) ২৬ ৩৭ (খ) ৩২ ৩৪ (গ) ৩৮ ৪৭
(ঘ) ২৩ ৩৩ (ঙ) ৪০ ৩০ (চ) ৫৭ ৩১

প্রতিটো যোৰৰ সৰু সংখ্যাটোত ঘেৰ দিওঁ আহা -

- (ক) ২৫ ৩৩ (খ) ৩৩ ৩১ (গ) ৪৪ ৪২
(ঘ) ২৩ ৩১ (ঙ) ৪০ ৪৫ (চ) ৩৮ ৮৩

উত্তৰ লিখোঁ আহা -

(ক) ২৯তকৈ সৰু সংখ্যা এটা লিখা।

(খ) ৪৫তকৈ ডাঙৰ সংখ্যা এটা লিখা।

(গ) ৩৫তকৈ ডাঙৰ আৰু ৪০তকৈ সৰু সংখ্যা এটা লিখা।

(ঘ) ..... সংখ্যাটো ..... তকৈ সৰু। (খালী ঠাই পূৰ কৰা)

তলত দিয়া সংখ্যাবোৰ সৰুৰ পৰা ডাঙৰলৈ সজাই খালী বাকচত লিখোঁ আহা-

২৭	২১	২৪	২৮	⇒	২১	২৪	২৭	২৮
৩৭	১৭	২৭	৪৭	⇒				
৬৯	২৮	৫১	৪৩	⇒				
৮১	৩৯	৭৩	৬২	⇒				
৯৩	৭১	৯৯	৮৫	⇒				

সংখ্যাৰ সৈতে খেলোঁ আহা :

মই কোন ?

(ক) মই দুটা অংকবিশিষ্ট আটাইতকৈ ডাঙৰ সংখ্যা।

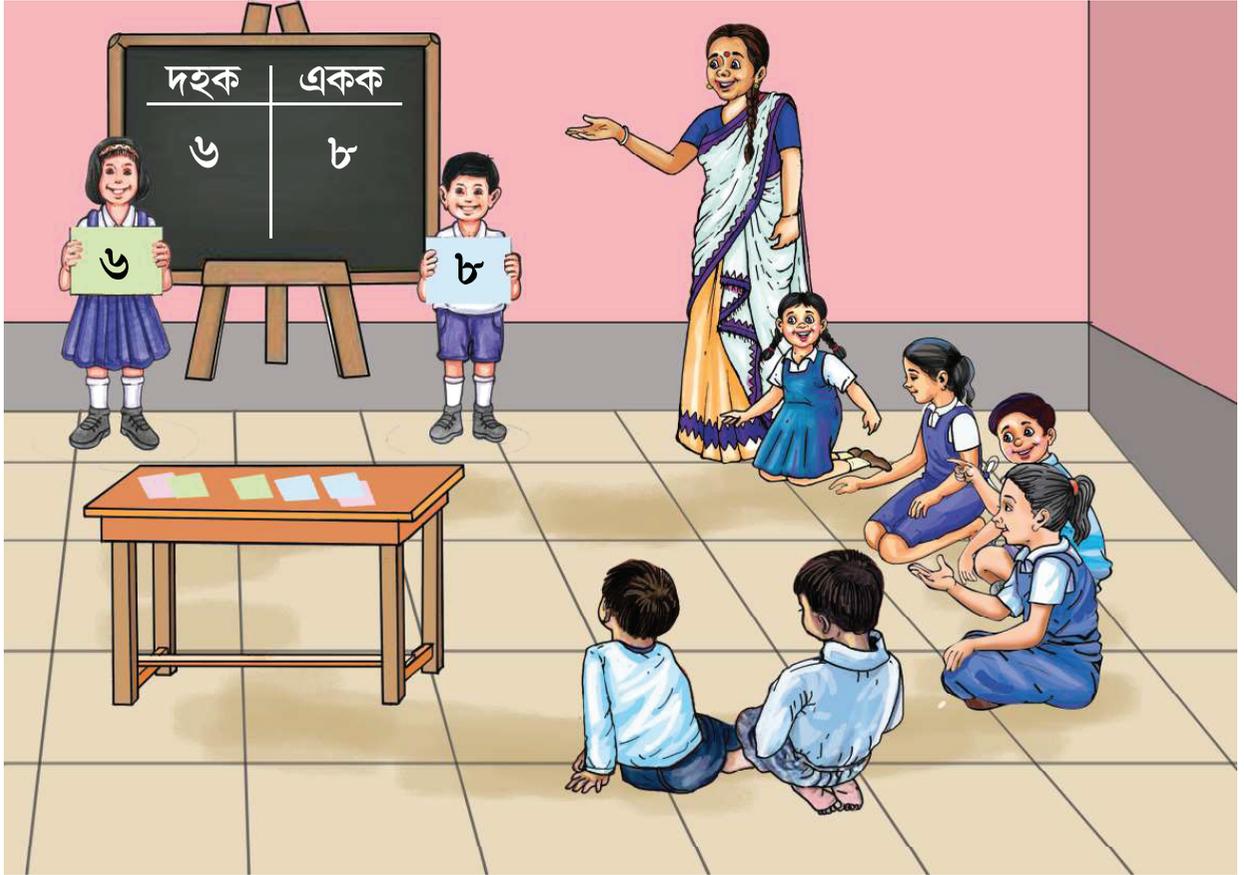
(খ) মই দুটা অংকবিশিষ্ট আটাইতকৈ ডাঙৰ সংখ্যা যাৰ
অংককেইটা পুনৰাবৃত্তি নহয়।

(গ) মই দুটা অংকবিশিষ্ট আটাইতকৈ ডাঙৰ সংখ্যা যাৰ
এককৰ স্থানত ৫ আছে।

খেল খেলোঁ আহা -

০ৰ পৰা ৯লৈ প্ৰতিটোৰে দুখনকৈ সংখ্যাকাৰ্ড প্ৰস্তুত কৰিব। মেজৰ ওপৰত সংখ্যাকাৰ্ডবোৰ খেলিমেলিকৈ থ'ব আৰু ব'ৰ্ডত একক দহকৰ দুটা ঘৰ আঁকিব। এতিয়া দুগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক মাতি আনি মেজৰ পৰা একোখনকৈ সংখ্যাকাৰ্ড টানিবলৈ দিব। এজন ছাত্ৰক ব'ৰ্ডত আঁকি থোৱা এককৰ ঘৰৰফালে আৰু আনগৰাকী ছাত্ৰীক দহকৰ ফালে থিয় হ'বলৈ দি তেওঁলোক দুয়োজনে ধৰি থকা কাৰ্ড দুখনেৰে গঠন হোৱা সংখ্যাটো আন এজনক ব'ৰ্ডত লিখিবলৈ ক'ব আৰু সকলোকে সুধিব। আকৌ, তেওঁলোকৰ স্থান সালসলনি কৰি নতুনকৈ কি সংখ্যা পাব সুধি প্ৰক্ৰিয়াটো সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জৰিয়তে পুনৰাবৃত্তি কৰিব।

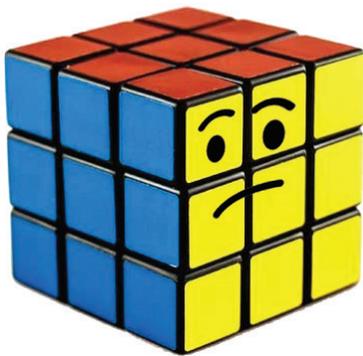
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : এই খেলটোৰ জৰিয়তে দুটা অংকৰে গঠন কৰিব পৰা আটাইতকৈ সৰু আৰু আটাইতকৈ ডাঙৰ সংখ্যাবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব।

ত্রিমাত্রিক আকৃতি

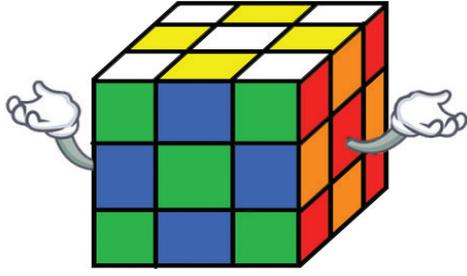

নাৰায়ণ ছাৰে খেল বহুত ভাল পায়। তেওঁৰ ঘৰত থকা খেলৰ বিভিন্ন সামগ্ৰীসমূহ চাওঁ আহা-

আমাৰ
আকৃতিটো কি?

নমস্কাৰ! মই এটা লুডু-গুটি।
মই ঘনক আকৃতিৰ। আমি
তিনিও একে আকৃতিৰ।

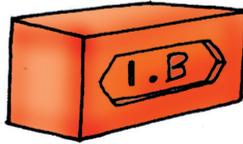
চেণ্ডেলযোৰৰ ওচৰত থকা
বাকচটো বাৰু আমাৰ দৰে
একেই নেকি?

নহয়, মই এটা আয়তীয়
ঘনকহে।

আয়তীয় ঘনক আকৃতিৰ বস্তু কিছুমান চাওঁ আহা -

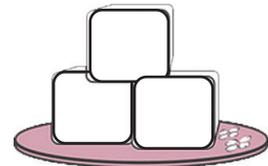
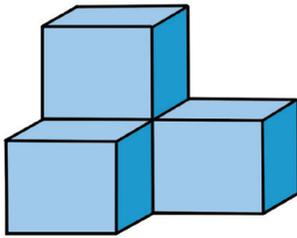
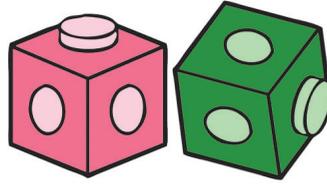

আলোচনা কৰোঁ আহা -

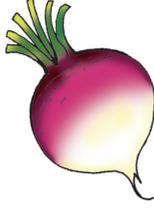
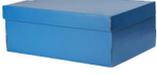
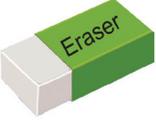
- তোমালোকে আয়তীয় ঘনক আকৃতিৰ আৰু কি কি বস্তু দেখিছা?
- আয়তীয় ঘনক আকৃতিৰ কেইবিধমান বস্তুৰ ছবি আঁকা।

তলৰ ঘনক আকৃতিৰ বস্তুবোৰত (✓) চিন আৰু আয়তীয় ঘনক আকৃতিৰ বস্তুবোৰত (x) চিন দিয়া।

তলৰ তালিকাখনৰ প্ৰতিটো স্তম্ভত থকা অমিল আকৃতিটোত ঘেৰ দিওঁ আহা -

ঘনক	আয়তীয় ঘনক	গোলক	শংকু	চুঙা
				
				
				
				

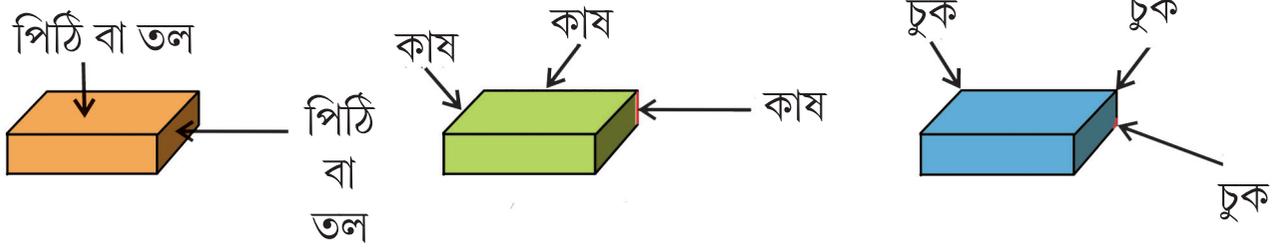
প্ৰকল্প :

তোমাৰ চাৰিওফালে পোৱা বস্তুবোৰৰ আকৃতি অনুযায়ী এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা।

পিঠি, কাষ আৰু চুকৰ সৈতে চিনাকি হওঁ আহা -

আয়তীয় ঘনক :

আয়তীয় ঘনকৰ পিঠি = ৬খন, কাষ = ১২টা, চুক = ৮টা

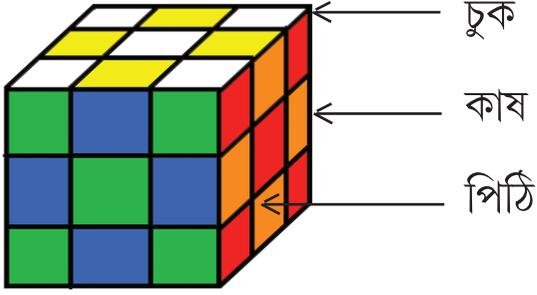
আয়তীয় ঘনক আকৃতিৰ বস্তুৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা।

তলৰ ছবিখন চাই শুদ্ধ উত্তৰটোত (✓) চিন দিয়া।

- ছোৱালীজনীয়ে আলমাৰীটোৰ কাষত/চুকত ধৰি আছে।
- নিগনিটো বাকচটোৰ কাষত/চুকত আছে।
- মেকুৰীটোৰ নেজডাল বাকচটোৰ কাষত/চুকত লাগি আছে।

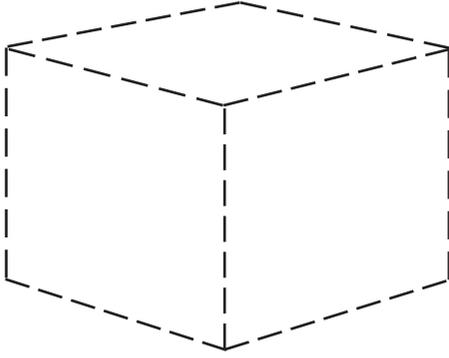

ঘনক :

ঘনকৰ পিঠি ..... খন
ঘনকৰ চুক ..... টা
ঘনকৰ কাষ ..... টা

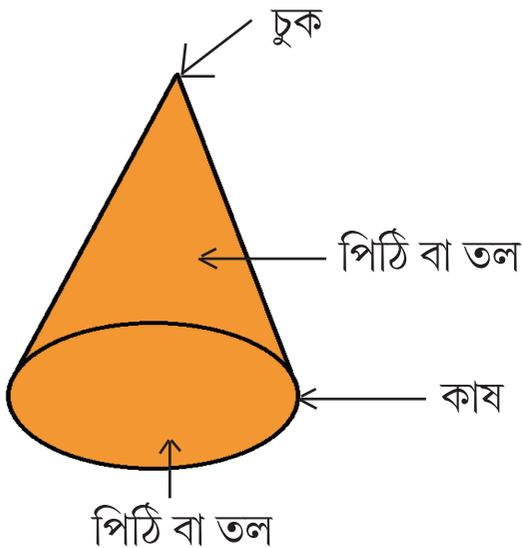
ঘনক এটাৰ সকলো পিঠি বা তল আৰু কাষবোৰৰ জোখবোৰ সমান।

- ঘনকটোৰ কাষবোৰত বঙা, পিঠিবোৰত হালধীয়া আৰু চুকবোৰত নীলা বং কৰোঁ আহা।
- দুটা বা ততোধিক সংযোগী ঘনক লগ লগাই আয়তীয় ঘনক সাজোঁ আহা।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক এটা ঘনক আৰু এটা আয়তীয় ঘনকৰ পিঠি কেইখন তুলনা কৰিবলৈ দি কি পালে দলত আলোচনা কৰিব।

শংকু :

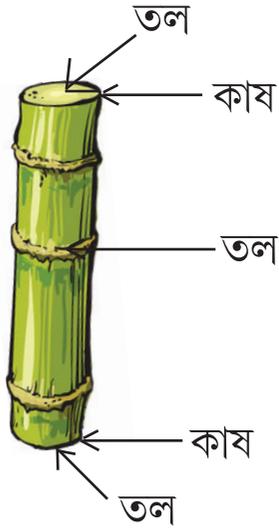

শংকু এটাৰ
পিঠি = ২খন
কাষ = ১টা
চুক = ১টা

তোমালোকে শংকু আকৃতিৰ আৰু কি কি বস্তু দেখিছা? শংকু আকৃতিৰ যিকোনো এবিধ বস্তুৰ ছবি আঁকা।

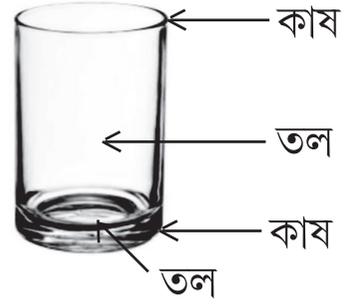

চুঙা :

দুয়োটা মূৰ বন্ধ চুঙা এটাৰ
কাষ = ২টা
তল = ৩খন

যদি চুঙাটোৰ এটা মূৰ বন্ধ হয়, তেন্তে কাষ ২টা আৰু
তল ২খন হ'ব।

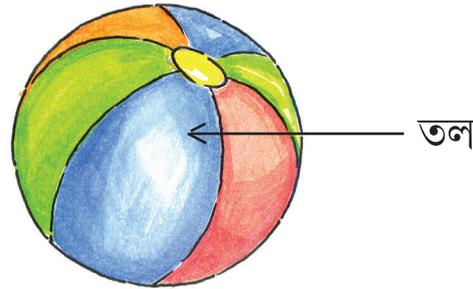

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে দুয়োটা মূৰ খোলা চুঙা এটাৰ তল আৰু কাষবোৰ ছবি আঁকি দেখুওৱাব আৰু ছাত্ৰ-
ছাত্ৰীক কাষ আৰু তল চিনাক্ত কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

চুঙাৰ কোনো চুক নাথাকে।

গোলাকৃতি :

গোলাকৃতিৰ বস্তুৰ তল এখন।

গোলাকৃতিৰ
বস্তুৰ চুক আৰু
কাষ আছেনে?

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে বল, বেলুন, কাগজৰ বাকচ, চুঙা, গোলক আদিৰ শিক্ষণ সামগ্ৰীসমূহৰ সহায়ত
ত্ৰিমাত্রিক আকৃতিৰ আলোচনা কৰিব আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক চুই চাই অনুভৱ কৰিবলৈ দিব।

নিতুলৰ জন্মদিন

জন্মদিনৰ ফটোখন চাই তলৰ তালিকাখন সম্পূৰ্ণ কৰা -

আয়তীয় ঘনক	ঘনক	গোলক	শংকু	চুঙা
উপহাৰৰ বাকচ	ৰুবিক কিউব	বেলুন	টুপি	ক্ৰিকেটৰ ষ্টাম্প

তলৰ তালিকাখন পূৰ কৰোঁ আহা -

আকৃতি	তলৰ সংখ্যা	চুকৰ সংখ্যা	কাষৰ সংখ্যা
	২	১	১
			
			
			
			

ওপৰৰ তালিকাখনৰ পৰা -

- সমান সংখ্যক তল থকা আকৃতিবোৰৰ নাম লিখা।
- কেইটা আকৃতিৰ এটা চুক আছে?
- সমান সংখ্যক তল, চুক আৰু কাষ থকা আকৃতিবোৰৰ নাম লিখা।

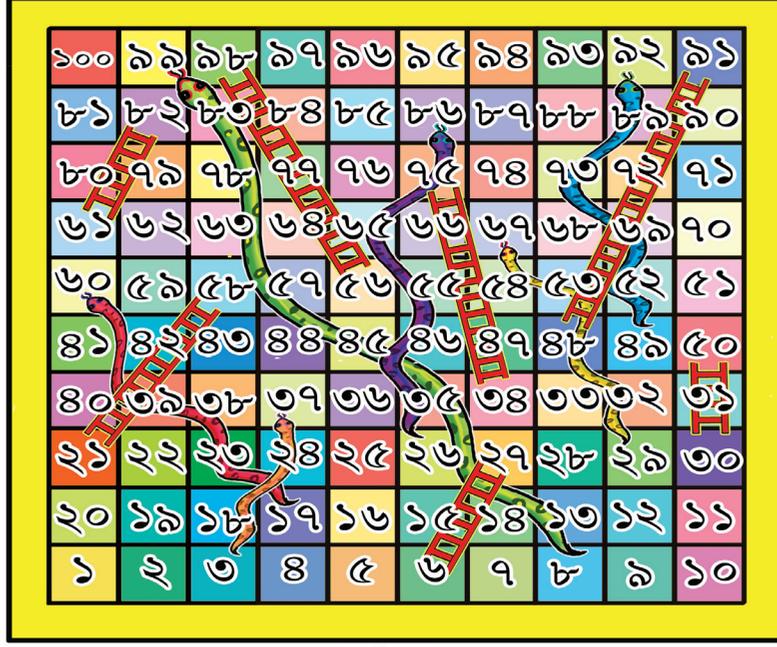

পাঠ : ৩

সংখ্যাৰ সৈতে খেমালি
(১ৰ পৰা ১০০ লৈ)

লুকু-চিকুৰ সাপ-জখলা খেল -

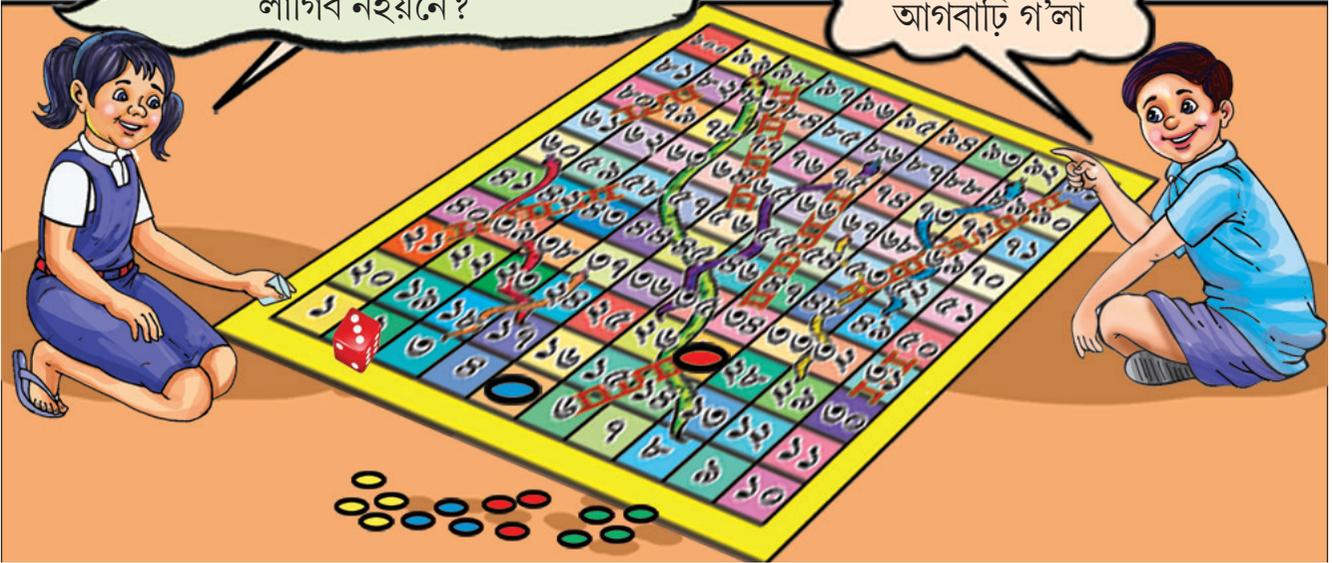
প্রথমেই লুকুয়ে লুডু-গুটিটো মাৰোতে আৰু চিকুয়ে মাৰোতে পৰিল।

লুকুই লুডুগুটি আকৌ মাৰোতে পৰিল, ৬ ঘৰটো পাওঁতে তেওঁ জখলাৰে একেবাৰে ২৭ পালেগৈ।

অ' মই ২৭ সংখ্যাটো পালো।
তুমি পৰৱৰ্তী জখলাডাল
বগাবলৈ ৩০ সংখ্যাটো পাব
লাগিব নহয়নে?

বাহ! এইবাৰ চোৱা
তুমি মোতকৈ
আগবাঢ়ি গ'লা

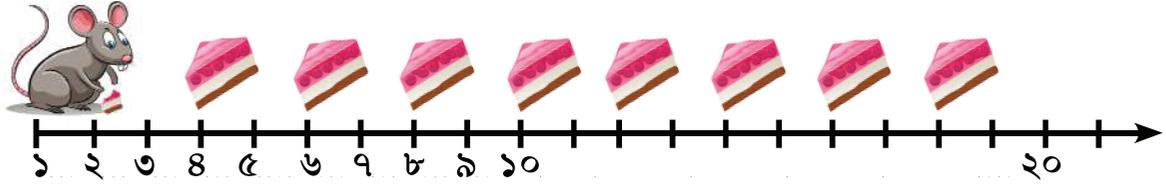

আহাচোন লুকু-চিকুক সহায় কৰোঁ -

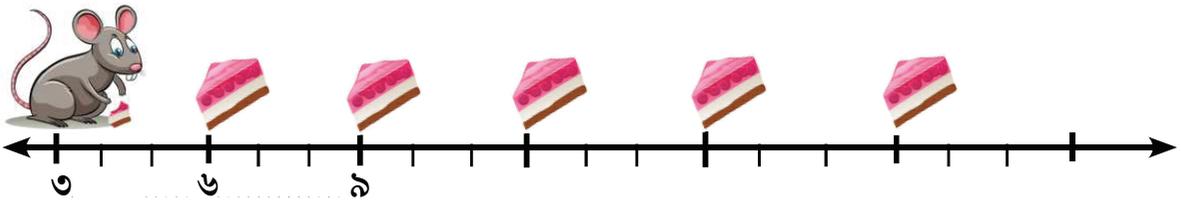
- . চিকুয়ে দ্বিতীয় বাৰ মাৰিলে ..... সংখ্যাটো পাব।
- . চিকুয়ে দ্বিতীয় জখলাডাল পাবলৈ কোনটো ঘৰ পাব লাগিব?.....
- . প্রথম জখলাডালেৰে বগাই গ'লে কোনটো সংখ্যা পাব? .....
- . দীঘল সাপডালে গিলিলে ক'ৰপৰা কোনটো সংখ্যা পাব? ৰ পৰা পাব।
- . চুটি সাপডালৰ মুখখন কোনটো সংখ্যাত আছে?.....
- . কোনটো সংখ্যা পালে খেলখন শেষ হ'ব? .....
- . ৫০ সংখ্যাটো পোৱাৰ আগত কোনকেইটা সংখ্যাৰ ঘৰত সাপৰ মুখ আছে?
.....
- . ৫০ সংখ্যাটো পোৱাৰ আগত কোনকেইটা সংখ্যাৰ ঘৰেৰে জখলা কেইডাল বগাব
পাৰিব? ....., ..., ..., ...

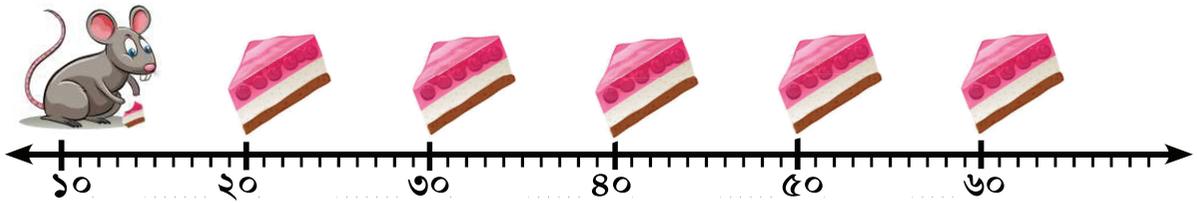
কেকৰ টুকুৰাকেইটা খাবলৈ নিগনিটোৰে কেনেকৈ জঁপিয়াইছে চাওঁ আহা-

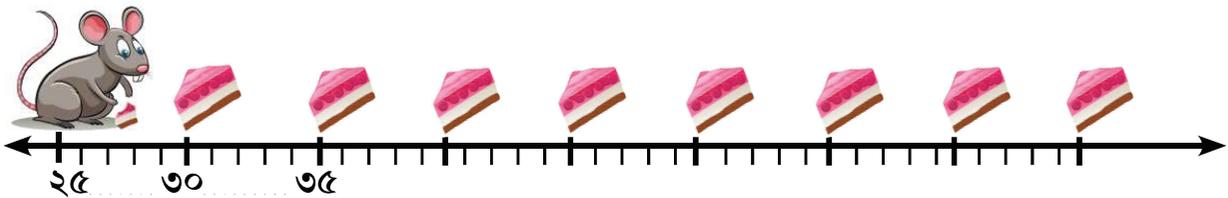
২, ৪, ৬, ..., ..., ..., ..., ...

৩, ৬, ৯, ..., ..., ...

১০, ২০, ..., ..., ..., ...

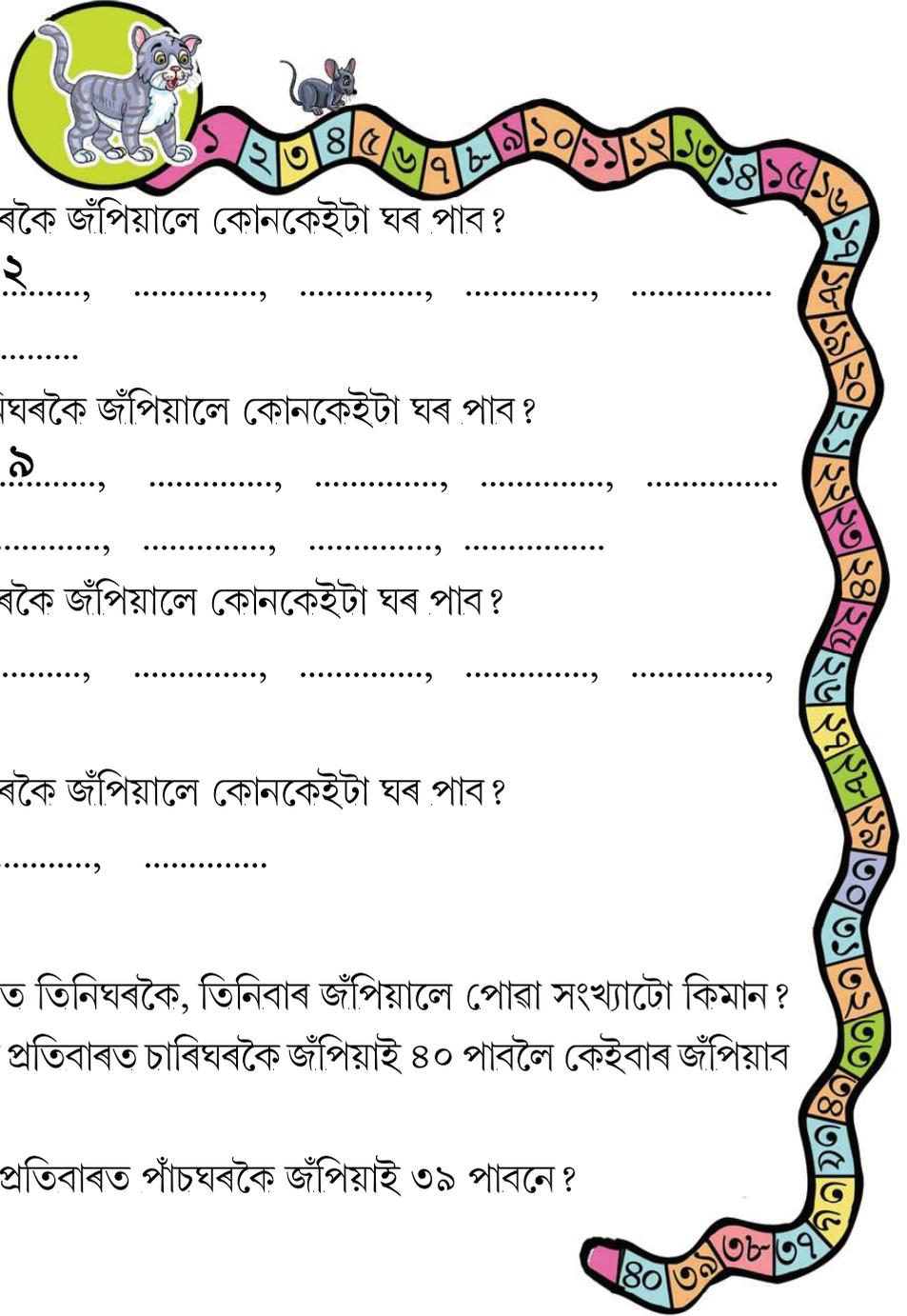

২৫, ৩০, ৩৫, ..., ..., ..., ..., ...

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে মজিয়াত সংখ্যাবেখা আঁকি এক, দুই, তিনি ইত্যাদি ঘৰকৈ জঁপ মাৰি কোনবোৰ সংখ্যা পাব, শিশুসকলক ক'বলৈ উৎসাহিত কৰিব।

মেকুৰী-নিগনিৰ দৌৰ

• নিগনিটোৱে এবাৰত চাৰিঘৰকৈ জঁপিয়ালে কোনকেইটা ঘৰ পাব ?

....., ... ৪, ৮, ১২, ..., ..., ..., ..., ..., ...

• মেকুৰীটোৱে এবাৰত তিনিঘৰকৈ জঁপিয়ালে কোনকেইটা ঘৰ পাব ?

....., ... ৩, ৬, ৯, ..., ..., ..., ..., ..., ...

• নিগনিটোৱে এবাৰত পাঁচঘৰকৈ জঁপিয়ালে কোনকেইটা ঘৰ পাব ?

....., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ...

• মেকুৰীটোৱে এবাৰত দহঘৰকৈ জঁপিয়ালে কোনকেইটা ঘৰ পাব ?

....., ..., ..., ...

কথা পাঠোঁ আহা -

- আকাশে ৩ৰ পৰা প্ৰতিবাৰত তিনিঘৰকৈ, তিনিবাৰ জঁপিয়ালে পোৱা সংখ্যাটো কিমান ?
- ফুংখায়ে ২০ৰ পৰা আগলৈ প্ৰতিবাৰত চাৰিঘৰকৈ জঁপিয়াই ৪০ পাবলৈ কেইবাৰ জঁপিয়াব লাগিব ?
- বীমাই ২৫ৰ পৰা আগলৈ প্ৰতিবাৰত পাঁচঘৰকৈ জঁপিয়াই ৩৯ পাবনে ? আলোচনা কৰা।

খালী ঠাই উপযুক্ত সংখ্যাৰে পূৰ কৰোঁ আহা -

(ক)	৭	১৭			৪৭				৮৭	
(খ)	৯			৩৯			৬৯			৯৯

১ৰ পৰা ১০০লৈ সংখ্যাবোৰ লিখি চাওঁ আহা -

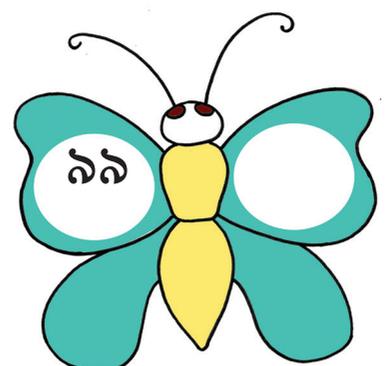
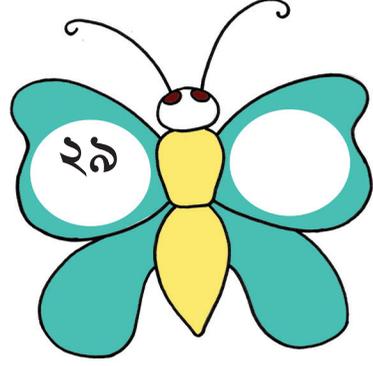
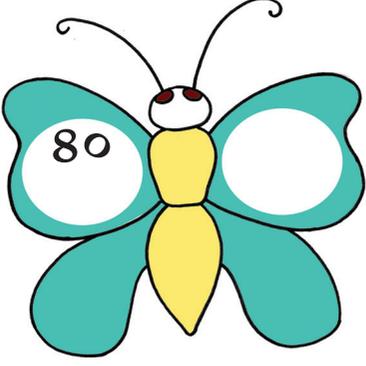
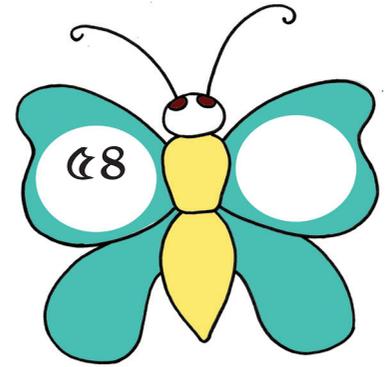
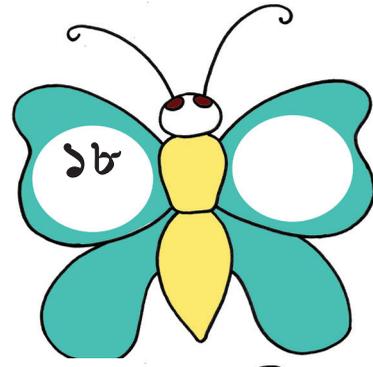
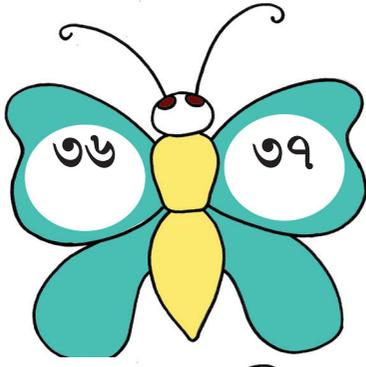
১	২	৩	৪	৫	৬	৭	৮	৯	১০
১১	১২								
২১									
৩১									
৪১	৪২								
৫১									
৬১	৬২								
৭১									
৮১	৮২								
৯১	৯২								১০০

কৰোঁ আহা -

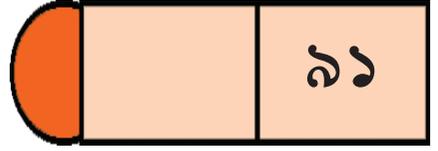
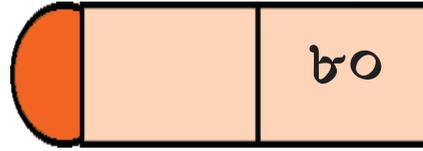
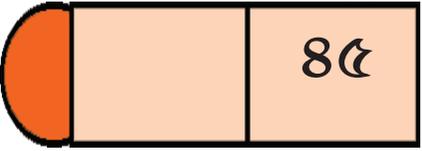
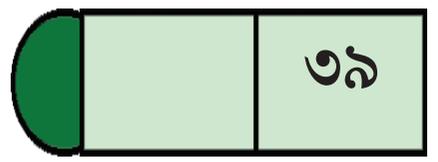
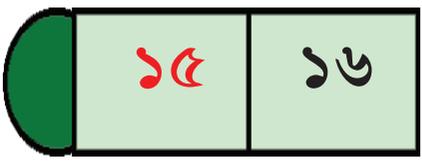
- . ১৭ৰ ঠিক পিছৰ সংখ্যাটোত '○' চিন দিয়া।
- . ৩১ আৰু ৩৩ৰ মাজৰ সংখ্যাটোত '△' চিন দিয়া।
- . ৫ঘৰকৈ জঁপিয়াই পোৱা সংখ্যাবোৰত হালধীয়া ৰং কৰা।
- . ৬০ৰ ঠিক আগৰ সংখ্যাটোত '☁' চিন দিয়া।

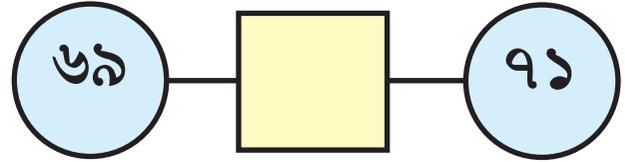
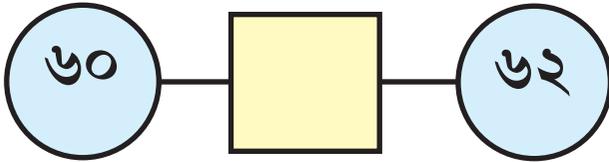
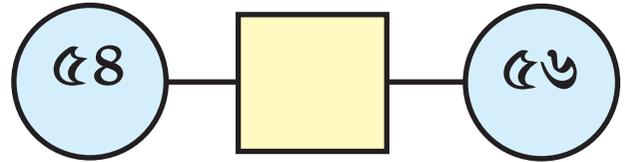
পিছৰ সংখ্যাটো লিখোঁ আহা -

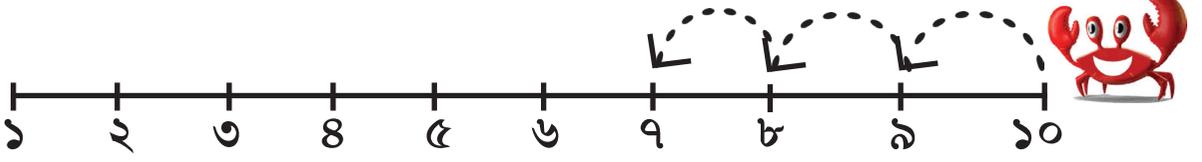
আগৰ সংখ্যাটো লিখোঁ আহা -

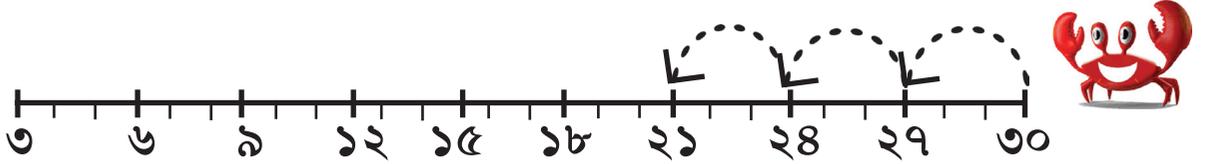
মাজৰ সংখ্যাটো লিখোঁ আহা -

পিছুৰাই জঁপিয়াও আহা -

১০, ৯, ৮, ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ১

৩০, ২৯, ২৮, ..., ..., ..., ..., ..., ..., ..., ৩

খালী ঠাই পূৰ কৰোঁ আহা -

(ক) ২০, ১৮, ১৬, ..., ..., ..., ..., ..., ..., ২

(খ) ৪০, ৩৬, ৩২, ..., ..., ..., ..., ..., ..., ৪

(গ) ৫০, ৪৫, ৪০, ..., ..., ..., ..., ..., ..., ৫

চিন্তা কৰি লিখোঁ আহা -

(ক) নাহিদে ৫০ৰ পৰা পিছুৰাই প্ৰতিবাৰত দহঘৰকৈ জঁপিয়াই গণনা কৰি আছিল। তাই ১০

পাবলৈ কেইবাৰ জঁপিয়াব লাগিব?

(খ) বিভানে ৪০ৰ পৰা পিছুৰাই প্ৰতিবাৰত চাৰিঘৰকৈ ছয়বাৰ জঁপিয়াই পোৱা সংখ্যাটো কিমান?

(গ) অনুপমে ৪৫ৰ পৰা পিছুৰাই প্ৰতিবাৰত পাঁচঘৰকৈ জঁপিয়াই পোৱা সংখ্যা কেইটা কি কি?

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক একেধৰণৰ সংখ্যাৰ চানেকি সাজিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

১ পৰা ১০০লৈ নেওতাখন থিয়কৈ চাওঁ আহা -

১	১১	২১	৩১	৪১	৫১	৬১	৭১	৮১	৯১
২	১২	২২	৩২	৪২	৫২	৬২	৭২	৮২	৯২
৩	১৩	২৩	৩৩	৪৩	৫৩	৬৩	৭৩	৮৩	৯৩
৪	১৪	২৪	৩৪	৪৪	৫৪	৬৪	৭৪	৮৪	৯৪
৫	১৫	২৫	৩৫	৪৫	৫৫	৬৫	৭৫	৮৫	৯৫
৬	১৬	২৬	৩৬	৪৬	৫৬	৬৬	৭৬	৮৬	৯৬
৭	১৭	২৭	৩৭	৪৭	৫৭	৬৭	৭৭	৮৭	৯৭
৮	১৮	২৮	৩৮	৪৮	৫৮	৬৮	৭৮	৮৮	৯৮
৯	১৯	২৯	৩৯	৪৯	৫৯	৬৯	৭৯	৮৯	৯৯
১০	২০	৩০	৪০	৫০	৬০	৭০	৮০	৯০	১০০

প্রথমে

২২
১৩ ২৩ ৩৩
২৪

 জালিখনলৈ মন কৰাচোন।

- (ক) জালিখনৰ মাজৰ সংখ্যাটো কি?
- (খ) মাজৰ সংখ্যাটোৰ সোঁফালে থকা সংখ্যাটো হ'ল আৰু এই সংখ্যাটো মাজৰ সংখ্যাটোতকৈ বেছি।
- (গ) মাজৰ সংখ্যাটোৰ বাওঁফালে থকা সংখ্যাটো হ'ল আৰু এই সংখ্যাটো মাজৰ সংখ্যাটোতকৈ কম।
- (ঘ) মাজৰ সংখ্যাটোৰ ওপৰৰ ফালে থকা সংখ্যাটো হ'ল আৰু এই সংখ্যাটো মাজৰ সংখ্যাটোতকৈ কম।
- (ঙ) মাজৰ সংখ্যাটোৰ তলফালে থকা সংখ্যাটো হ'ল আৰু এই সংখ্যাটো মাজৰ সংখ্যাটোতকৈ বেছি।

এতিয়া তোমালোকে নেওতাখনত থকা আন জালিসমূহো ভালদৰে মন কৰি দলত আলোচনা কৰা।

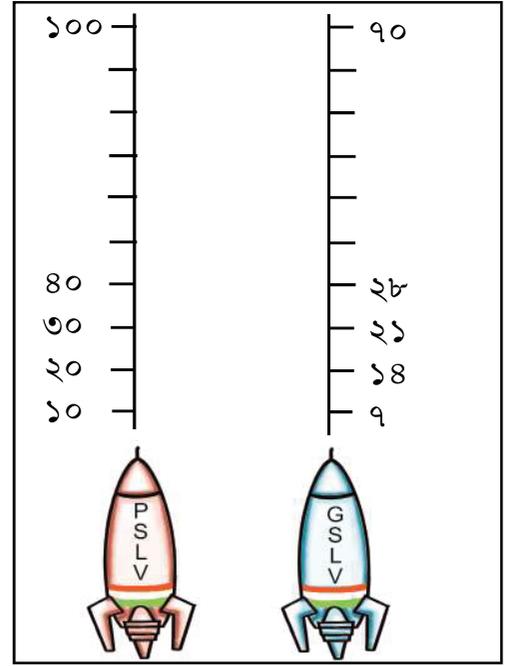
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : নেওতাৰ সহায়ত জালি এখন কেনেদৰে পূৰ কৰিব ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ভালদৰে বুজাই দিব। নেওতাখন পথালিকৈ লিখি জালি প্ৰস্তুত কৰি কি পৰিৱৰ্তন হৈছে সেই বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সৈতে আলোচনা কৰিব।

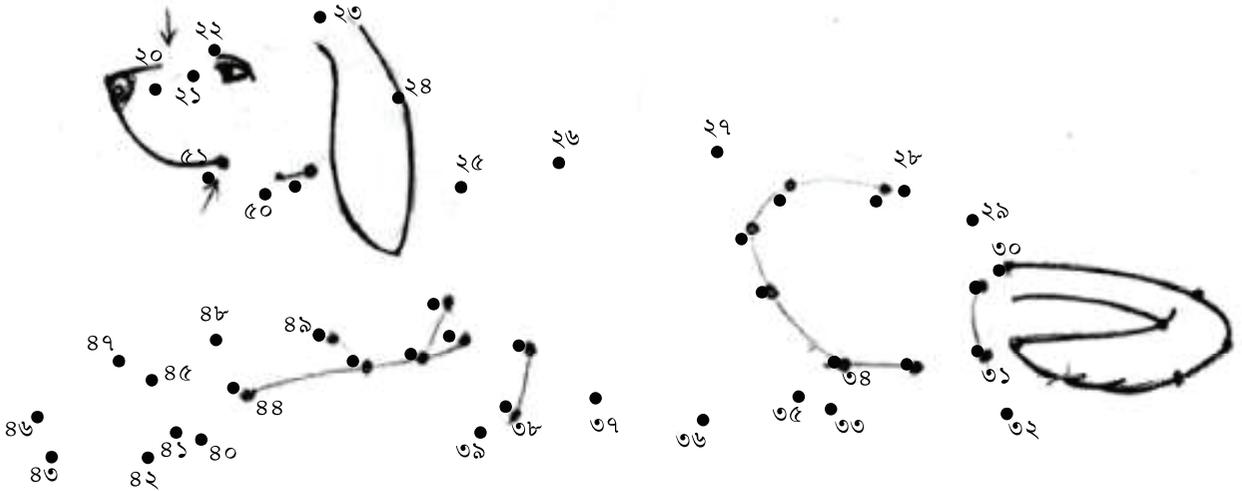
মহাকাশলৈ যাওঁ ব'লা -

- PSLV বকেটটোৱে পাৰ হৈ যোৱা সংখ্যাবোৰ -
১০, ২০,....., ১০০
- PSLV বকেটটোৱে এটা সংখ্যাৰ পৰা আনটোলৈ
যাওঁতে কিমানকৈ আগুৱাই গৈছে?
- GSLV বকেটটোৱে পাৰ হৈ যোৱা সংখ্যাবোৰ -
৭, ১৪, ২১, ২৮ .....
....., ৭০
- GSLV বকেটটোৱে এটা সংখ্যাৰ পৰা আনটোলৈ
যাওঁতে কিমানকৈ আগুৱাই গৈছে?

সহায়কাৰী লুকু :

লুকুৱে বিদ্যালয়ৰ পৰা ঘৰলৈ আহি থাকোতে বাটত আঘাতপ্ৰাপ্ত জন্তুৰ পোৱালি এটা দেখা পালে। জন্তুটোক লুকুৱে ঘৰলৈ আনি প্ৰতিপালন কৰি সুস্থ কৰি তুলিলে। ক্ৰম অনুসৰি বিন্দুবোৰ লগ লগাই জন্তুটো কি বিচাৰোঁ আহা -

প্ৰকল্প :

ডাঙৰ চাৰ্ট পেপাৰ এখনত পথালিকৈ ১ৰ পৰা ১০০লৈ সংখ্যাবোৰ লিখা। ১ৰ পৰা প্ৰতিবাৰত দহঘৰকৈ জঁপিয়াই পোৱা সংখ্যাবোৰত হালধীয়া ৰং কৰি তালিকা এখন প্ৰস্তুত কৰা।

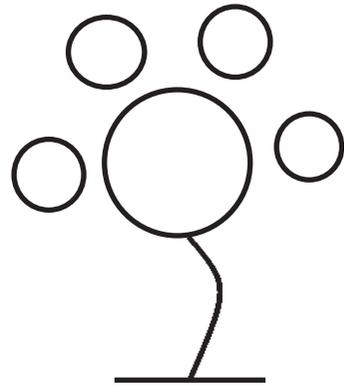
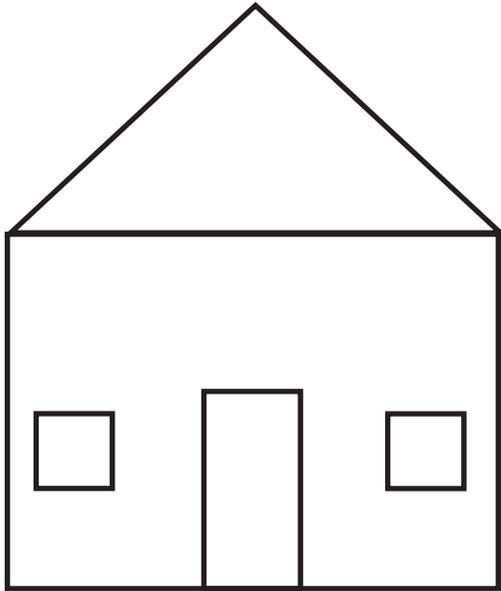

বাণু বাইদেৰে শ্ৰেণীকোঠাত কেইটামান শিলগুটি, গছৰ সৰাপাত আদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত ভগাই দি ক’লে “তোমালোকে এইখিনিৰে কিছূমান আকৃতি সাজাচোন”।

তলৰ ছবি দুখন চাই ○, △, □ আকৃতিবোৰ কিমানটাকৈ আছে লিখোঁ আহা -

..... টা

..... টা

..... টা

..... টা

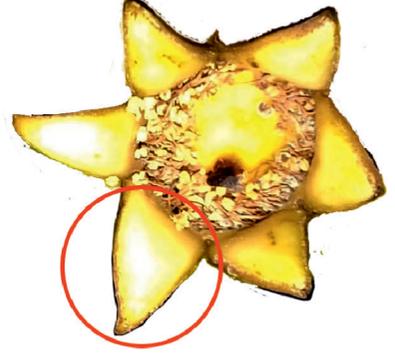
তিনিকোণীয়া আকৃতিৰ কিছুমান বস্তু চাওঁ আহা -

চকৰিৰ পাখি

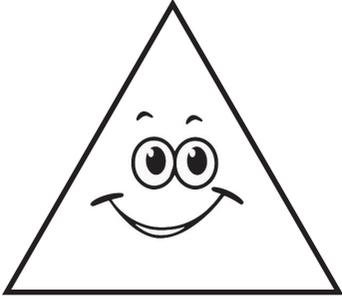

কৰৱী ফুলৰ চুপহি

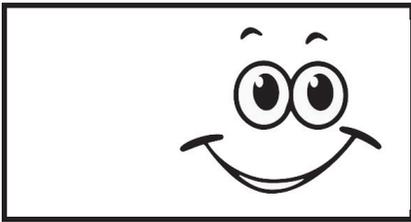

ডালিমৰ চুপহি

জানি থওঁ আহা -

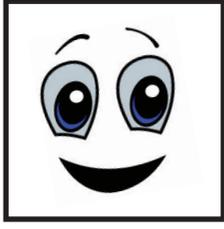

মই তিনিকোণীয়া আকৃতিৰ।
মোৰ দৰে আকৃতিবোৰৰ নাম ত্ৰিভুজ।
মোৰ চুক তিনিটা

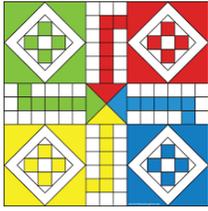

মই চাৰিকোণীয়া আকৃতিৰ। মোৰ বিপৰীত
কাষবোৰ সমান। মোৰ চুক চাৰিটাও সমান। মোৰ
দৰে আকৃতিবোৰৰ নাম আয়ত।

ময়ো চাৰিকোণীয়া আকৃতিৰ। মোৰ
প্রতিটো কাষ সমান। মোৰ চুক চাৰিটাও সমান।
মোৰ দৰে আকৃতিবোৰৰ নাম বৰ্গ।

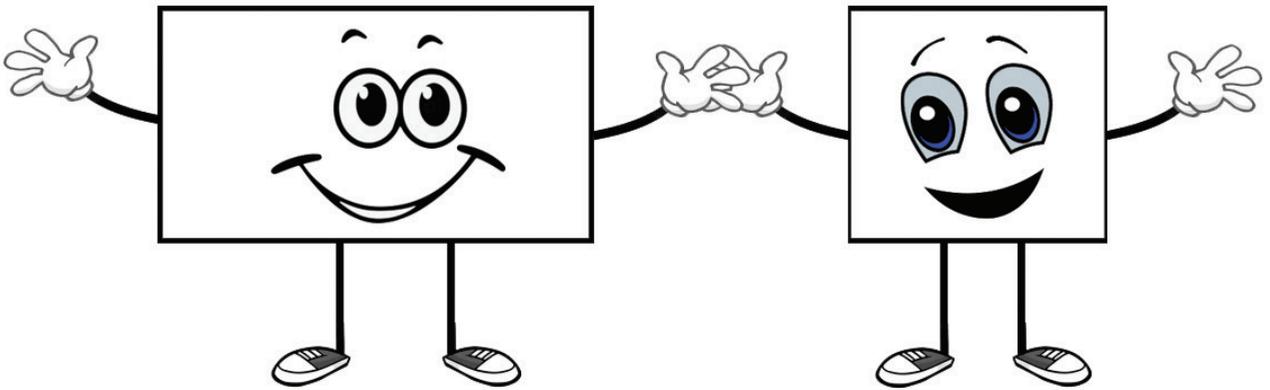

লুডু ব'ৰ্ড

কেৰম ব'ৰ্ড

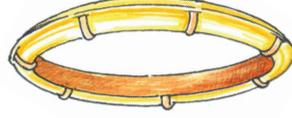
আমি দুয়ো চাৰিকোণীয়া
আকৃতিৰ। আমি চতুৰ্ভুজ।

ঘূৰণীয়া আকৃতিৰ বস্তুবোৰ চাওঁ আহা—

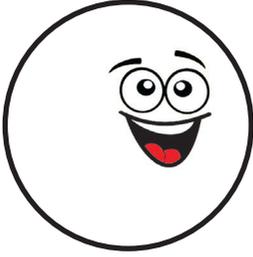
চাইকেলৰ চকা

খাৰু

থাল

মই ঘূৰণীয়া আকৃতিৰ। মোৰ এটাও চুক নাই।
মোৰ দৰে আকৃতিবোৰৰ নাম বৃত্ত।

খালী ঠাই পূৰ কৰোঁ আহা -

- (১) মই এটা চতুৰ্ভুজ।
চাৰিটা মোৰ কাষ।
মোৰ বিপৰীত কাষ দুয়োৰ সমান।

মোৰ নাম.....

- (২) ময়ো এটা চতুৰ্ভুজ।
মোৰো চাৰিটা কাষ।
প্রতিটো কাষ কিন্তু সমান।

মোৰ নাম .....

আয়ত, বৰ্গ মই যিয়েই নহওঁ
চুক চাৰিওটা সদায় সমান হওঁ।

- (৩) মোৰ পিছে এটাও চুক নাই
কোৱাচোন মোৰ নাম কি হ'ব ভাই?

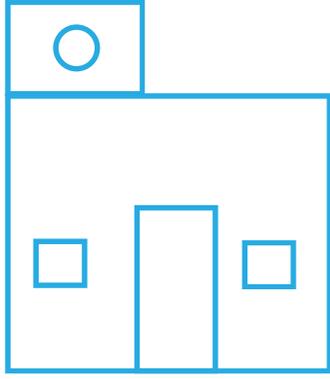

মোৰ নাম .....

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক তাঁৰ সহায়ত বিভিন্ন দ্বিমাত্রিক আকৃতি সাজিবলৈ দিব আৰু প্রতিটো
দ্বিমাত্রিক আকৃতি যে একো একোটা বন্ধ চিত্ৰ সেই বিষয়ে স্পষ্ট কৰাব।

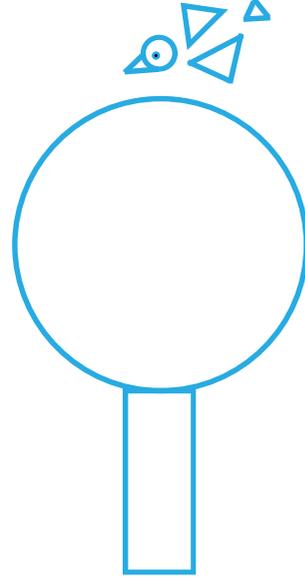
তলৰ ছবিবোৰত থকা বিভিন্ন জ্যামিতিক আকৃতিবোৰ চাওঁ আহা -

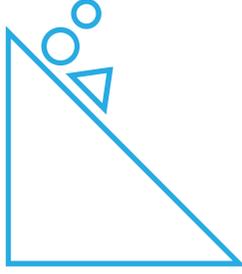
চিত্র - ১

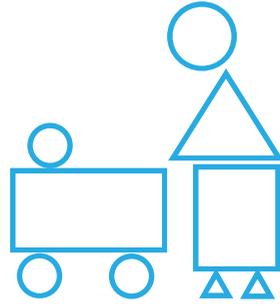
চিত্র - ২

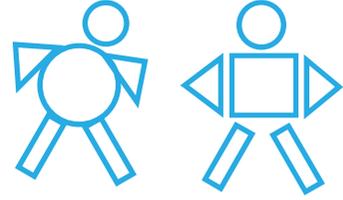
চিত্র - ৩

চিত্র - ৪

চিত্র - ৫

চিত্র - ৬

ওপৰৰ ছবিবোৰ চাই তলৰ তালিকাখন পূৰ কৰোঁ আহা -

চিত্র	বর্গৰ সংখ্যা □	আয়তৰ সংখ্যা ▭	ত্রিভুজৰ সংখ্যা △	বৃত্তৰ সংখ্যা ○
১				
২				
৩				
৪				
৫				
৬				
মুঠ				

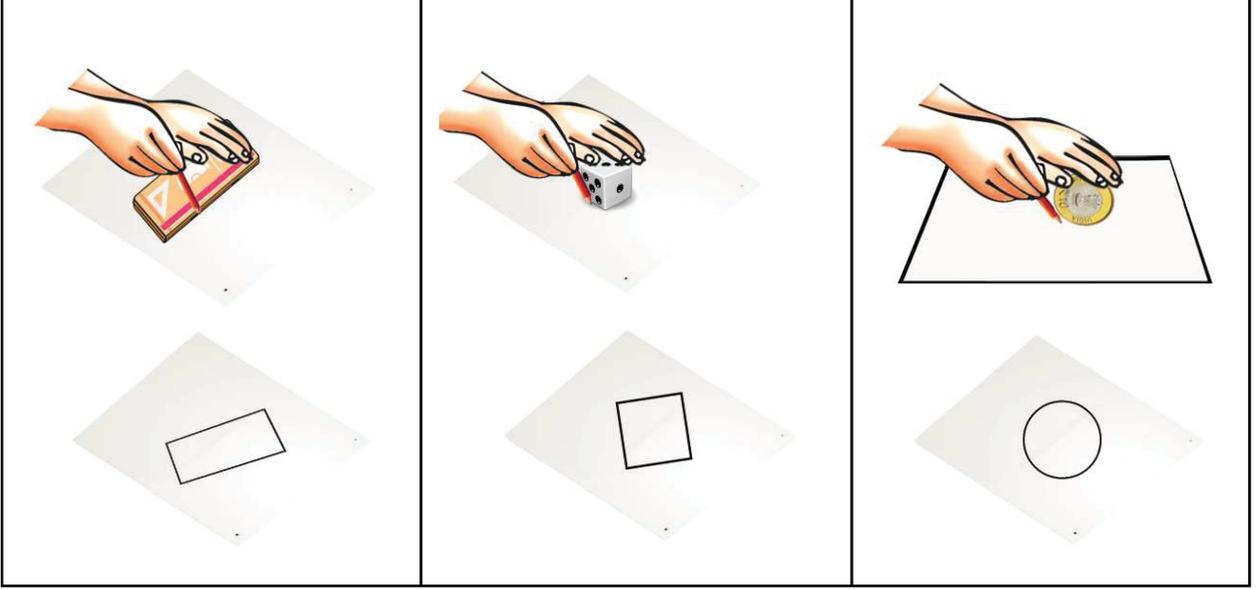
প্রকল্প :

বিভিন্ন আকৃতিত কাগজ কাটি আৰ্ট কাগজত আঠা লগাই বিভিন্ন আকৃতি (যেনে- গছ, ঘৰ ইত্যাদি) সাজি উলিওৱা।

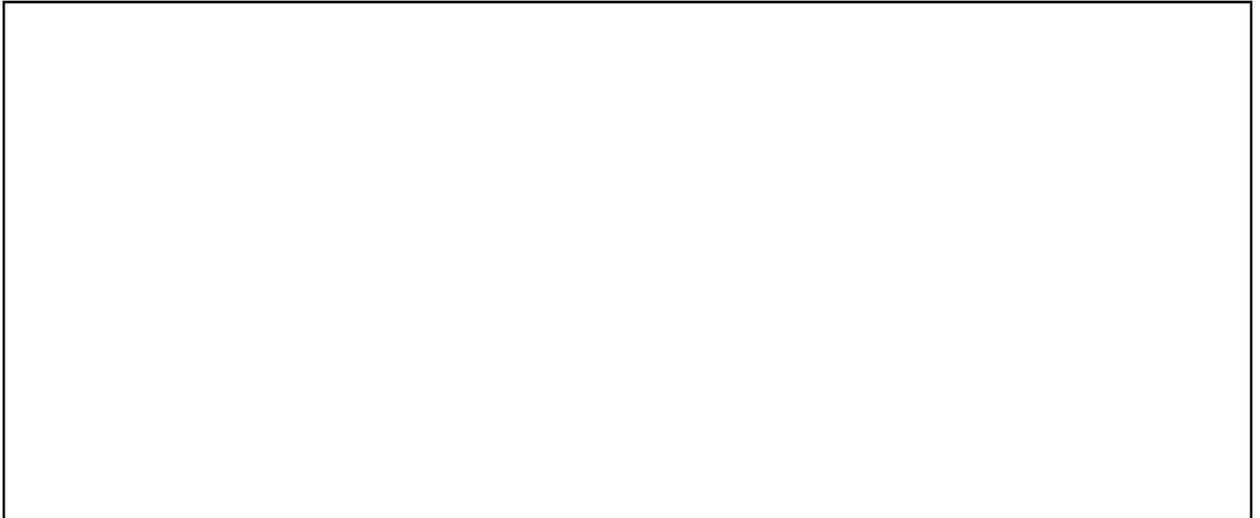
ত্রিমাত্রিক আৰু দ্বিমাত্রিক আকৃতিৰ সম্পৰ্ক :

শিক্ষকে জ্যামিতি বাকচ, লুডু-গুটি আৰু মুদ্ৰা এটাকৈ লৈ তিনিটা দলত ভগাই দি ক'লে -
“কাগজ এখনত বস্তুকেইটা বহুৱাই তল একোখনকৈ আঁকোঁ আহা।”

তলৰ দ্বিমাত্রিক আকৃতিকেইটা পাবলৈ এনেধৰণৰ আৰু কি কি ত্রিমাত্রিক আকৃতিৰ বস্তু ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি?

ওপৰত দেখুওৱা ধৰণেৰে এটুকুৰা ববৰ, ৰুবিক কিউব, চুপি আৰু বটলৰ সাঁফৰৰ একোখনকৈ তল আঁকোঁ আহা -

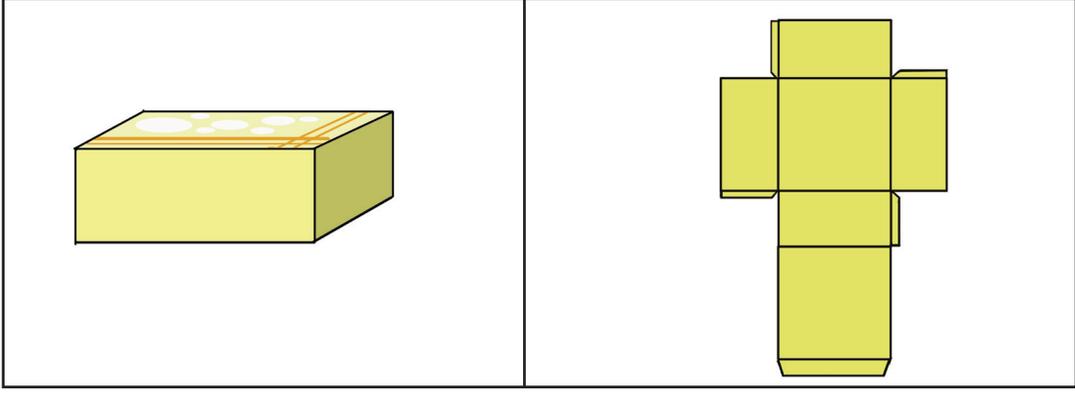

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : ত্রিমাত্রিক বস্তু এটাৰ তল আঁকি দ্বিমাত্রিক আকৃতিৰ ব্যাখ্যা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক দিব।

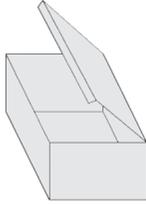
বোকাখাটৰ পেৰা -

ইকবালৰ দেউতাকে বোকাখাটৰ বজাৰৰ পৰা ঘৰলৈ আহোঁতে পেৰা (মিঠাই) আনিলে। ইকবালে পেৰাকেইটা ভগাই খাই শেষ কৰি খালী বাকচটো সম্পূৰ্ণকৈ খুলি চাই কি দেখিলে চাওঁ আহাচোন।

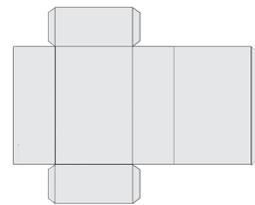
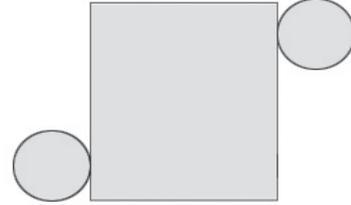
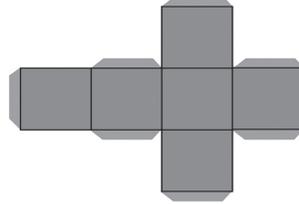

‘ক’ অংশৰ লগত ‘খ’ অংশ মিলাওঁ আহা -

‘ক’ অংশ

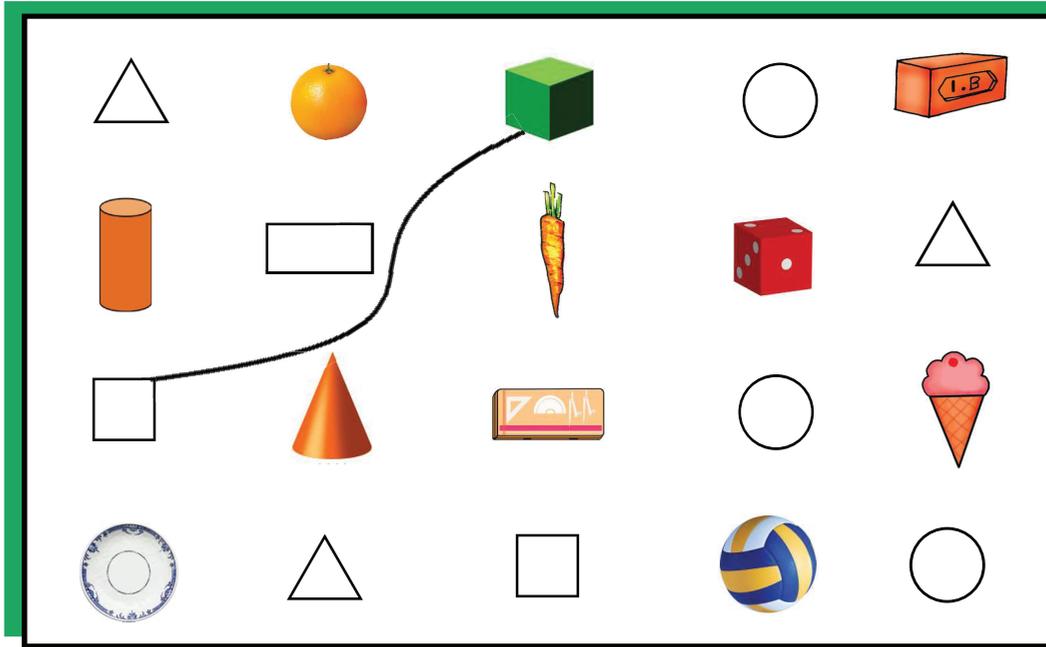
‘খ’ অংশ

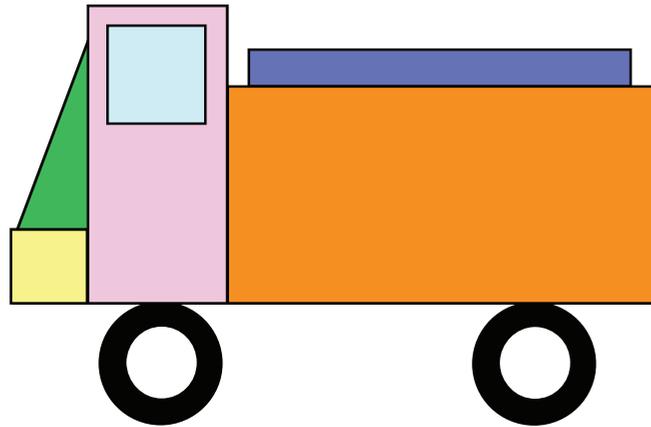
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে চক্ৰপেঞ্চিলৰ খালী বাকচ, কাগজৰ কাপ আদি খুলি পিঠি, তল ইত্যাদি দেখুৱাব।

দ্বিমাত্রিক আকৃতিৰ সৈতে ত্ৰিমাত্রিক আকৃতিসমূহ আঁচ টানি মিলাওঁ আহা -

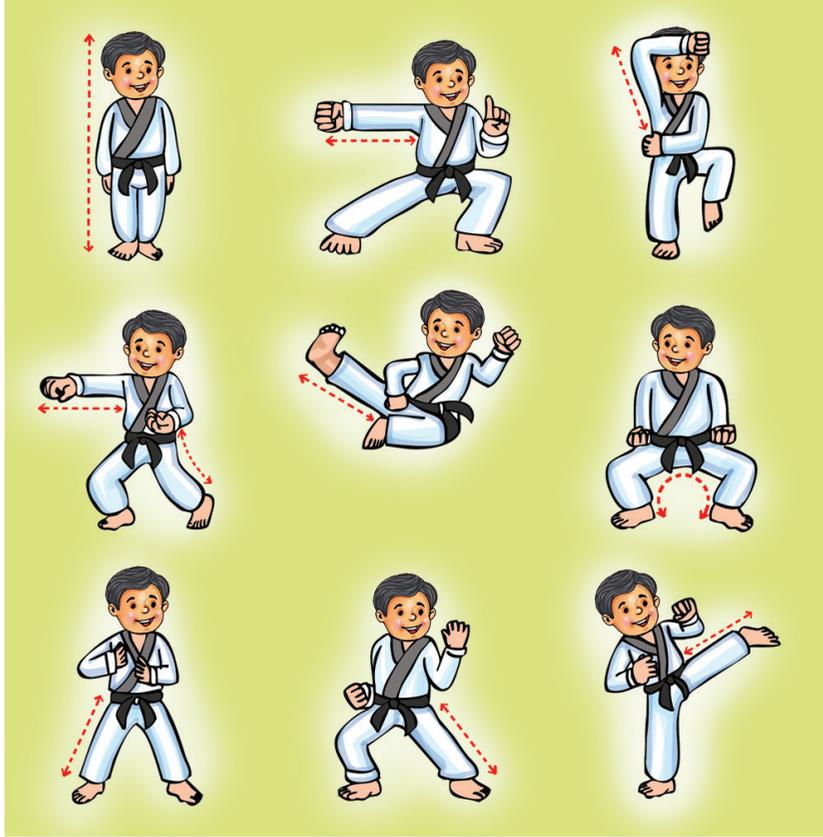
প্ৰকল্প :

ৰঙীন ডাঠ কাগজ কাটি ওপৰত দেখুওৱা ধৰণে ট্ৰাক এখন নিৰ্মাণ কৰা।
(কাগজ কাটোতে ডাঙৰৰ সহায় ল'বা।)

এইবাৰ বিদ্যালয়ৰ গ্ৰীষ্ম শিবিৰত বংমনে কাৰাটে শিকিলে। কাৰাটেৰ কি কি ভংগিমা বংমনে শিকিলে চাওঁ আহা -

ওপৰৰ ছবি চাই চিন দিওঁ আহা -

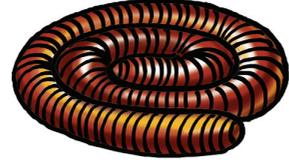
- (ক) থিয় হৈ থকা ছবিখনত ‘✓’ চিন দিয়া।
 (খ) এখন হাত পথালিকৈ থকা ছবিকেইখনত ‘*’ চিন দিয়া।
 (গ) এখন হাত বা ভৰি হেলনীয়াকৈ থকা ছবিত ‘□’ চিন দিয়া।
 (ঘ) ভৰি বেঁকা হৈ থকা ছবিত ‘○’ চিন দিয়া।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক আত্ম-সুৰক্ষাৰ কৌশল শিকিব পৰা বিভিন্ন সমৰ কলাসমূহ অৱগত কৰাব আৰু এইবোৰ অনুশীলন কৰাৰ পৰ্যাপ্ত সুযোগ প্ৰদান কৰিব। অনুশীলনৰ সময়ত ৰাজহাড চিধা কৰা, হাত-ভৰি পোন কৰা, ভাঁজ কৰা, পিঠি বেঁকা কৰা আদি নিৰ্দেশনা প্ৰদান কৰি থিয়, পথালি, হেলনীয়া আৰু বেঁকা ভংগিমাৰ ধাৰণা স্পষ্ট কৰি তোলাত সহায় কৰিব।

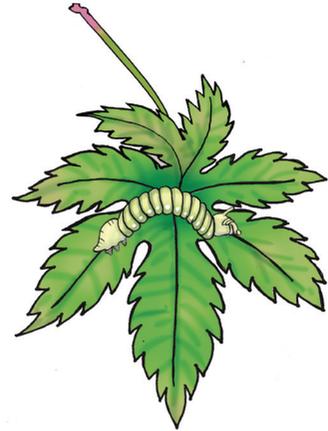
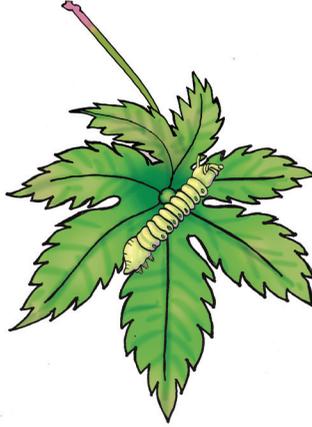
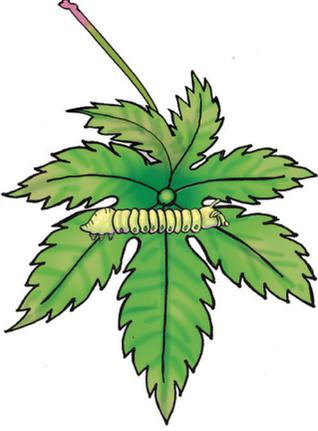
ৰঙা বেলগাড়ী

কেৰেলুৱাৰ তলত থকা ফুটবোৰ লগ লগাওঁ আহা -

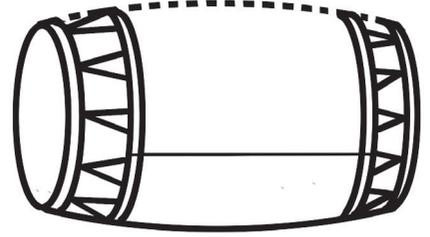
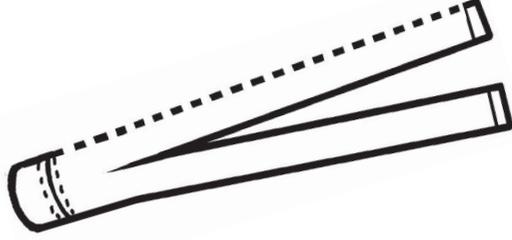
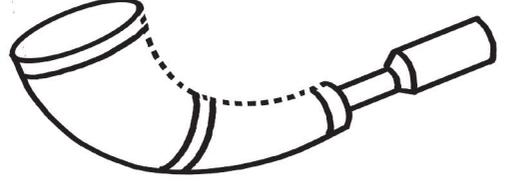
এৰী পলুবোৰ চাই খালী বাকচবোৰত পলুবোৰ পাতত থকাৰ নিচিনাকৈ আঁচ টানো আহা-

- প্ৰথম পাতখিলাত থকা পলুটো পথালিকৈ আছে।
- দ্বিতীয় পাতখিলাত থকা পলুটো হেলনীয়াকৈ আছে।
- তৃতীয় পাতখিলাত থকা পলুটো বক্রভাৱে আছে।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে দৈনন্দিন জীৱনত পোৱা বস্তু যেনে- সূতা, জৰী আদি লৈ থিয়, হেলনীয়া আৰু বেঁকা আঁচৰ ধাৰণা দিব আৰু তেওঁলোকক ক'বলৈ উৎসাহিত কৰিব।

তলৰ প্ৰতিটো চিত্ৰত থকা ফুটবোৰ মুক্ত হাতেৰে আঁচ টানি চাওঁ আহা -

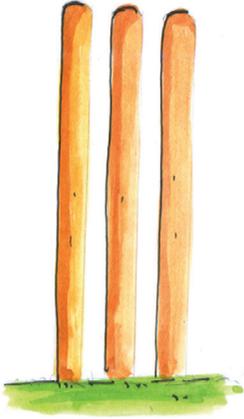

ক্ৰিকেট খেল-

বিদ্যালয়ত আজি ক্ৰিকেট খেল আছে। নেহাই দেখিলে যে, খেলপথাৰত কেইডালমান ষ্টাম্প মাটিত থিয় হৈ আছে, এডাল ষ্টাম্প পৰি আছে আৰু এডাল ষ্টাম্প হেলনীয়া হৈ আছে।

নেহাই দেখা ষ্টাম্প কেইডাল তলত দিয়া ধৰণেৰে কাগজত আঁচ টানি দেখুৱালে-

ষ্টাম্পকেইডাল থিয়কৈ আছে
(উলম্ব ৰেখা)

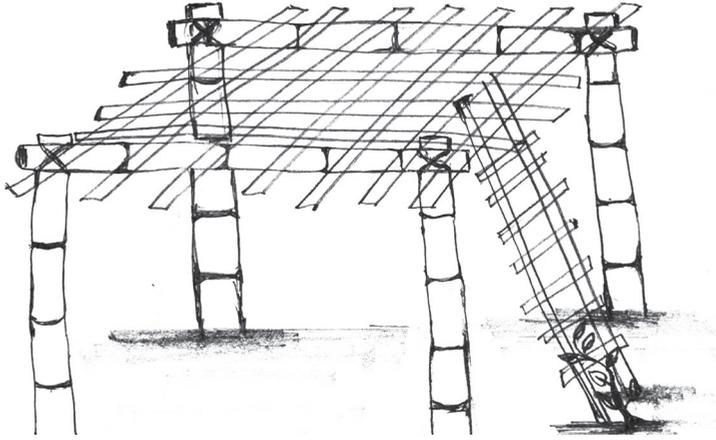

ষ্টাম্পকেইডাল হেলনীয়াকৈ আছে
(হেলনীয়া ৰেখা)

ষ্টাম্পডাল মাটিত পথালিকৈ পৰি
আছে (অনুভূমিক ৰেখা)

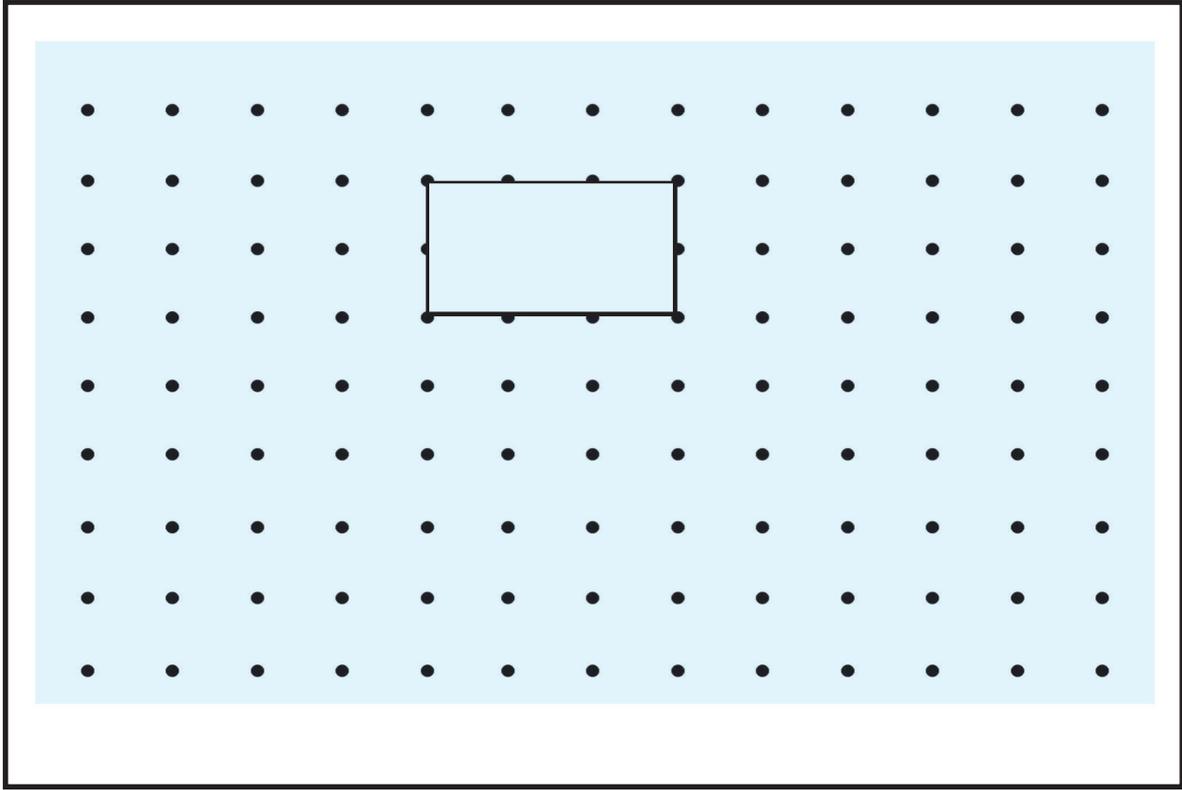
তলৰ ছবিখনলৈ মন কৰা -

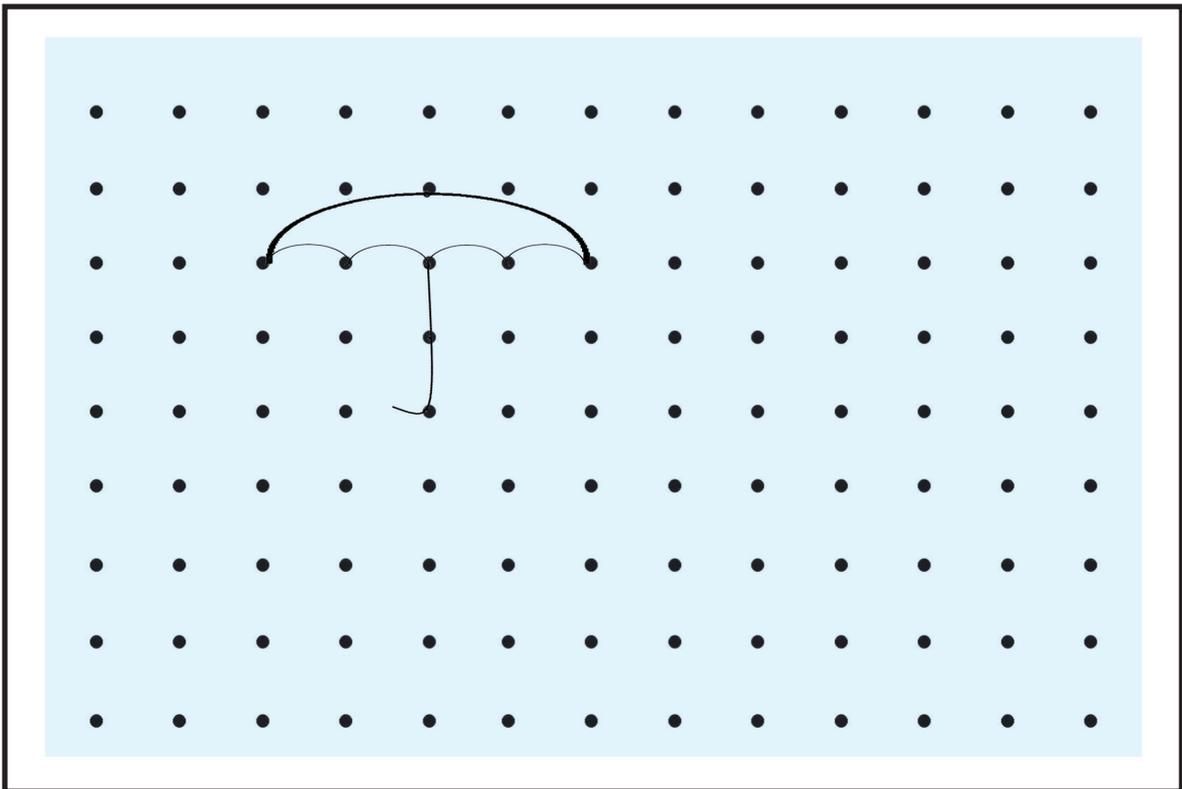
- উলম্বকৈ থকাবোৰত ৰঙা ৰং কৰা।
- হেলনীয়াকৈ থকাবোৰত হালধীয়া ৰং কৰা।
- অনুভূমিকভাৱে থকাবোৰত সেউজীয়া ৰং কৰা।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে অনুভূমিক, উলম্ব, হেলনীয়া আৰু বক্ৰ ৰেখাৰ অৰ্থ বুজাই উকা পৃষ্ঠাত আঁকিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

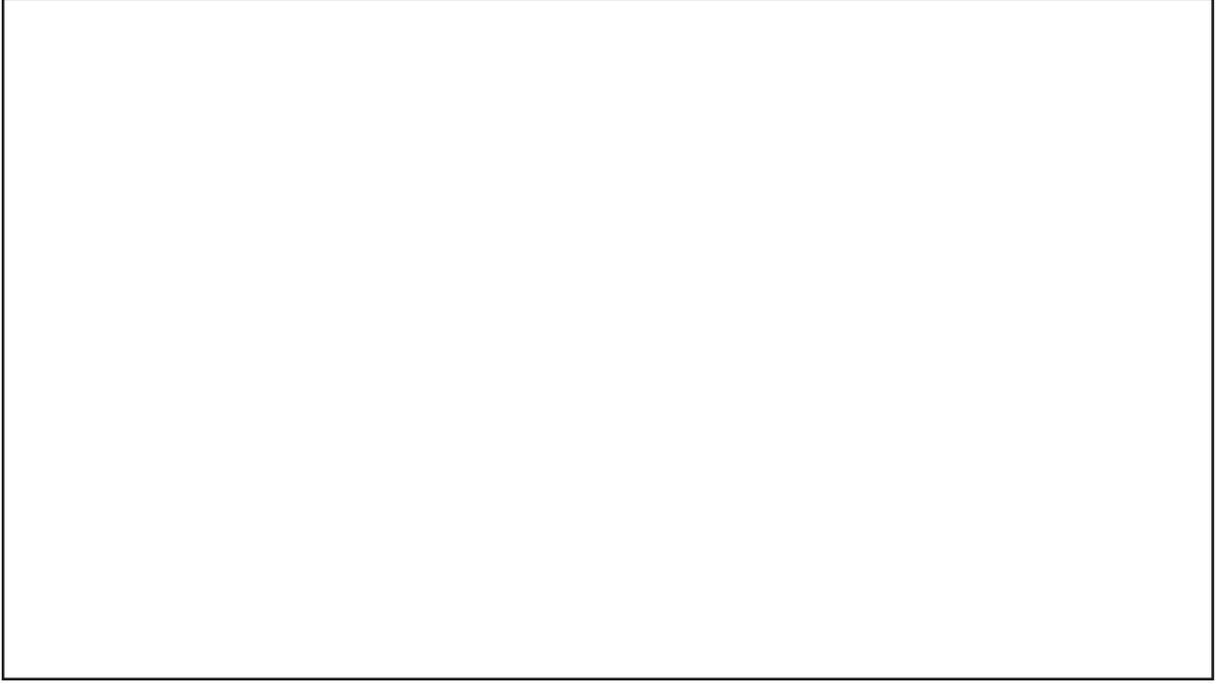
থিয়, হেলনীয়া আৰু অনুভূমিক ৰেখা ব্যৱহাৰ কৰি বিভিন্ন আকৃতি অংকন কৰোঁ আহা-

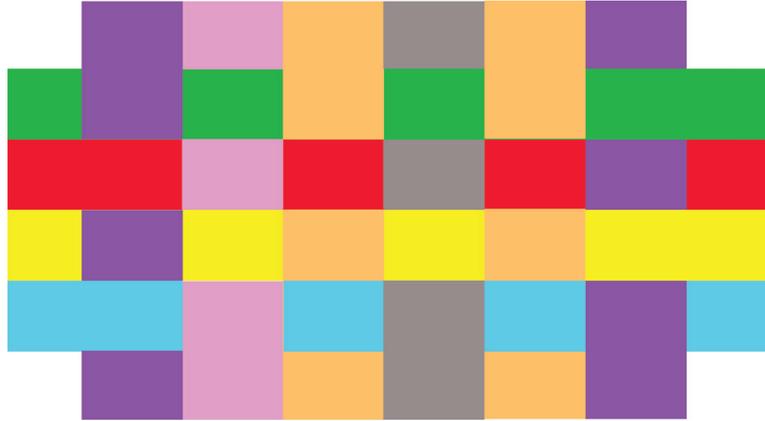
বক্ৰ ৰেখা ব্যৱহাৰ কৰি বিভিন্ন আকৃতি অংকন কৰোঁ আহা-

বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বেথা ব্যৱহাৰ কৰি ছবি আকৌ আহা -

প্ৰকল্প : বিভিন্ন ৰঙৰ কাগজৰ দীঘল টুকুৰা কাটি ছবিত দেখুওৱা ধৰণে দলিচা বগুঁ আহা ।

পাঠ- ৬

যোগ

জাভেদহঁতে এইবাৰ শিক্ষক দিৱস খুব উলহ-মালহেৰে উদযাপন কৰিবলৈ থিৰাং কৰিলে। সেই উপলক্ষে প্ৰধান শিক্ষকে তেওঁলোকক কিছুমান বেলুন ভগাই দিলে। তেওঁলোকে বেলুনবোৰ ফুলাই একোটা থোপাত ১০টাকৈ বেলুন বান্ধিলে। তেওঁলোকক দিয়া বেলুনবোৰৰ কোনে কেইটাকৈ ফুলালে চাওঁ আহা -

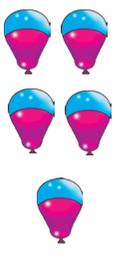
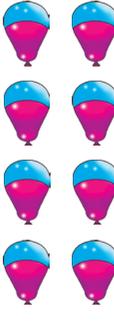

বেলুনৰ সংখ্যা অনুসৰি তালিকাখন পূৰ কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কেইগৰাকীক চিনাক্ত কৰোঁ আহা-

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নাম	টা বেলুনৰ থোপা	এটাকৈ থকা বেলুন	মুঠ বেলুনৰ সংখ্যা
জাভেদ	১	৩	$১০ + ৩ = ১৩$
বিপুল	২	২	$২০ + ২ = ২২$
মৰমী			$২০ + ৫ = ২৫$
ৰহিমা			$২০ + ০ = ২০$
অনিল			$২০ + ৮ = ২৮$

এতিয়া জাভেদ আৰু মৰমী দুয়োৰে হাতত একেলগে কেইটা বেলুন আছে কোৱাচোন ?

জাভেদৰ হাতত থকা বেলুন	 আৰু 	 ১ দহ ৩ এক	$10 + 3 = 13$ টা
মৰমীৰ হাতত থকা বেলুন	 আৰু 	 ২ দহ ৫ এক	$20 + 5 = 25$ টা
জাভেদ আৰু মৰমীৰ হাতত থকা মুঠ বেলুন	 আৰু 	 ৩ দহ ৮ এক	<input type="text"/> + <input type="text"/> = <input type="text"/> টা

দহক	একক
১	৩
+ ২	৫

দহক	একক
১	৩
+ ২	৫
	৮

দহক	একক
১	৩
+ ২	৫
৩	৮

বিপুল আৰু বহিমা দুয়োৰে হাতত মুঠ কেইটা বেলুন আছে?

<p>বিপুলৰ হাতত আছে</p>	 <p>আৰু</p>	 <p>২ দহ ২ এক</p>	<p>$২০ + ২ = ২২$ টা</p>
<p>বহিমাৰ হাতত আছে</p>		 <p>২ দহ</p>	<p>$২০ + ০ = ২০$ টা</p>
<p>বিপুল আৰু বহিমাৰ হাতত থকা মুঠ বেলুন</p>	 <p>আৰু</p>	 <p>৪ দহ ২ এক</p>	<p><input type="text"/> + <input type="text"/> = <input type="text"/> টা</p>

দহক	একক
২	২
+ ২	০

জাভেদ আৰু অনিল দুয়োৰে হাতত মুঠ কেইটা বেলুন আছে?

জাভেদৰ হাতত আছে	১ ৩
অনিলৰ হাতত আছে	+ ২ ৪
জাভেদ আৰু অনিলৰ হাতত থকা মুঠ বেলুন	

দহক	একক

ৰহিমা আৰু মৰমীৰ হাতত মুঠ কেইটা বেলুন আছে?

ৰহিমাৰ হাতত থকা বেলুন	
মৰমীৰ হাতত থকা বেলুন	
ৰহিমা আৰু মৰমীৰ হাতত থকা মুঠ বেলুন	

দহক	একক

চিন্তা কৰি লিখোঁ আহা -

(ক) ৪ দহৰ লগত ৩ দহ যোগ কৰিলে কিমান হ'ব?

(খ) ২৪ৰ লগত ২ দহ যোগ কৰিলে কিমান হ'ব?

(গ) ৭০ৰ লগত ৩ দহ যোগ কৰিলে কিমান হ'ব?

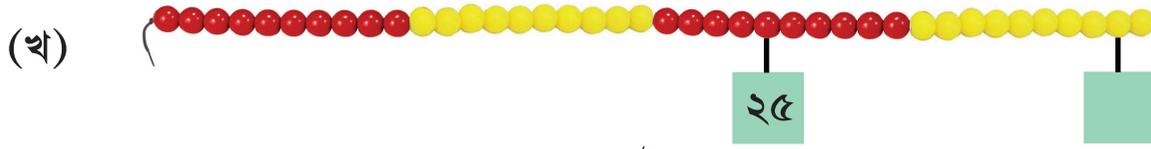

মণিমালার সহায়ত আগলৈ গণনা কৰোঁ আহা —

১২ ৰ পৰা ১০ আগলৈ

$$১২ + ১০ = \boxed{২২}$$

২৫ ৰ পৰা ১৮ আগলৈ

$$২৫ + ১৮ = \boxed{}$$

       ৰ পৰা   আগলৈ

$$৩৯ + ১২ = \boxed{}$$

আন ধৰণেৰে,

৩৯ৰ পৰা ১২ লৈ, প্ৰথমে ১০ ঘৰ গৈ
তাৰ পিছত আৰু ২ ঘৰ গ'লে ৪৯ পাম।

$$\begin{aligned} ৩৯ + ১২ &= ৩৯ + ১০ + ২ \\ &= ৪৯ + ২ \\ &= ৪৯ \end{aligned}$$

৪৯

৪৯

৩৯ৰ পৰা ১০ আগলৈ
আকৌ, ৪৯ৰ পৰা ২ আগলৈ

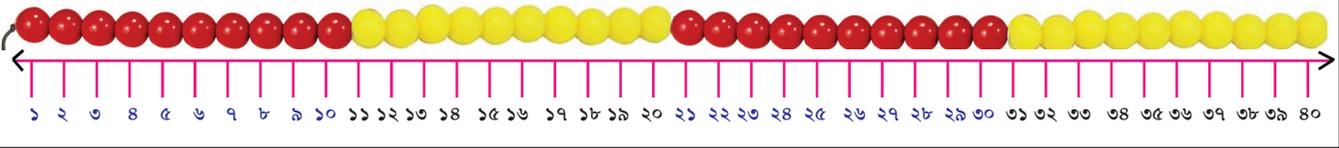
(ঘ)

$$\begin{aligned}
 ৩৩ + ১২ &= \dots\dots\dots + \dots\dots\dots + \dots\dots\dots \\
 &= \dots\dots\dots + \dots\dots\dots \\
 &= \dots\dots\dots
 \end{aligned}$$

_____ ব পৰা _____ আগলৈ
 _____ ব পৰা _____ আগলৈ

মণিৰ ঠাইত সংখ্যা বহুৱাই সংখ্যাৰেখা গঠন কৰোঁ আহা—

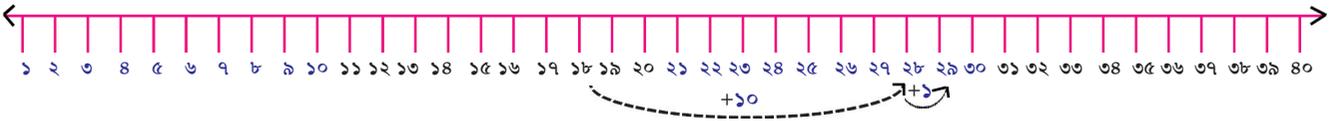

সংখ্যাৰেখাৰ সহায়ত যোগ কৰোঁ আহা —

সংখ্যা মালাডালক
আমি সংখ্যাৰেখা
বুলিও ক'ব পাৰোঁ

(ক)

$$\begin{aligned}
 ১৮ + ১১ &= ১৮ + ১০ + ১ \\
 &= ২৮ + ১ \\
 &= ২৯
 \end{aligned}$$

(খ)

$$২৩ + ১৫ = \square$$

(গ)

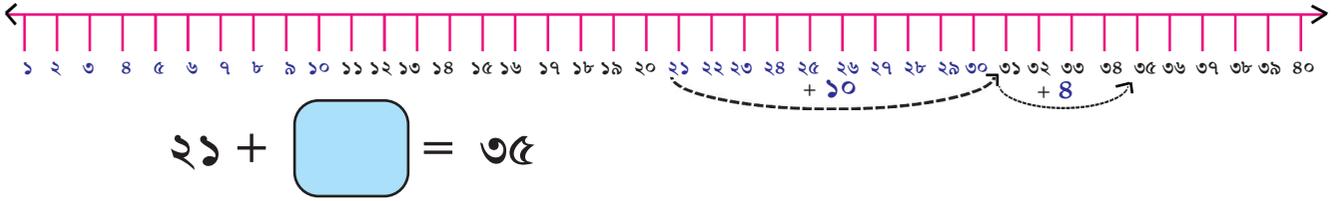

$$২৯ + ১১ = \square$$

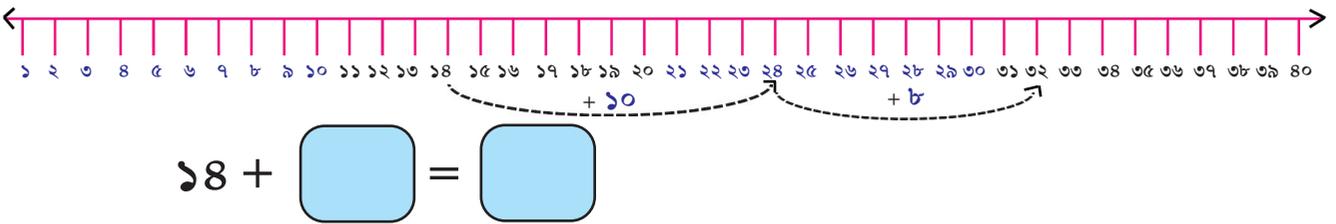

সংখ্যাৰেখাডাল চাই খালী বাকচবোৰ পূৰ কৰোঁ আহা —

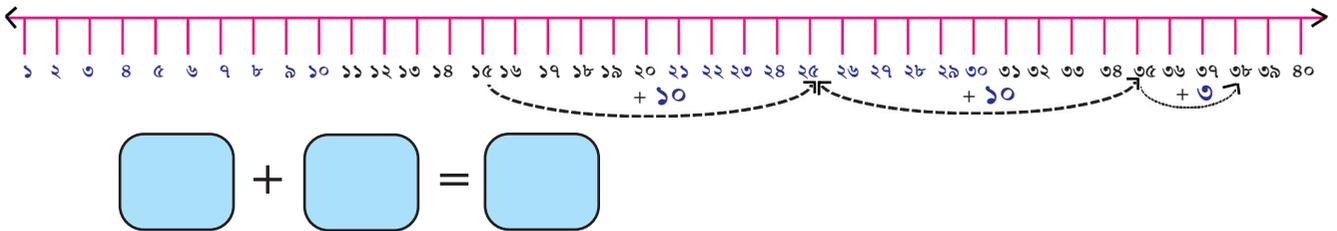
(ক)

(খ)

(গ)

যোগ কৰোঁ আহা —

(ক)

$$\begin{array}{r} 8 \ 6 \\ + 2 \ 0 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(খ)

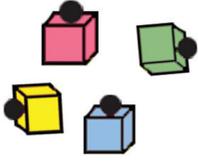
$$\begin{array}{r} 3 \ 9 \\ + 3 \ 2 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(গ)

$$\begin{array}{r} 6 \ 9 \\ + 3 \ 1 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

খেলোঁ আহা —

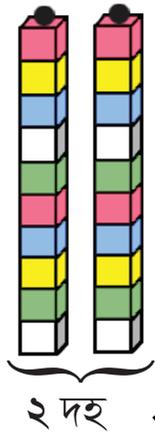
মীনা আৰু কৰিমে সংযোগী ঘনকৰ সৈতে খেল খেলি আছে। তেওঁলোক দুয়োৰে লগত মুঠতে কিমানটা ঘনক আছে গণনা কৰোঁ আহা —

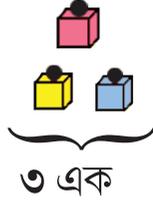
মীনাৰ ঘনক

কৰিমৰ ঘনক

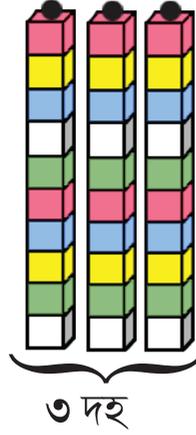
২ দহ

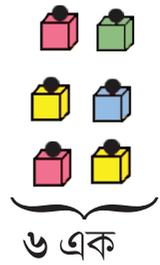
৩ এক

আৰু

+

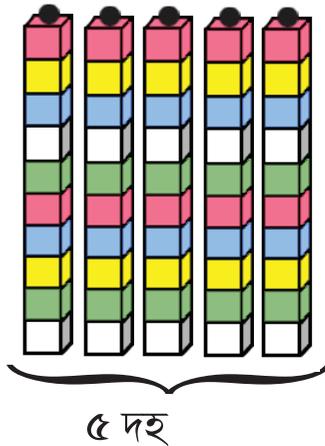

৩ দহ

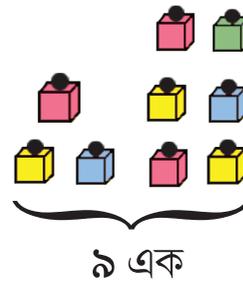

৬ এক

দুয়োৰে মুঠ ঘনকৰ
সংখ্যা

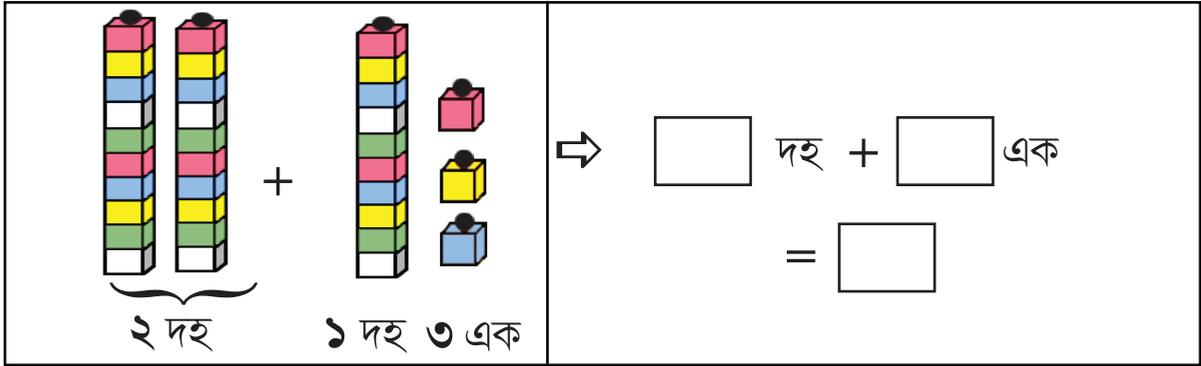
৫ দহ

৯ এক

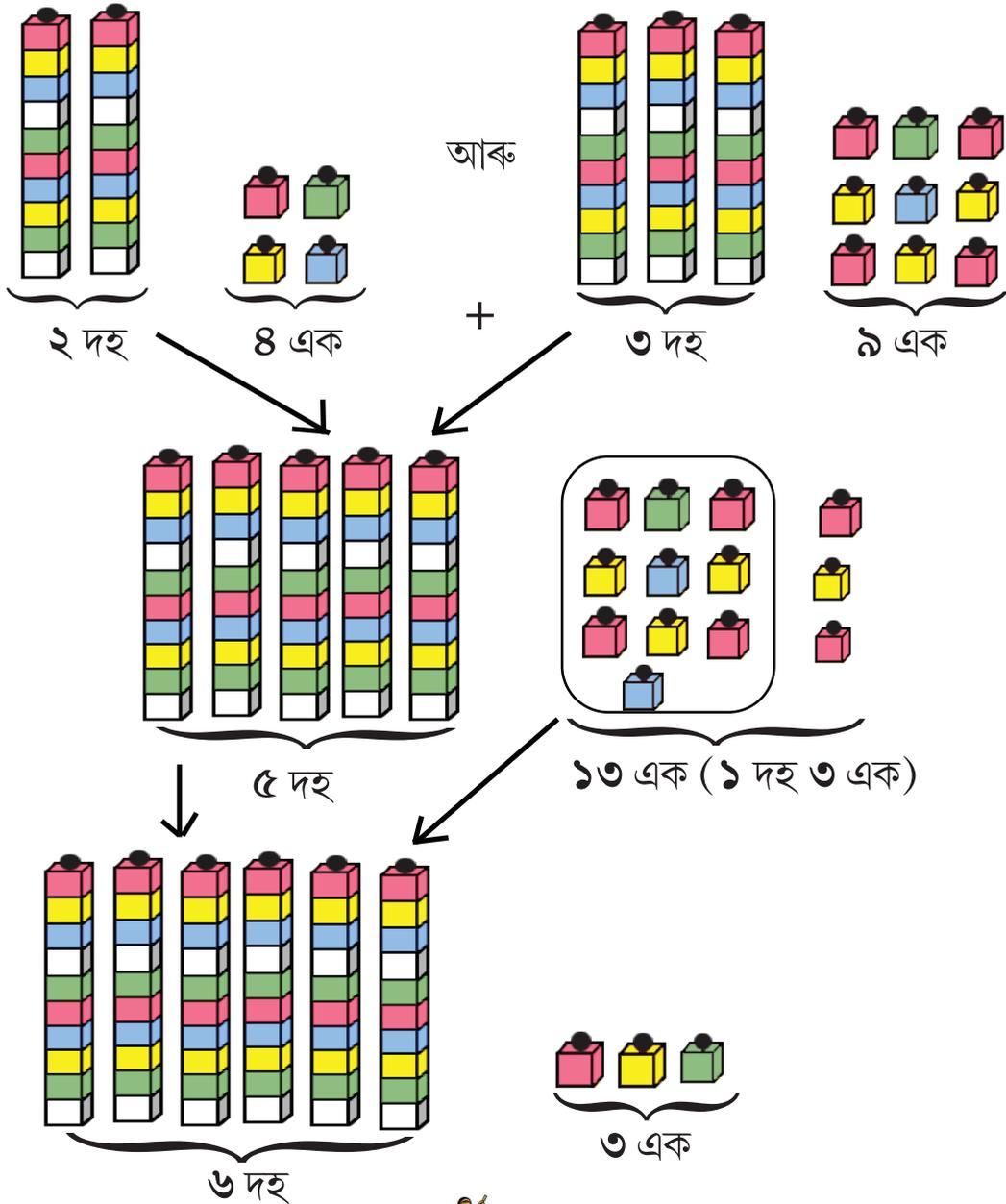
কৰি চাওঁ আহা —

২ দহ + ১ দহ ৩ এক

⇒ [ ] দহ + [ ] এক = [ ]

এইবাৰ কৰিম আৰু মীনাই কেইটামান ঘনক বেছিকৈ লৈ ঘনকবোৰ নতুনকৈ সজালে। এই নতুন সাজোনবোৰ কেনেকুৱা চাওঁ আহা —

২ দহ + ৪ এক

আৰু

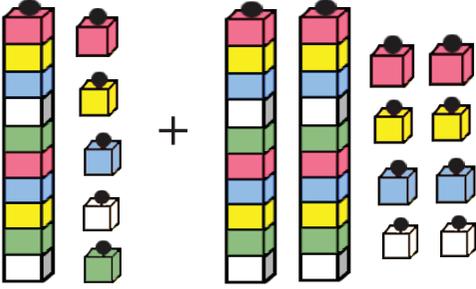
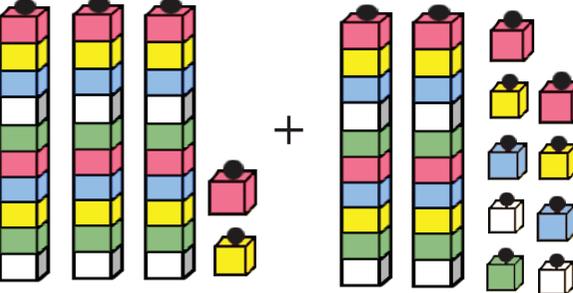
৩ দহ + ৯ এক

৫ দহ + ১৩ এক (১ দহ ৩ এক)

৬ দহ + ৭ এক

কিমান সংযোগী ঘনক আছে গণনা কৰোঁ আহা —

 <p>১ দহ ৫ এক ২ দহ ৮ এক</p>	$\begin{array}{r} \boxed{৩} \text{ দহ} + \boxed{১৩} \text{ এক} \\ = \boxed{৩} \text{ দহ} + \boxed{১} \text{ দহ} \\ + \boxed{৩} \text{ এক} \end{array}$	$\begin{array}{r} \boxed{৪} \text{ দহ} + \boxed{৩} \text{ এক} \\ = ৪৩ \end{array}$
 <p><input type="text"/></p>		

কৰিম, তুমি জানানে আমি
ঘনকবোৰ গণনা নকৰাকৈও
যোগ কৰিব পাৰো

হয় নেকি মীনা,
কিন্তু কেনেকৈ?

<table border="1"> <tr><td>দ</td><td>এ</td></tr> <tr><td>৫</td><td>৪</td></tr> <tr><td>৩</td><td>৯</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>	দ	এ	৫	৪	৩	৯			<p>এককৰ ঘৰৰ সংখ্যাবোৰৰ যোগ</p> $৪ + ৯ = ১১$ <p>১ দহ ১ এক</p>	<table border="1"> <tr><td>দ</td><td>এ</td></tr> <tr><td>১</td><td>৪</td></tr> <tr><td>৩</td><td>৯</td></tr> <tr><td> </td><td>১</td></tr> </table>	দ	এ	১	৪	৩	৯		১	<p>দহকৰ ঘৰৰ সংখ্যাবোৰৰ যোগ</p> $৫ + ৩ + ১ = ৯$ <p>৯ দহ</p>	<table border="1"> <tr><td>দ</td><td>এ</td></tr> <tr><td>৯</td><td>৪</td></tr> <tr><td>৩</td><td>৯</td></tr> <tr><td>১</td><td>১</td></tr> </table>	দ	এ	৯	৪	৩	৯	১	১
দ	এ																											
৫	৪																											
৩	৯																											
দ	এ																											
১	৪																											
৩	৯																											
	১																											
দ	এ																											
৯	৪																											
৩	৯																											
১	১																											

যোগ কৰোঁ আহা —

(ক)

$$\begin{array}{r} ২ \ ৬ \\ + \ ৫ \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(খ)

$$\begin{array}{r} ৩ \ ৭ \\ + \ ৮ \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(গ)

$$\begin{array}{r} ৫ \ ২ \\ + \ ২ \ ৯ \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(ঘ)

$$\begin{array}{r} ৬ \ ৬ \\ + \ ১ \ ৪ \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(ঙ)

$$\begin{array}{r} ৭ \ ৫ \\ + \ ১ \ ৭ \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

(চ)

$$\begin{array}{r} ৪ \ ৯ \\ + \ ২ \ ২ \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

গণনা কৰোঁ আহা —

- ১। আমাৰ বিদ্যালয়ত ১৭ জোপা গছ আছিল। এইবাৰ বিশ্ব পৰিবেশ দিৱসত ৬ জোপা গছ নতুনকৈ ৰোৱা হ'ল। এতিয়া আমাৰ বিদ্যালয়ত মুঠতে কিমানজোপা গছ আছে?
- ২। পৰমজিতৰ জন্মদিনত বন্ধু-বান্ধৱীক খুৰাবলৈ মাকে ৩২টা বৰ্ফি আৰু দেউতাকে ৩৮টা বসগোল্লা কিনিলে। দুয়োৰে মুঠতে কিমানটা মিঠাই কিনিলে?
- ৩। বৰফিকে এখন ক্ৰিকেট খেলত ৫১ বান কৰিছিল আৰু আন এখন খেলত ২৫ বান কৰিছিল। তেওঁ দুয়োখন খেলত মুঠতে কিমান বান কৰিছিল?

সংখ্যাৰ খেল

(ক) খালী বাকচত সংখ্যাবোৰ এনেদৰে বহুওৱা যাতে দীঘে-পথালিয়ে আৰু কোণীয়াকৈ যোগফল ১৫ হয়।

৪		২
	৫	
৮		

(১ৰ পৰা ৯লৈ সংখ্যাবোৰ এবাৰ ব্যৱহাৰ কৰি)

(খ) খালী বাকচত ১ৰ পৰা ৯লৈ এনেদৰে সংখ্যাবোৰ বহুওৱা যাতে সংখ্যাবোৰৰ যোগফল বাকচৰ বাহিৰৰ সংখ্যাবোৰ হয়।

৪		
	৫	
৩	১	

১৪   ৮   ২৩

১৫

২০

১০

	৪	
৮		

২০   ১৩   ১২

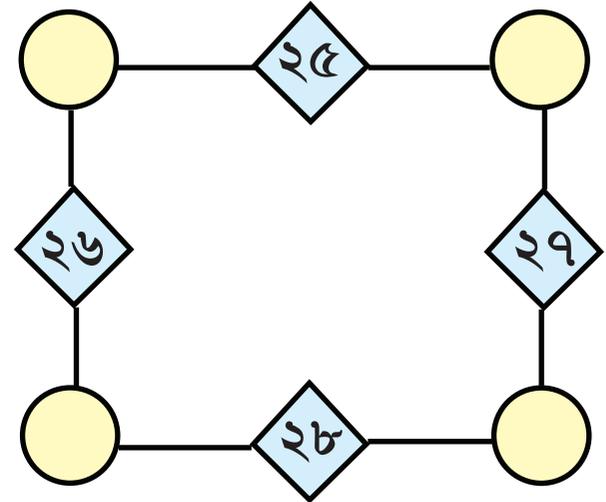
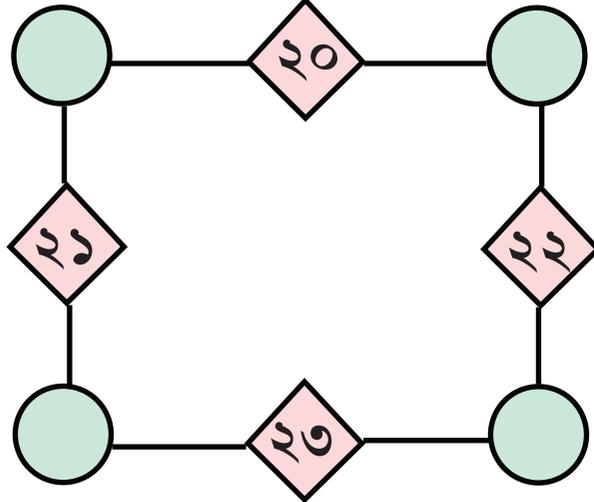
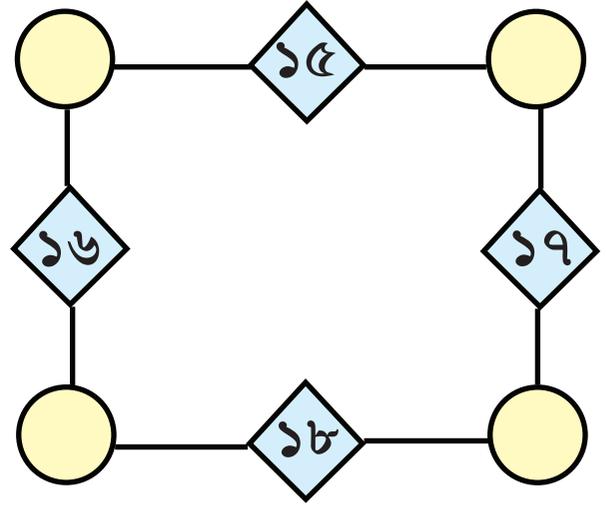
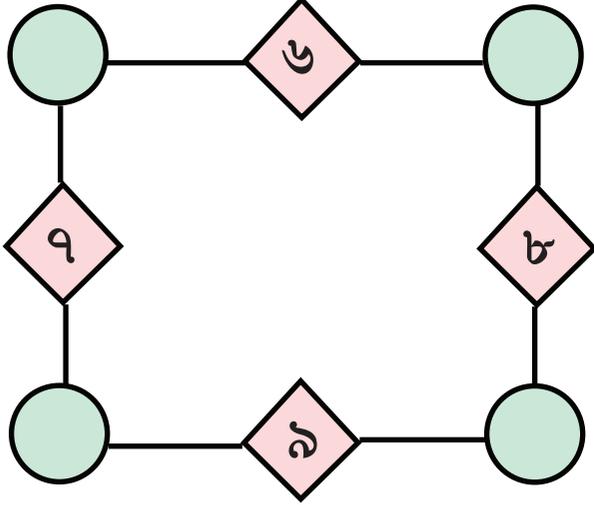
১৫

১০

২০

(গ) খালী '○' বোৰত সংখ্যা লিখোঁ আহা যাতে একেশাৰীত থকা সংখ্যা দুটাৰ যোগফল মাজৰ '◇' ত থকা সংখ্যাটো হয়।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে বেলেগ বেলেগ সংখ্যাৰ সহায়ত এনেধৰণৰ সংখ্যাৰ খেল খেলিবলৈ আৰু সাজিবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উৎসাহিত কৰিব।

প্ৰকল্প :-

তোমাৰ বয়সৰ লগত ঘৰৰ প্ৰতিজন মানুহৰ বয়স বেলেগ বেলেগকৈ যোগ কৰি যোগফলবোৰ লিখা।

পাঠ- ৭

বিয়োগ

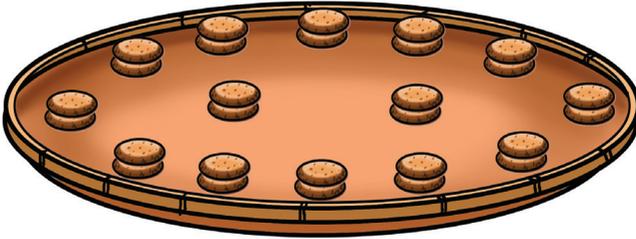

পিঠা গণনা কৰোঁ আহা —

বীনাৰ মাকে ভোগালী বিহুত ৩৯খন ঘিলা পিঠা ভাজিলে।

আলহীক খাবলৈ দিলে ১১খন পিঠা -

এতিয়া কেইখন পিঠা থাকিল দহ আৰু একৰ গোটত চাওঁ আহা —

	১০ৰ গোট	১ৰ গোট
পিঠা ভাজিছিল	৩	৯
আলহীক দিলে	১	১
বাকী থাকিল	২	৮

দহক	একক
৩	৯
১	১
২	৮

আকৌ,

মাকে এইবাৰ বীনা আৰু তেওঁৰ ভায়েকক ৪খন পিঠা দিলে।

এতিয়া মুঠ পিঠা কেইখন থাকিল চাওঁ আহা —

	১০ৰ গোট	১ৰ গোট
পিঠা আছিল	২	৮
বীনা আৰু তেওঁৰ ভায়েকে খালে		৪
পিঠা থাকিল	২	৪

দহক	একক
২	৮
-	৪
২	৪

- তাৰে ৪খন পিঠা পৰি নষ্ট হ'ল।

পিঠা থাকিল খন।

দহক	একক

- ১২খন পিঠা তেওঁ কাষৰ ঘৰত বিলালে।

পিঠা থাকিল খন।

দহক	একক

বিয়োগ কৰোঁ আহা —

(ক)	দহক	একক
	৩	৮
	-	৫

(খ)	দহক	একক
	৬	৪
	-	৪
		০

(গ)	দহক	একক
	৬	৭
	-	৩
		২

সমাধান কৰোঁ আহা-

- ★ মাৰাই তোমাক বহী এখন কিনিবলৈ ৩৫ টকা দিলে। তুমি ২২ টকা দামৰ বহী এখন কিনিলা। তোমাৰ হাতত বৈ যোৱা টকাখিনি মাৰাক ঘূৰাই দিলা। কিমান টকা ঘূৰাই দিলা ?

মাৰাই দিলে

বহী কিনিলা

ঘূৰাই দিলা

৩	৫	টকা
- ২	২	টকা
		টকা

মুঠ ..... টকা ঘূৰাই দিলা।

- ★ বীৰেনে ঘৰৰ বাৰীৰ নেমু গছৰ পৰা ৩৭টা নেমু বিক্ৰী কৰিবলৈ বজাৰলৈ লৈ গ'ল। তেওঁ ২৫টা নেমু বেচিলে আৰু বৈ যোৱা কেইটা ঘৰলৈ ঘূৰাই আনিলে। তেওঁ কেইটা নেমু ঘৰলৈ ঘূৰাই আনিলে ?

বীৰেনে বজাৰলৈ নেমু নিলে

বজাৰত নেমু বেচিলে

ঘৰলৈ নেমু ঘূৰাই আনিলে

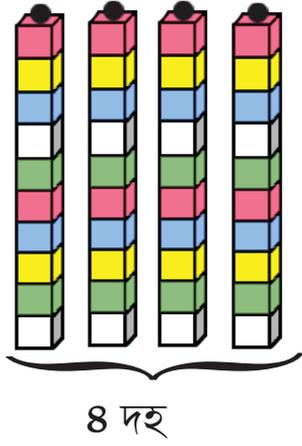
৩	৭	টা
- ২	৫	টা
		টা

মুঠ ..... টা নেমু ঘূৰাই আনিলে।

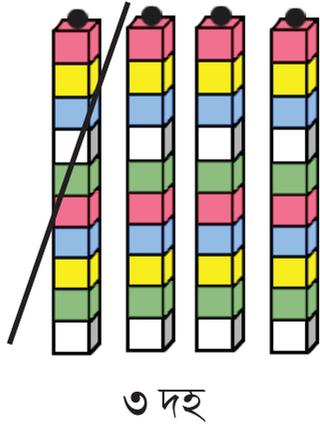

খেলোঁ আহা —

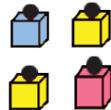
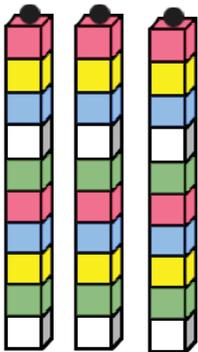
মোৰ লগত ৪৬টা সংযোগী ঘনক আছে। তাৰে ভণ্টিক দিলোঁ ১২টা। এতিয়া মোৰ হাতত কেইটা থাকিল চাওঁ আহা —

মোৰ হাতত আছে
৪৬টা

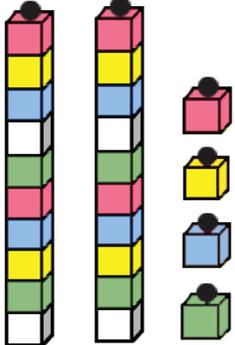
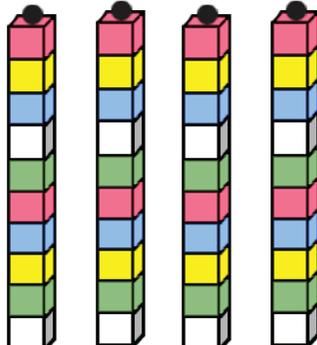
এতিয়া মোৰ হাতত
থাকিল ৩৪টা

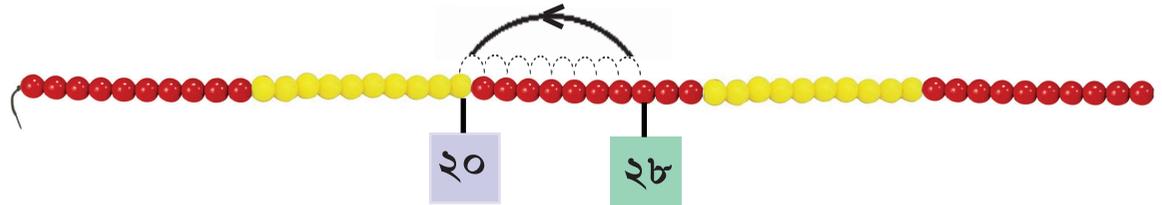
দহক	একক
৪	৬
- ১	২
৩	৪

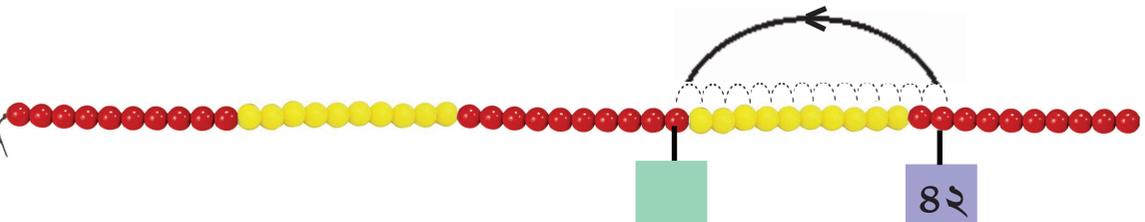
কৰি চাওঁ আহা —

 <p>২৪টা সংযোগী ঘনকৰ পৰা ১৩টা সংযোগী ঘনক আঁতৰালে, কেইটা থাকিব?</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 40px; margin: 10px auto;"></div>	 <p>৪০টা সংযোগী ঘনকৰ পৰা ২২টা সংযোগী ঘনক আঁতৰালে, কেইটা থাকিব?</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 40px; margin: 10px auto;"></div>
---	--

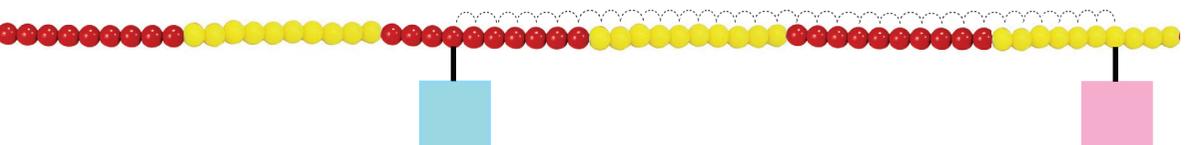
এতিয়া আমি মণিৰ মালাৰ সহায়ত পিছুৱাই গণনা কৰোঁ আহা —

(ক)

২৮ ৰ পৰা ৮ পিছলৈ $২৮ - ৮ = ২০$

(খ)

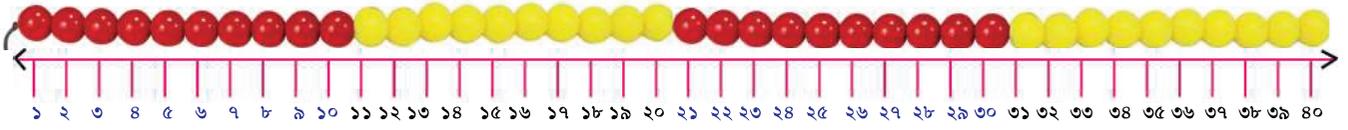
৪২ ৰ পৰা ১২ পিছলৈ $৪২ - ১২ =$

(গ)

৫৭ ৰ পৰা ৩০ পিছলৈ $৫৭ - ৩০ =$

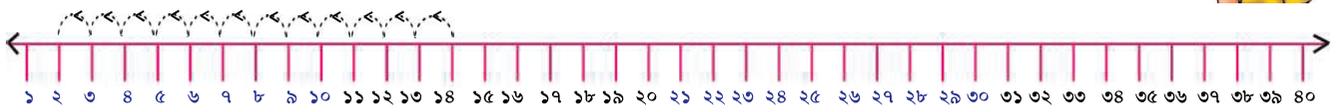

মণিমালার ঠাইত সংখ্যাৰেখা ব্যৱহাৰ কৰোঁ আহা —

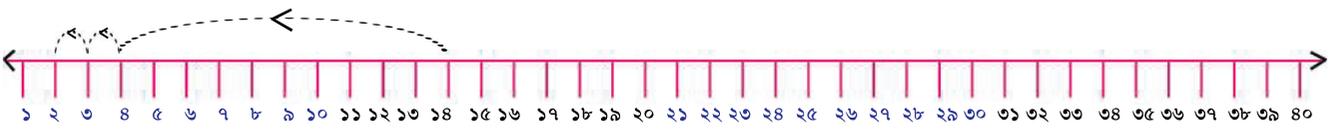
সংখ্যাৰেখাৰ সহায়ত বিয়োগ কৰোঁ আহা —

প্রথমে ১৪লৈ গণনা কৰিম। তাৰ পাছত ১২ ঘৰ পিছুৱাই আহিম।

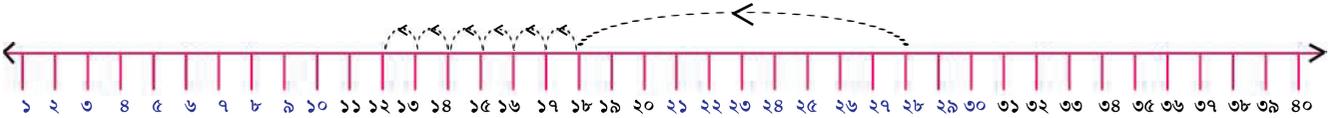
$$18 - 12 = 2$$

মই আকৌ প্রথমে ১৪লৈ গণনা কৰি পিছত ১০ ঘৰ পিছুৱাই ৪ পালোঁ। এতিয়া আৰু ২ ঘৰ পিছুৱাই গ'লেই হ'ল।

$$18 - 12 = 2$$

(ক)

$$28 - 16 = \square$$

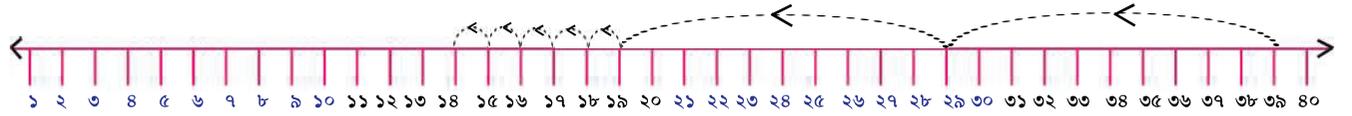

(খ)

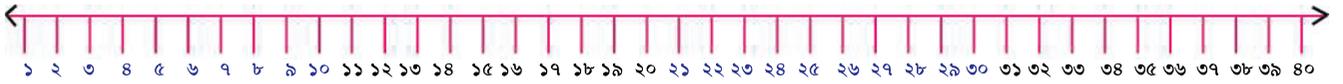
$$৩৫ - ১৩ = \square$$

(গ)

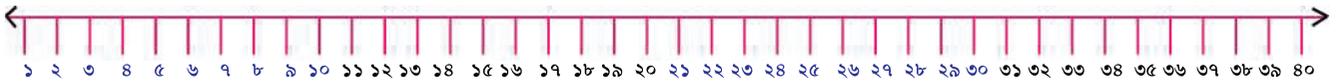
$$৩৯ - ১৪ = \square$$

(ঘ)

$$১৩ - ৭ = \square$$

(ঙ)

$$১৮ - ০ = \square$$

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : একে সংখ্যাৰ বিয়োগ আৰু কোনো এটা সংখ্যাৰ পৰা শূন্যৰ বিয়োগৰ বিষয়ে শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত বহলাই আলোচনা কৰিব। (ঘ) আৰু (ঙ) নংটো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কাঁড়চিন দিব লগতে ওপৰত দিয়া ধৰণৰ অনুশীলন সবহকৈ কৰাব।

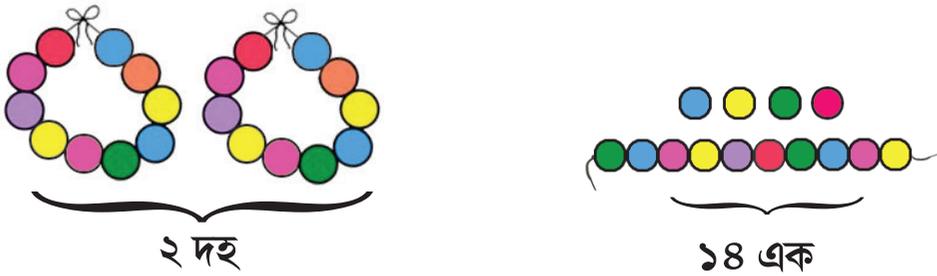
মণিমালাৰ সহায়ত বিয়োগ কৰোঁ আহা (ধাৰ কৰা) —

৩৪ৰ পৰা ১৮ বিয়োগ কৰোঁ আহা -

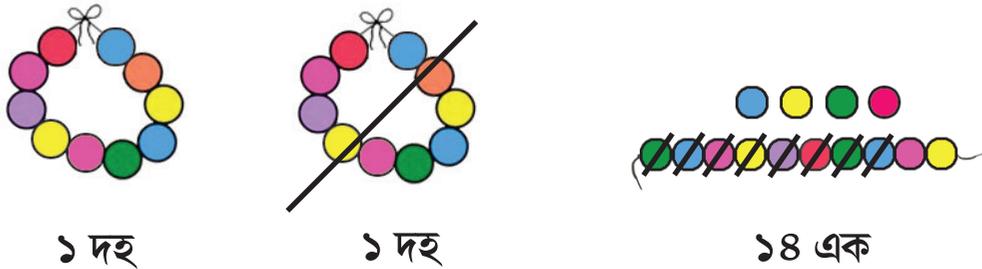
প্ৰথমে আমি তিনিডাল ১০টাকৈ মণি থকা মালা আৰু চাৰিটা খোলা মণি লওঁ -

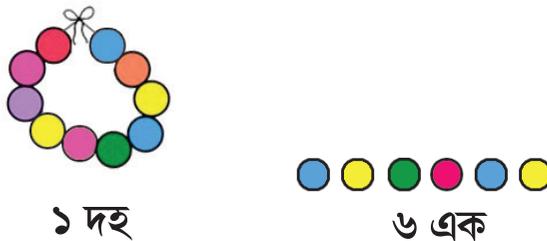
এতিয়া ইয়াৰ পৰা আমি ১৮টা মণি আঁতৰাবলৈ প্ৰথমে এডাল মণিমালা খুলি লওঁ আহা —

খোলা মণিৰ পৰা ৮টা আৰু এডাল মণিমালা আঁতৰাই কি পাওঁ চাওঁ আহা —

গতিকে, আমাৰ হাতত থাকিল এডাল মণিমালা আৰু ৬টা খোলা মণি বা ১৬টা মণি।

এইটো আমি এনেকৈয়ো কৰিব পাৰোঁ -

৩৪ মানে ৩ দহ ৪ এক
বা ২ দহ ১৪ এক
১৮ মানে ১ দহ ৮ এক

দহক	একক
~~৩~~	৪
- ১	৮

গতিকে,

৩৪ পৰা ১৮ বিয়োগ কৰিলে, আমি পাওঁ

২ দহ ১৪ এক
- ১ দহ ৮ এক
-----
১ দহ ৬ এক

দহক	একক
২	১৪
- ১	৮
১	৬

ধাৰ কৰা বিয়োগ কৰিবলৈ সংখ্যাবোৰ বেলেগ ধৰণে লিখি চাওঁ আহা -

২৩ মানে ২ দহ ৩ এক
বা ১ দহ ১৩ এক

৪৫ মানে ৪ দহ ৫ এক
বা ৩ দহ ১৫ এক

৬৭ মানে ..... দহ ..... এক
বা ..... দহ ..... এক

৯১ মানে ..... দহ ..... এক
বা ..... দহ ..... এক

বিয়োগ কৰোঁ আহা -

(ক)

৩	৩
-	৬

(খ)

৩	২
- ১	৭

(গ)

৬	৪
- ৪	৬

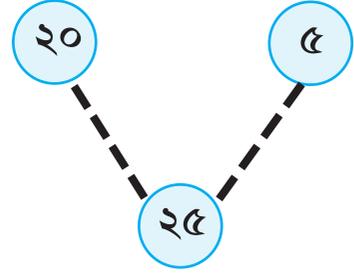
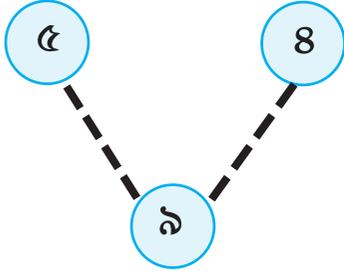
(ঘ)

৯	০
- ১	৩

যোগ আৰু বিয়োগৰ সম্বন্ধ গঢ়োঁ আহা —

$$\underline{5} + \underline{8} = \underline{13}$$

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

$$\underline{13} - \underline{8} = \underline{5}$$

$$\underline{\quad} - \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

$$\underline{13} - \underline{5} = \underline{8}$$

$$\underline{\quad} - \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

খালী বাকচবোৰ পূৰ কৰা -

(ক) $8 + 4 = 12$ গতিকে, $\square - \square = 8$, $\square - \square = 4$

(খ) $13 - 8 = 5$ গতিকে, $\square + \square = \square$

(গ) 18টা লাডুৰ পৰা 5টা লাডু খালে $\square$ টা লাডু থাকিব।

(ঘ) 8টা নেমুটেঙাৰ লগত $\square$ টা নেমুটেঙা লগ লগালে, মুঠতে 12টা নেমুটেঙা হ'ব।

(ঙ) $\square$ টা ফুলি থকা বেলুনৰ 6টা বেলুন ফুটাৰ পাছত ফুলি থকা বেলুন 5টা থাকিব।

(চ) 1 ডজন কণীৰ $\square$ টা কণী ভাঙিলে, নভঙা কণী 9টা থাকিব।

$$1 \text{ ডজন} = 12$$

খালী বাকচবোৰ উপযুক্ত অংকৰে পূৰ কৰোঁ আহা —

(ক)
$$\begin{array}{r} 8 \quad 5 \\ - 3 \quad \boxed{1} \\ \hline 1 \quad 8 \end{array}$$

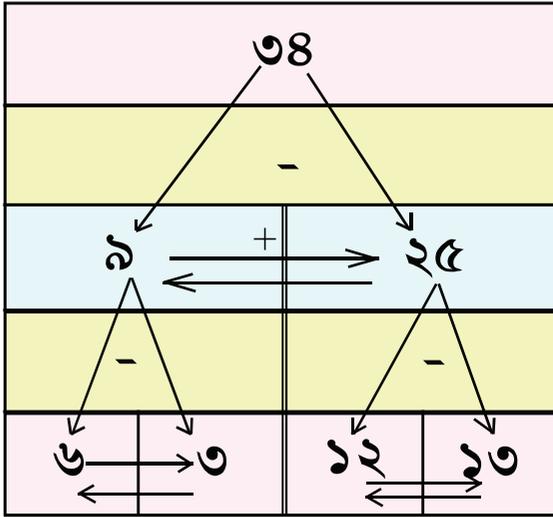
(খ)
$$\begin{array}{r} 8 \quad 9 \\ - 5 \quad \boxed{} \\ \hline 3 \quad 2 \end{array}$$

(গ)
$$\begin{array}{r} 3 \quad 8 \\ - \boxed{} \quad 6 \\ \hline 1 \quad \boxed{} \end{array}$$

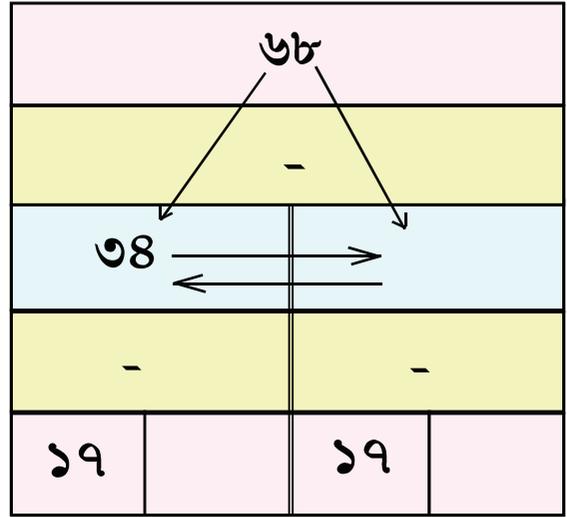
(ঘ)
$$\begin{array}{r} 2 \quad 3 \\ - 6 \quad \boxed{} \\ \hline 2 \quad 9 \end{array}$$

সংখ্যাৰ খেল —

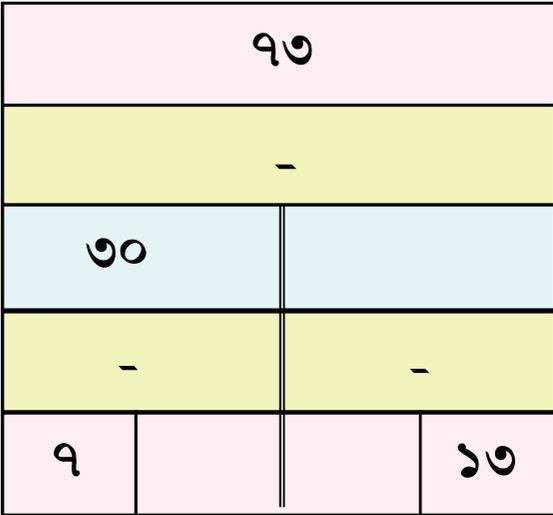
(ক)

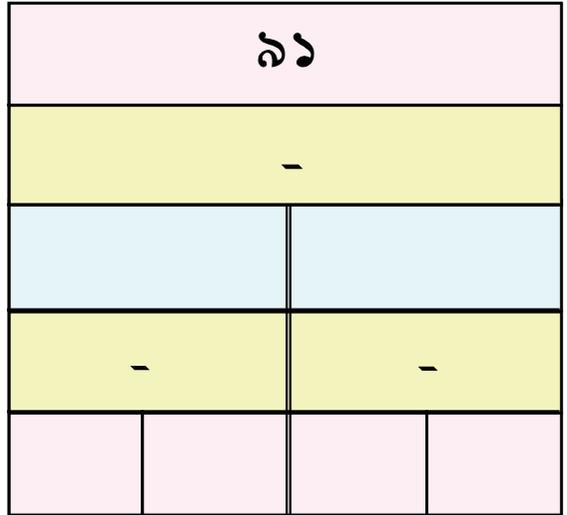
(খ)

(গ)

(ঘ)

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে সংখ্যাকেইটাৰ মাজৰ সম্পৰ্ক কাঁড় চিনেৰে জড়িত কৰি (যোগ, বিয়োগ) আলোচনা কৰিব।

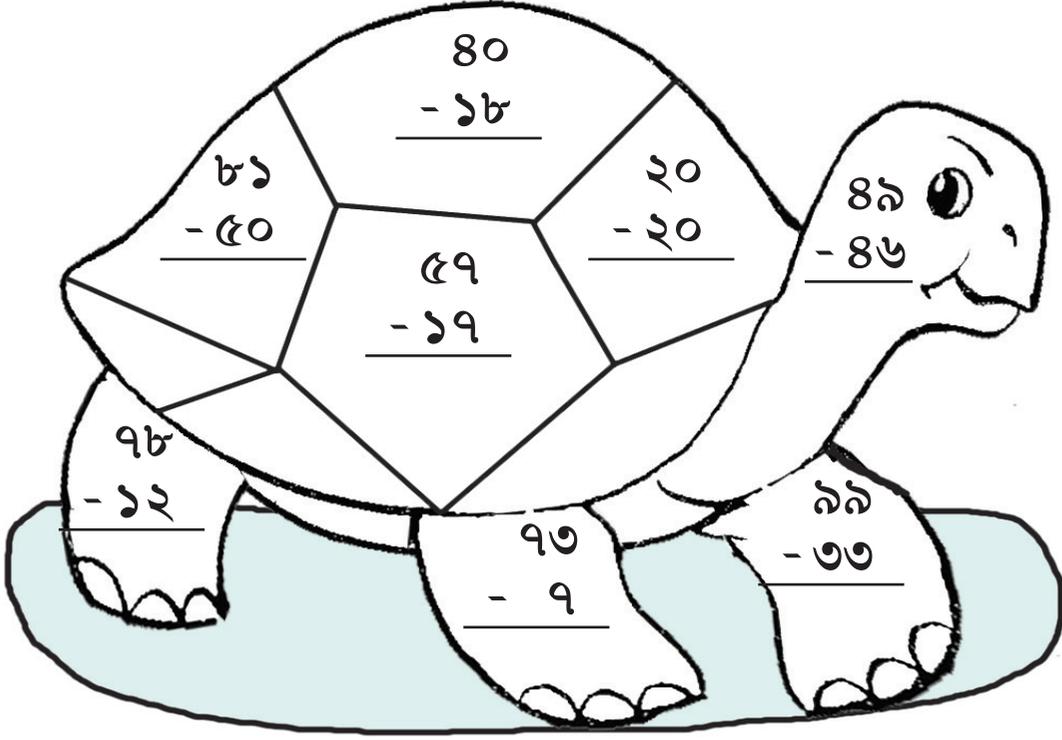

বিয়োগ কৰোঁ আহা -

- এজোপা গছত থকা ১৫টা আমৰ ৪টা বান্দৰে খালে। এতিয়া গছজোপাত কেইটা আম থাকিল?
- এখন পথাৰত ৪৫টা গৰুৱে ঘাঁহ খাই আছে। অলপ পাছত আৰু কেইটামান গৰু আহিল। এতিয়া পথাৰখনত মুঠ ৬১টা গৰু হ'ল। পাছত অহা গৰুৰ সংখ্যা কিমান?
- মিঠাইৰ দোকান এখনত থকা ৪৫টা মিঠাইৰ ১৫টা বিক্ৰী কৰিলে। দোকানীয়ে আৰু ২০টা মিঠাই প্ৰস্তুত কৰিলে। এতিয়া মিঠাইৰ দোকানখনত কিমানটা মিঠাই থাকিল?
- মাইনাই দোকানৰ পৰা বিস্কুটৰ পেকেট এটা কিনি আনিলে। বিস্কুটৰ পেকেটটোত মুঠ ১২ খন বিস্কুট আছে। তাৰে ৪খন বিস্কুট তাই খালে আৰু ২খন পোহনীয়া কুকুৰজনীকো খাবলৈ দিলে। এতিয়া বিস্কুটৰ পেকেটটোত কেইখন বিস্কুট থাকিল?
- এখন বাছত ৩৫গৰাকী মানুহ বহিব পাৰে। যদি বাছখনত ৪০ গৰাকী মানুহ উঠে, কিমানগৰাকী মানুহ বাছখনত থিয় হৈ থাকিব লাগিব?
- পৰমজিতে দেউতাকৰ পৰা ৪০ টকা লৈ বজাৰলৈ যাবলৈ ওলাল। বায়েকেও মৰমতে ১৫ টকা দিলে। সেইখিনি টকাৰ ৩০ টকা খৰচ কৰি পৰমজিতে ধুনীয়া কলম এটা কিনিলে। পৰমজিতৰ হাতত এতিয়া কিমান টকা থাকিল?

বিয়োগফল উলিয়াই বিয়োগফলৰ বিপৰীতে থকা বৰণেৰে কাছটো ৰং কৰোঁ আহা -

উত্তৰসমূহ	২২	৩	০	৪০	৬৬	৩১
ৰং						

প্ৰকল্প :

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে দুটা অংকবিশিষ্ট সংখ্যাৰ বিয়োগ কৰিবলগীয়া কিছুমান পৰিস্থিতিৰ (যেনে- ভগাই খোৱা, বিলাই দিয়া, আঁতৰাই নিয়া) বিষয়ে লিখি আনিব। [এই বিষয়ে লিখিবলৈ শিক্ষক বা অভিভাৱকে সহায় কৰিব।]

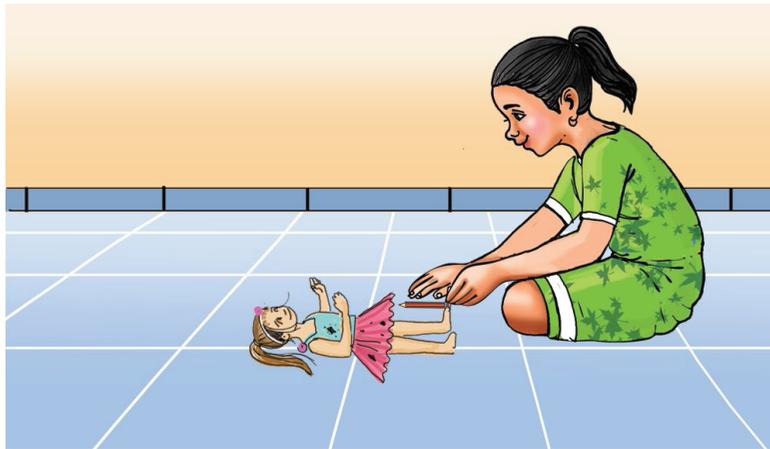
পুতলাৰ খেলা :

কোনো এটা বন্ধৰ দিনত জেৰিমাই তাইৰ বন্ধু বমেন আৰু পপীৰ লগত সিহঁতৰ পুতলাটোৰ বাবে চোলা এটা চিলাবলৈ পেহীয়েকৰ ওচৰলৈ গ'ল।

পেহীয়েকে সিহঁতক জোখ ল'বলৈ পেঞ্চিল এডাল দিলে।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : অপ্ৰামাণিক আৰু অনিৰ্ধাৰিত একক, যেনে- আঙুল, বেগেত ইত্যাদি ব্যৱহাৰ কৰিলে কি কি অসুবিধা হয় সেই বিষয়ে শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৈতে আলোচনা কৰিব। লগতে প্ৰামাণিক একক ব্যৱহাৰ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব।

বাঁহৰ টুকুৰা ব্যৱহাৰ কৰি তলৰ বস্তুবোৰৰ দৈৰ্ঘ্য উলিয়াওঁ আহা -

ডেস্কখন বাঁহৰ টুকুৰাৰ জোখৰ সমান দীঘল।

ব'ড'খন বাঁহৰ টুকুৰাৰ জোখৰ সমান দীঘল।

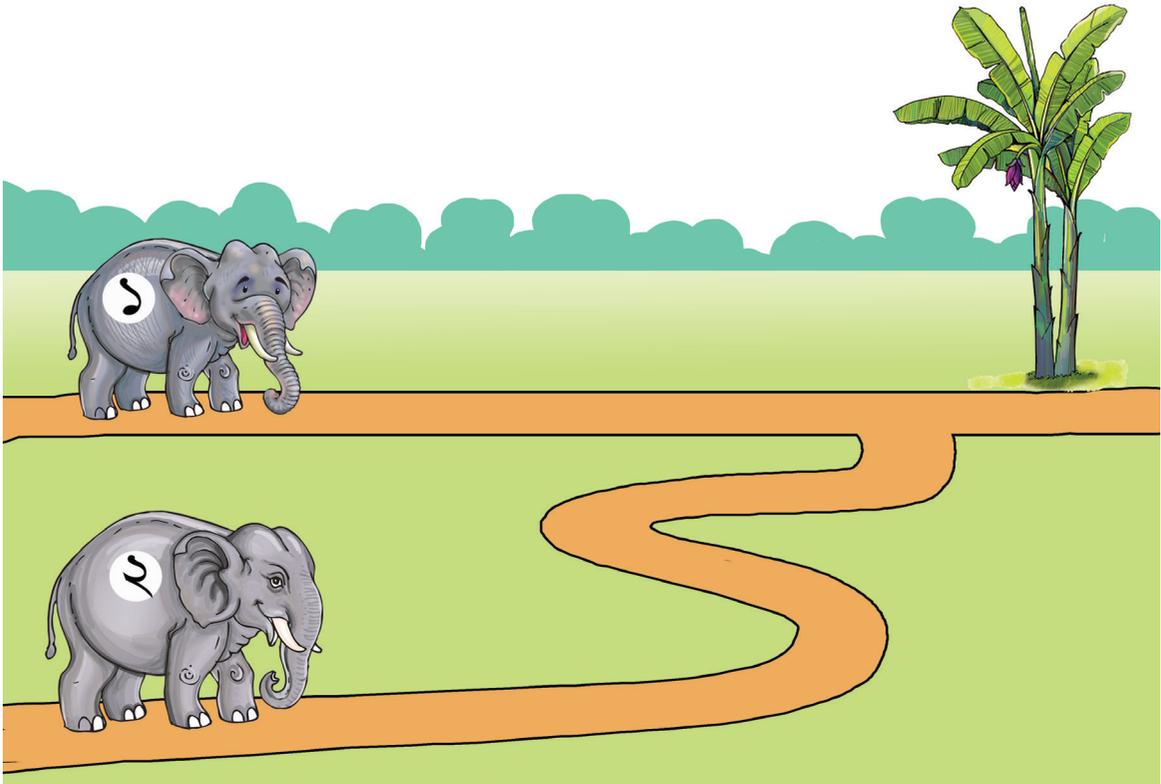
মেজখন বাঁহৰ টুকুৰাৰ জোখৰ সমান দীঘল।

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে বাঁহৰ টুকুৰা বা মাৰিৰে জোখ ল'বলৈ শিকাব।)

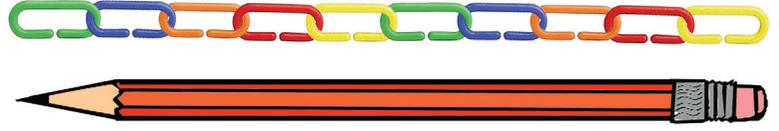
প্ৰকল্প :

তোমালোকৰ ঘৰৰ বাৰাণ্ডাখন কিমান দীঘল? মাৰি এডালেৰে জোখা। (এই কামটো কৰোঁতে পৰিয়ালৰ সদস্যৰ সহায় ল'বা।)

হাতী দুটা সমান গতিত আগবাঢ়িলে যিটো হাতীয়ে প্ৰথমতে কলগছজোপাৰ ওচৰ পাব, সেইটোত ঘেৰ কৰোঁ আহা -

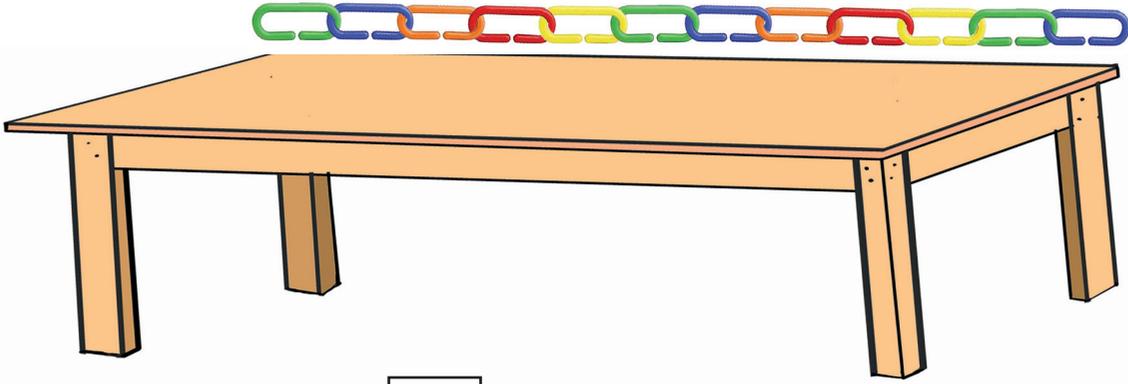

সংযোগী শিকলিৰ ( ) সহায়ত জুখি চাওঁ আহা -

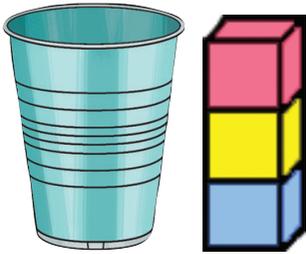
বৰৰ টুকুৰা সংযোগী শিকলিৰ
সমান দীঘল

পেঞ্চিলডাল সংযোগী শিকলিৰ সমান
দীঘল

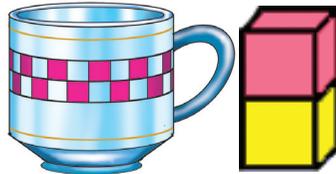

টেবুলখন সংযোগী শিকলিৰ সমান দীঘল

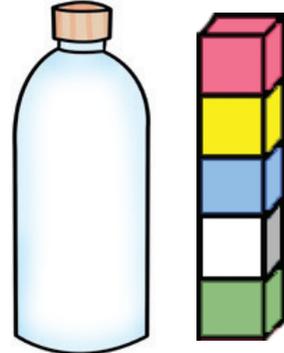
সংযোগী ঘনক ব্যৱহাৰ কৰি কোনটো কিমান ওখ চাওঁ আহা -

টা ঘনক

টা ঘনক

টা ঘনক

(ক) ওপৰৰ কোনটো আটাইতকৈ চাপৰ?

(খ) ওপৰৰ কোনটো আটাইতকৈ ওখ?

ফাকুরাত পানী খেলিবলৈ টিকু আৰু নিকুৰে পানী বং প্ৰস্তুত কৰিছে।

- সৰু গিলাচটো ব্যৱহাৰ কৰিলে টিকু আৰু নিকুৰ বটলটো ভৰিবলৈ কেই গিলাচ পানী লাগিব?

আলোচনা কৰোঁ আহা :

(ক) টিকুৰ বটলটো ভৰিবলৈ গিলাচ পানী লাগিল।

(খ) নিকুৰ বটলটো ভৰিবলৈ গিলাচ পানী লাগিল।

(গ) টিকুৰে প্ৰথমে ব্যৱহাৰ কৰা গিলাচটোৰে নিকুৰ বটলটো ভৰিবলৈ গিলাচ পানী লাগিল।

(ঘ) দুয়োৰে বটল দুটা সমানে? (হয়/নহয়)

চিন্তা কৰি কোৱাচোন :

- তোমাৰ পানীৰ বটলটো ভৰিবলৈ কেইগিলাচ পানী লাগিব?
- তুমি গা-ধুবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা বাল্টিটো ভৰিবলৈ কিমান মগ পানী লাগিব?
- তুমি দিনটোত কেইগিলাচ পানী খোৱা?

খেলোঁ আহা -

শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ৪-৫জনীয়া গোটত ভগাব। প্ৰতিটো গোটক ভিন ভিন জোখৰ এটা পানীভৰ্তি বাল্টি, এটা খালী বাল্টি আৰু এটা মগ দিব। মগটোৰে বাল্টিৰ পানীখিনি খালী বাল্টিটোত ঢালিবলৈ দি কেইমগ ঢালিলে বাল্টিটো পূৰ হ'ব গণনা কৰিবলৈ দিব। যিটো গোট প্ৰথমে খালী বাল্টিটো পানীৰে পূৰ কৰিব তেওঁলোক জয়ী হ'ব। খালী বাল্টিটো ভৰাবলৈ প্ৰতিটো গোটক কিয় ভিন ভিন বেলেগ বেলেগ মগ পানীৰ প্ৰয়োজন হৈছে, সেই বিষয়ে আলোচনা কৰিব।

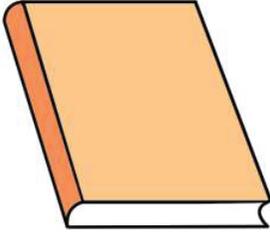
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বেলেগ বেলেগ পাত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰি কোনো নিৰ্দিষ্ট পাত্ৰৰ ধাৰণ ক্ষমতা উলিয়াবলৈ দিব। লগতে একেটা পাত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰি বিভিন্ন বস্তুৰ ধাৰণ ক্ষমতা তুলনা কৰিবলৈ শিকাব। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সঠিক পৰিমাণত বিশুদ্ধ পানী খাবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

কোনটো গধুৰ কোনটো পাতল চাওঁ আহা -

◆ তলৰ ছবিবোৰ চাই আটাইতকৈ গধুৰ বস্তুটোত ঘেৰ দিওঁ আহা।

(ক)

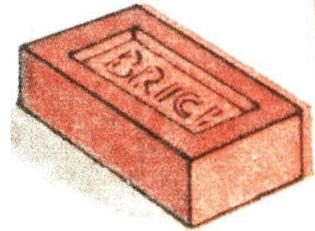
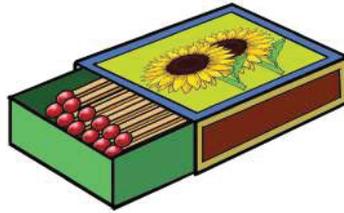

(খ)

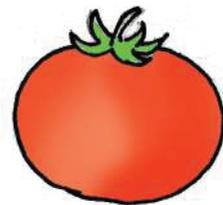
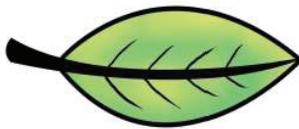
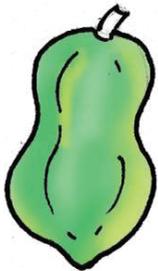

◆ তলৰ ছবিবোৰ চাই আটাইতকৈ পাতল বস্তুটোত ঘেৰ দিওঁ আহা।

(ক)

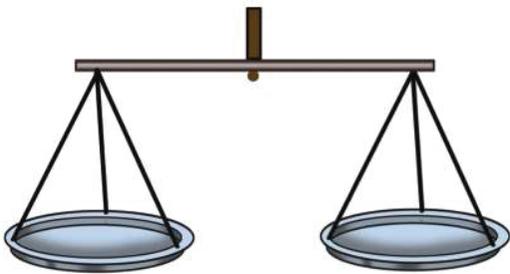
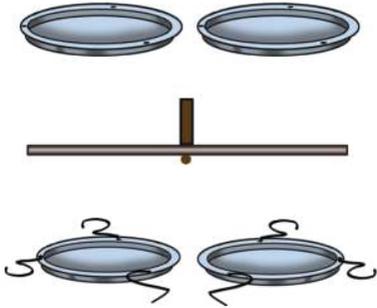
(খ)

ওজন জোখা সঁজুলি কিছুমান চাওঁ আহা -

তুলাচনী এখন সাজোঁ আহা -

- দুখন একে আকাৰৰ প্লাষ্টিকৰ কাঁহী লোৱা। চিত্ৰত দেখুওৱাৰ দৰে সমান দূৰত তিনিটা ফুটা কৰা।
- প্ৰতিখন কাঁহীত তিনিডালকৈ বহী এই ফুটাবোৰৰ মাজেৰে সুমুৱাই দি কাঁহী দুখনৰ কিছু ওপৰত একেলগ কৰা।
- এতিয়া এডাল বাঁহৰ কামি বা স্কেল লৈ ইয়াৰ ঠিক সোঁমাজতে বহীৰে এটা আঙঠিৰ দৰে কৰি গাঁঠি মাৰি দিয়া।
- এখন কাঁহীৰ ফুটাৰ পৰা লগ হোৱা বহী কেইডাল বাঁহৰ কামিৰ এটা মূৰে বান্ধি দিয়া। আনখন কাঁহীৰ ফুটাৰ পৰা লগ হোৱা বহী কেইডালো কামিৰ ইটো মূৰে সমান আঁতৰত বান্ধি দিয়া। আমি তুলাচনী এখন পালোঁ।

কোনটোৰ ওজন বেছি আৰু কোনটোৰ কম ছবি চাই লিখোঁ আহা-

কোনবিধৰ ওজন বেছি

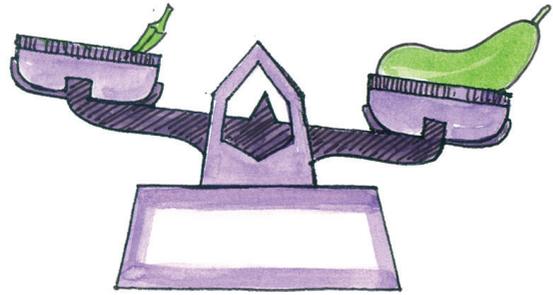
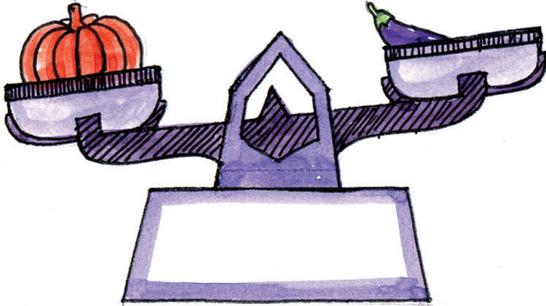
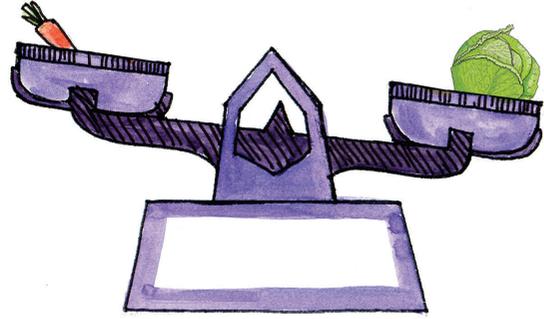
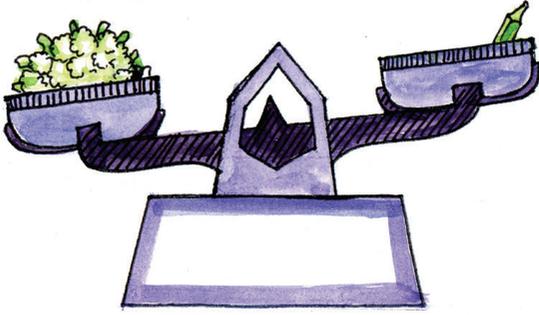
কোনবিধৰ ওজন কম

তুলাচনীখনত জাতি-লাউ থকা ফালটো
তললৈ নামি গৈছে, মানে জাতি-লাউটো
বন্ধাকবিটোতকৈ গধুৰ।

তুলাচনীখনত ওলকবি থকা ফালটো
ওপৰলৈ উঠি গৈছে, মানে ওলকবিটো
ৰঙা-লাউতকৈ পাতল।

প্রকল্প :

তোমাৰ নিজৰ ওচৰ-পাঁজৰে উপলব্ধ দুই বা ততোধিক বস্তুৰ ওজন তুলনা কৰা।

বিহনে এখন সৰু পাচলি বাগিচা সাজিছে। আজৰি সময়ত বিহনে বাগিচাত সময় কটায়। বিহনৰ পাচলি বাগিচাত কি কি পাচলি আছে চাওঁ আহা -

এতিয়া পাচলি বাগিচাখনত মুঠ কেইজোপা পাচলি গছ আছে চাওঁ আহা -

বিলাহীৰ গছ আছে = ৩ জোপা

বেঙেনাৰ গছ আছে = ৩ জোপা

ভেঙিৰ গছ আছে = ৩ জোপা

জলকীয়াৰ গছ আছে = ৩ জোপা

মুঠ গছ = $৩ + ৩ + ৩ + ৩ = ১২$ জোপা

৩ জোপাকৈ ৪বিধ পাচলিৰ মুঠ ১২ জোপা পাচলি গছ আছে।

প্রতিজোপা বেঙেনা গছত দুটাকৈ বেঙেনা আছে। গতিকে মুঠ বেঙেনা = $২ + ২ + ২ = ৬$

বা ২ টাকৈ ৩ ডাল গছত ৬টা বেঙেনা।

বা $২ \times ৩ = ৬$

এতিয়া, তোমালোকে ওপৰত দেখুওৱা ধৰণে জলকীয়া আৰু ভেঙি কেইটাকৈ আছে গণনা কৰি লিখা।

কৰি চাওঁ আহা -

(ক)

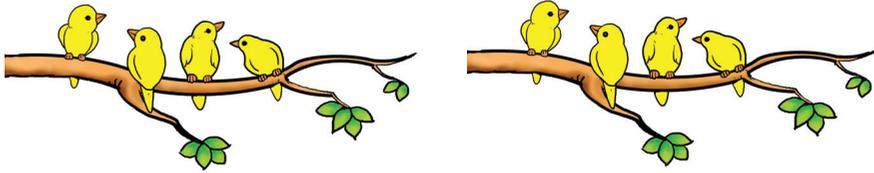
প্ৰতিখন ই-ৰিক্সাত থকা চকাৰ সংখ্যা =

চকাৰ মুঠ সংখ্যা = + + +
=

এতিয়া,

৩ৰ টা গোট = × =

(খ)

প্ৰতিটো ডালত থকা চৰাইৰ সংখ্যা =

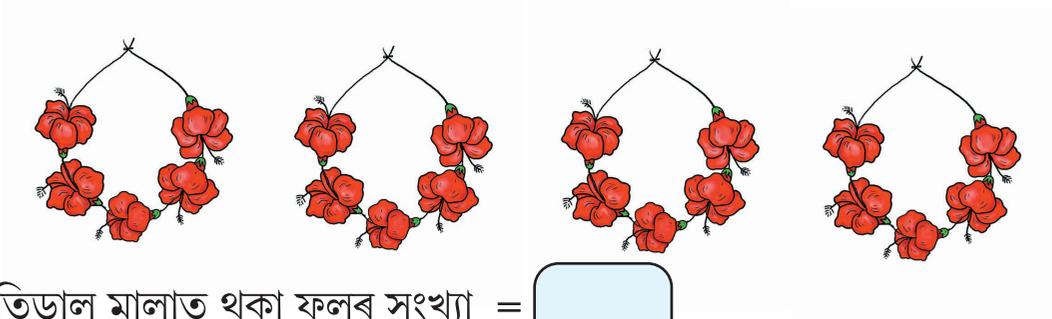
চৰাইৰ মুঠ সংখ্যা = +
=

এতিয়া,

৪ৰ টা গোট = × =

(গ)

প্রতিডাল মালাত থকা ফুলৰ সংখ্যা =

ফুলৰ মুঠ সংখ্যা = + + +
=

এতিয়া,

৫ৰ টা গোট = × =

(ঘ)

প্রতিজোপা গছত থকা বিলাহীৰ সংখ্যা =

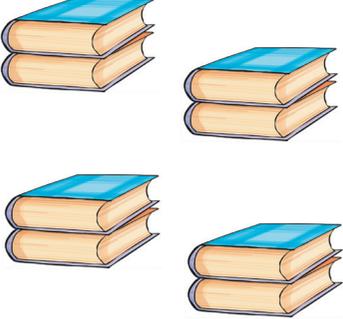
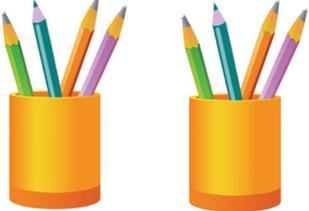
বিলাহীৰ মুঠ সংখ্যা = + +
=

এতিয়া,

৬ৰ টা গোট = × =

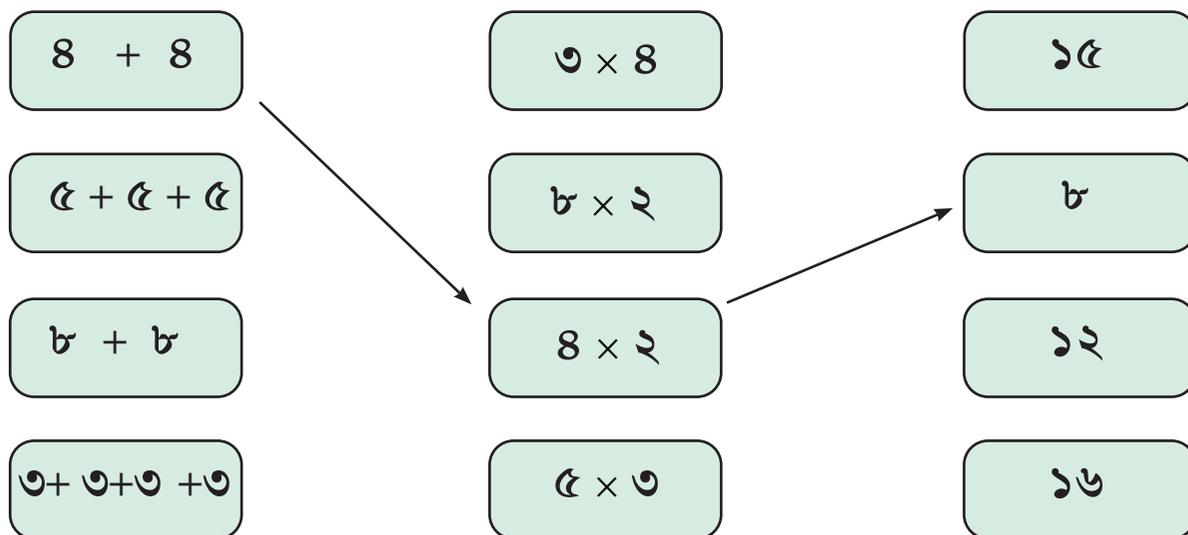

তলৰ তালিকাখন সম্পূৰ্ণ কৰোঁ আহা -

	$2 + 2 + 2 + 2$	২ চাৰিবাৰ	$2 \times 4 = 8$ খন কিতাপ
	$3 + 3 + 3$	৩ তিনিবাৰ	.....টা লাডু
	.....	.....	..... ডাল পেঞ্চিল
	.....	.....	.....টা বেলুন

তলৰ বাকচবোৰ আঁচ টানি মিলাওঁ আহা -

২ৰ পূৰণৰ নেওতা সাজোঁ আহা -

● ●	২ এবাৰ	২ × ১ = ২
● ● ● ●	২ দুবাৰ	২ × ২ = ৪
● ● ● ● ● ●	২ তিনিবাৰ	২ × ৩ = ৬
● ● ● ● ● ● ● ●	২ চাৰিবাৰ	২ × ৪ = ৮
● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	২ পাঁচবাৰ	২ × ৫ = ১০
● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	২ ছয়বাৰ	২ × ৬ =
● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	২ সাতবাৰ	২ × ৭ =
● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	২ আঠবাৰ	২ × ৮ =
● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	২ নবাৰ	২ × ৯ =
● ●	২ দহবাৰ	২ × ১০ =

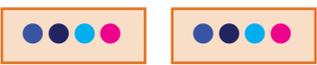
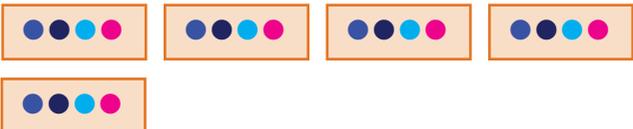
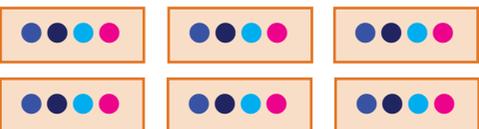
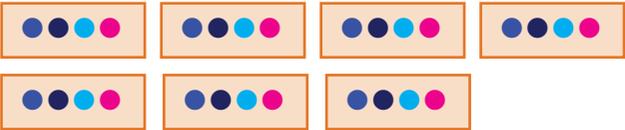
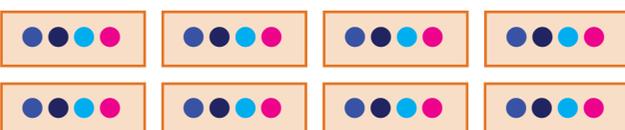
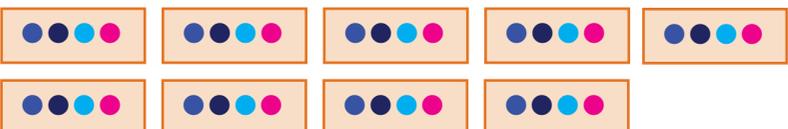
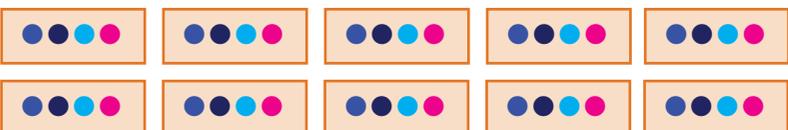

৩ৰ পূৰণৰ নেওতা সাজোঁ আহা -

	৩ এবাৰ	$৩ \times ১ = ৩$
	৩ দুবাৰ	$৩ \times ২ = ৬$
	৩ তিনিবাৰ	$৩ \times ৩ = ৯$
	৩ চাৰিবাৰ	$৩ \times ৪ = ১২$
	৩ পাঁচবাৰ	$৩ \times ৫ =$
	৩ ছয়বাৰ	$৩ \times ৬ =$
	৩ সাতবাৰ	$৩ \times ৭ =$
	৩ আঠবাৰ	$৩ \times ৮ =$
	৩ নবাৰ	$৩ \times ৯ =$
	৩ দহবাৰ	$৩ \times ১০ =$

৪ৰ পূৰণৰ নেওতা সাজোঁ আহা

৪ ৰ পূৰণৰ তালিকা		
	৪ এবাৰ	$৪ \times ১ = ৪$
	৪ দুবাৰ	$৪ \times ২ =$
	৪ তিনিবাৰ	$৪ \times ৩ =$
	৪ চাৰিবাৰ	$৪ \times ৪ =$
	৪ পাঁচবাৰ	$৪ \times ৫ =$
	৪ ছয়বাৰ	$৪ \times ৬ =$
	৪ সাতবাৰ	$৪ \times ৭ =$
	৪ আঠবাৰ	$৪ \times ৮ =$
	৪ নবাৰ	$৪ \times ৯ =$
	৪ দহবাৰ	$৪ \times ১০ =$

৫ৰ পূৰণৰ নেওতা সাজোঁ আহা -

	৫ এবাৰ	$৫ \times ১ = ৫$
	৫ দুবাৰ	$৫ \times ২ =$
	৫ তিনিবাৰ	$৫ \times ৩ =$
	৫ চাৰিবাৰ	$৫ \times ৪ =$
	৫ পাঁচবাৰ	$৫ \times ৫ =$
	৫ ছয়বাৰ	$৫ \times ৬ =$
	৫ সাতবাৰ	$৫ \times ৭ =$
	৫ আঠবাৰ	$৫ \times ৮ =$
	৫ নবাৰ	$৫ \times ৯ =$
	৫ দহবাৰ	$৫ \times ১০ =$

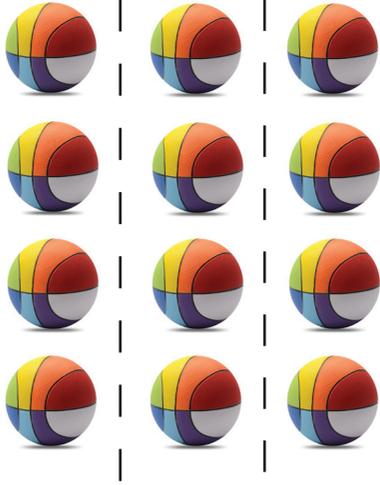
১০ৰ পূৰণৰ নেওতা সাজোঁ আহা -

	১০ এবাৰ	$১০ \times ১ = ১০$
	১০ দুবাৰ	$১০ \times ২ =$
	১০ তিনিবাৰ	$১০ \times ৩ =$
	১০ চাৰিবাৰ	$১০ \times ৪ =$
	১০ ..... বাৰ	$১০ \times ৫ =$
	১০.....বাৰ	
	১০.....বাৰ	
	১০.....বাৰ	
	১০.....বাৰ	
	১০.....বাৰ	

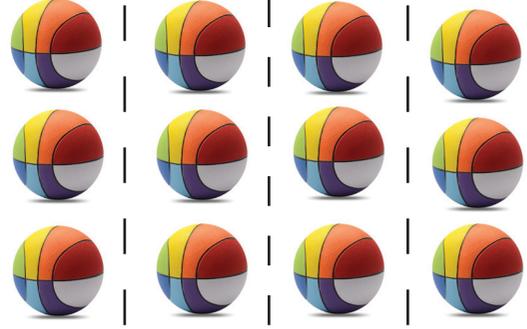
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : বিভিন্ন আকৃতি অংকন কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ৬, ৭, ৮ আৰু ৯ ৰ পূৰণ নেওতা লিখিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

কেইটাকৈ আছে চাওঁ আহা -

৪টাকৈ বলৰ ৩টা থূপ
বা ৪ কৈ ৩ বাৰ
বা $৪ \times ৩ = ১২$
অৰ্থাৎ, ১২টা বলৰ থূপ

৩টাকৈ বলৰ ৪টা থূপ
বা ৩ কৈ ৪ বাৰ
বা $৩ \times ৪ = ১২$
অৰ্থাৎ, ১২টা বলৰ থূপ

দুয়োটা সাজোনতে আমি একে সমান বল পালোঁ।

নিজে কৰি চোৱা -

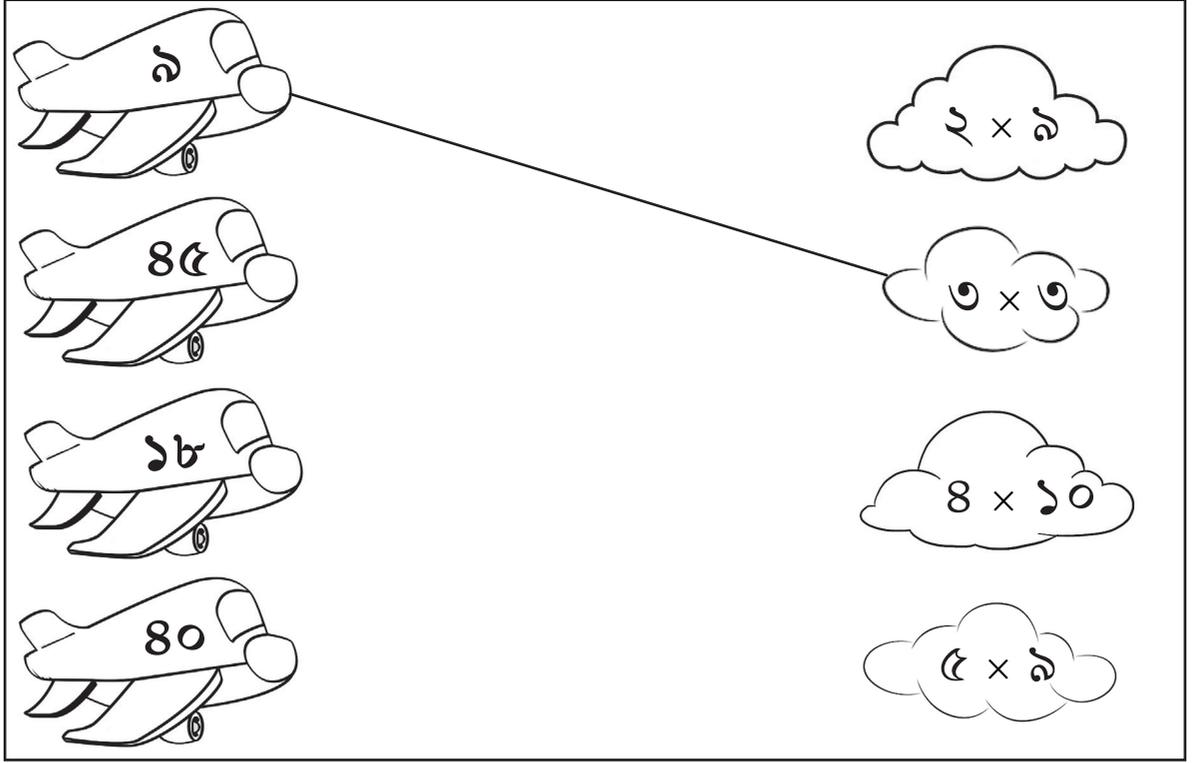
..... + ... + ... + ... + ...
= ..... × .....
= .....

..... + ... + ...
= ..... × .....
= .....

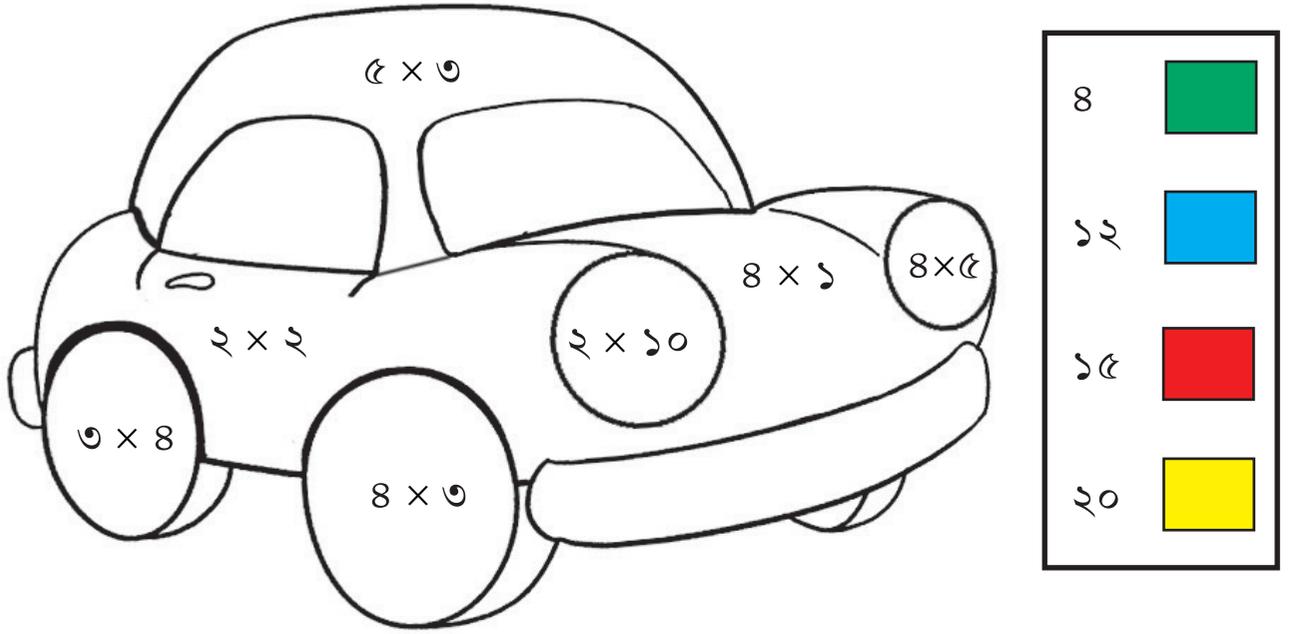
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে সংযোগী ঘনক, চেইন লিংক আদি ব্যৱহাৰ কৰি দুটা সংখ্যাৰ পূৰণফল ভিন ভিন ধৰণেৰে উপস্থাপন কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিব।

পূৰ্ণৰ নেওতা অনুসৰি তলৰ উৰাজাহাজ কেইখন কোন টুকুৰা মেঘৰ মাজেৰে যাব
আঁচ টানি মিলাওঁ আহা -

পূৰ্ণফলৰ কাষত দিয়া বৰণ অনুসৰি তলৰ গাড়ীখন ৰং কৰোঁ আহা -

সমাধান কৰোঁ আহা -

(ক) এখন চাইকেলৰ ২টা চকা।

তেনেকুৱা ৫খন চাইকেলৰ চকা কেইটা?

প্রতিখনত টাকৈ খন চাইকেলৰ টা চকা

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

(খ) এখন বিস্কামৰ ৩টা চকা।

তেনেকুৱা ৮খন বিস্কামৰ চকা কেইটা?

প্রতিখনত টাকৈ খন বিস্কামৰ টা চকা

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

(গ) প্রতিজনী ছোৱালীয়ে ৪পাতকৈ খাৰু পিন্ধিলে ৬জনী

ছোৱালীৰ বাবে কেইপাত খাৰু লাগিব?

প্রতিজনীৰ পাতকৈ জনীৰ বাবে পাত খাৰু

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

(ঘ) ১গুণ্ডা তামোলত ৪টা হ'লে,

৫গুণ্ডা তামোলত কেইটা থাকিব?

টাকৈ গুণ্ডাত টা তামোল

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

পূৰণৰ নেওতা সাজোঁ আহা -

সুৰভীয়ে ২ আৰু ৩ৰ নেওতাৰ সহায়ত কেনেদৰে ৫ৰ নেওতা সাজিছে চাওঁ আহা -

২	৪	৬	৮	১০	১২	১৪	১৬	১৮	২০	(২ৰ নেওতা)
+ ৩	৬	৯	১২	১৫	১৮	২১	২৪	২৭	৩০	(৩ৰ নেওতা)
৫	১০	১৫	২০	২৫	৩০	৩৫	৪০	৪৫	৫০	(৫ৰ নেওতা)

আহাচোন, এতিয়া আমি ৬ৰ নেওতাখন ৩ৰ নেওতাৰ পৰা সাজোঁ।

৩	৬	<input type="text"/>	১২	<input type="text"/>	<input type="text"/>	২১	২৪	<input type="text"/>	৩০	(৩ৰ নেওতা)
+ ৩	<input type="text"/>	৯	<input type="text"/>	<input type="text"/>	১৮	<input type="text"/>	<input type="text"/>	২৭	<input type="text"/>	(৩ৰ নেওতা)
৬	<input type="text"/>	(৬ৰ নেওতা)								

৩ আৰু ৪ৰ নেওতাৰ সহায়ত ৭ৰ নেওতা সাজোঁ আহা।

৩	৬	৯	১২	১৫	১৮	২১	২৪	২৭	৩০	(৩ৰ নেওতা)
+ ৪	৮	১২	১৬	২০	২৪	২৮	৩২	৩৬	৪০	(৪ৰ নেওতা)
৭	১৪	২১	২৮	৩৫	৪২	৪৯	৫৬	৬৩	৭০	(৭ৰ নেওতা)

উৎস : Joyful Mathematics, NCERT.

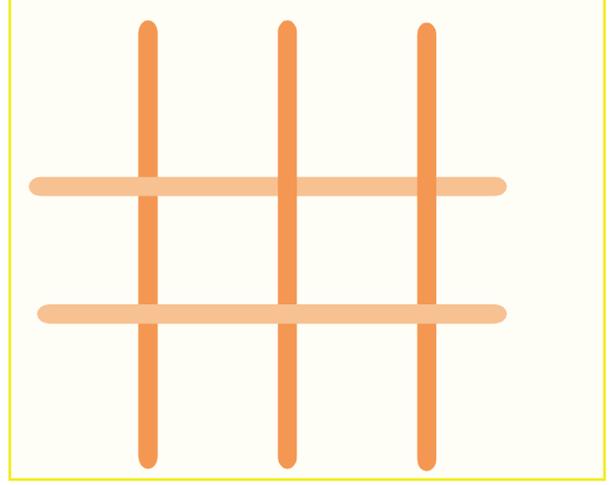
শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ওপৰৰ পদ্ধতি/প্রক্রিয়া অনুসৰি বিভিন্ন নেওতা সাজিবলৈ শিশুসকলক উৎসাহিত কৰিব।

কাঠীৰে পূৰণ কৰোঁ আহা -

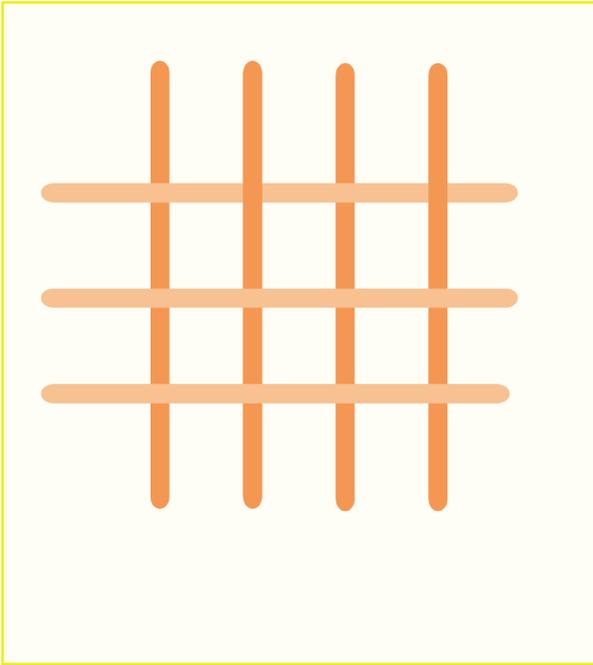
প্ৰথমে ৫ ডাল কাঠী লওঁ আহা।

এতিয়া ছবিত দেখুওৱাৰ দৰে ৩ডাল কাঠী থিয় কৰি তাৰ ওপৰত দুডাল কাঠী পথালিকৈ বহুওৱা। এতিয়া কাঠী কেইডাল কিমান ঠাইত লগ লাগিছে গণনা কৰা। গণনা কৰি তুমি পোৱা সংখ্যাটোৱেই হৈছে ২ আৰু ৩ৰ পূৰণফল। গতিকে, $২ \times ৩ = ৬$

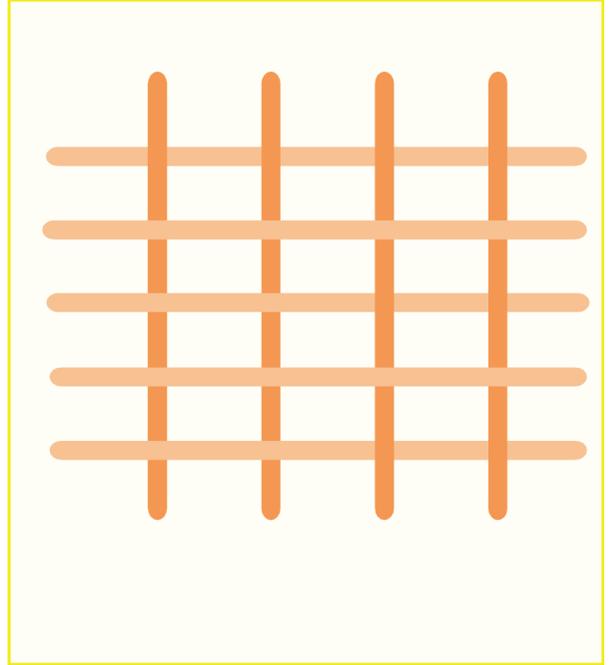

এতিয়া তোমালোকে কাঠীৰ সহায়ত পূৰণফল উলিওৱা -

$$৩ \times ৪$$

$$৫ \times ৪$$

তলৰ ক্ৰমবোৰ সম্পূৰ্ণ কৰোঁ আহা -

(ক) ২, ৪, ..., ..., ..., ...

(খ) ৬, ১২, ১৮, ..., ..., ..., ...

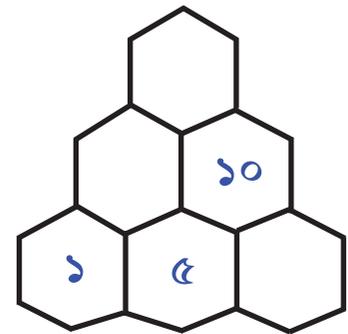
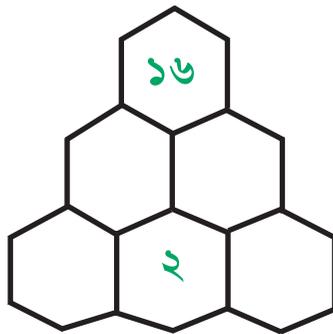
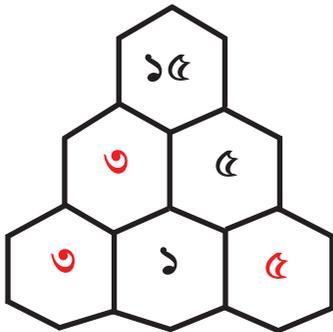
(গ) ৮, ১৬, ..., ৩২, ৪০, ..., ..., ...

পূৰণৰ খেল :

উপযুক্ত সংখ্যাৰে খালী ঘৰবোৰ পূৰ কৰোঁ আহা -

	×	২	=	
×		×		×
১	×		=	৩
=		=		=
	×	৬	=	

একেলগে কৰোঁ আহা -

প্ৰকল্প :

কাঠী, বুটাম, বটলৰ সাঁফৰ ব্যৱহাৰ কৰি ৩ৰ পূৰণৰ নেওতাখন চাৰ্ট পেপাৰত সাজা।

চিকু আৰু মিকু দুয়ো বন্ধু। এদিন দুয়ো হাবিৰ মাজেৰে গৈ থাকোতে পকা কল কেইটামান পালে।

চিকু আৰু মিকুয়ে কলকেইটা পাই আনন্দ মনেৰে উভতি গ'ল।

উত্তৰ দিওঁ আহা -

শুদ্ধ উত্তৰত '✓' চিন দিয়া -

• চিকু আৰু মিকুৱে কেইটা কল পাইছিল?

৮টা / ১০টা

• শিয়ালে তেওঁলোকক কলকেইটা সমানে ভাগ দিলে।

শুদ্ধ / অশুদ্ধ

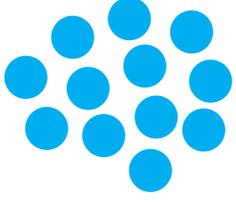
• সমানে ভাগ কৰাৰ পিছত তেওঁলোকে কেইটাকৈ কল পালা?

৩টাকৈ / ৪টাকৈ

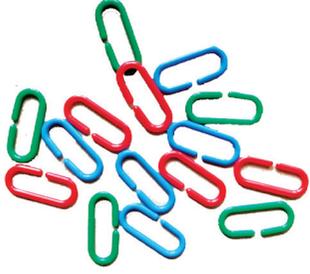
লগে-ভাগে কৰোঁ আহা -

মণি আছে ১২টা। সেইবোৰ সমানে ভাগ কৰি ৩টা পাত্ৰত সজোঁৱা -

প্ৰতিটো পাত্ৰত মণি থাকিব ..... টাকৈ।

সংযোগী শিকলি (লিংক) আছে ১৫টা। একে ৰংবোৰ লগলগাই শিকলি সাজোঁ আহা -

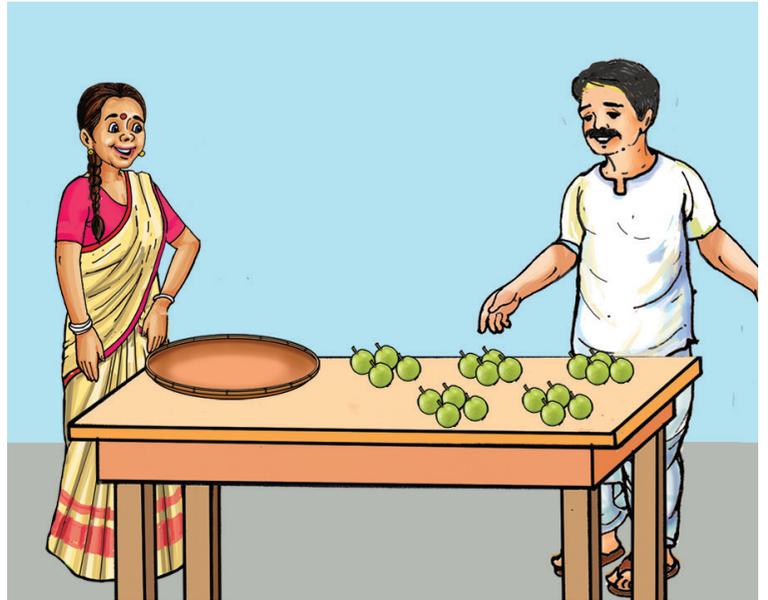
ৰঙা

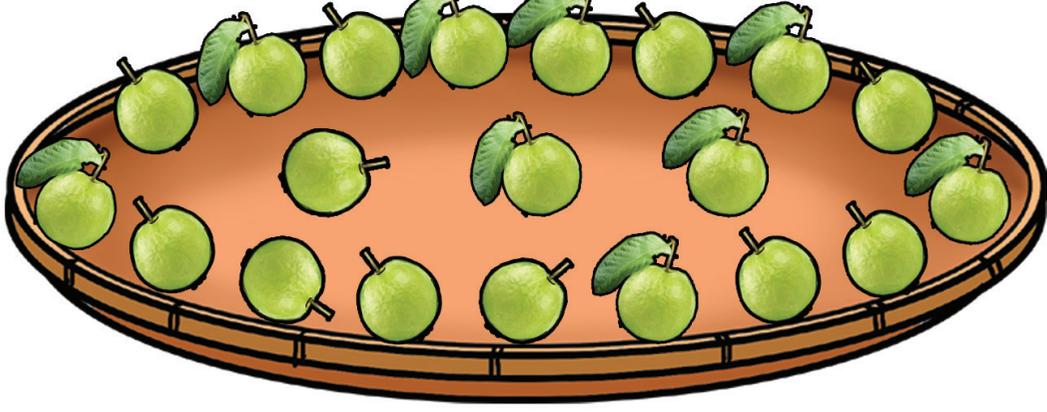
নীলা

সেউজীয়া

গোটত ভগাওঁ আহা -

তাঁতী বাইদেউহঁতৰ বাৰীৰ মধুৰি জোপাত এইবাৰ বহুত মধুৰি লাগিছে। তেওঁলোকে পকা মধুৰি কিছুমান চিঙি আনি তাৰে কেইটামান জেলি প্ৰস্তুত কৰিবলৈ থৈ দি বৈ যোৱা ২০টা মধুৰি ওচৰ-চুবুৰীয়া কেইঘৰমানত ভগাই দিয়াৰ কথা ভাবিলে। যদি প্ৰতিঘৰক চাৰিটাকৈ দিয়ে তেওঁ মধুৰিকেইটা কেইঘৰত ভগাব পাৰিব ?

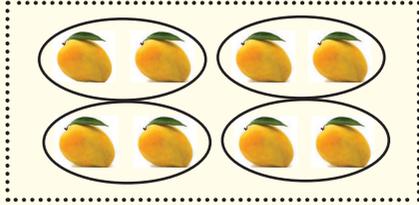
তাঁতী বাইদেউৰে মধুৰিকেইটা চাৰিটাকৈ মুঠ পাঁচঘৰত ভগাব পাৰিলে।

২০টা মধুৰি ৪টাকৈ ভাগ কৰিলে

৫টা গোট হ'ব

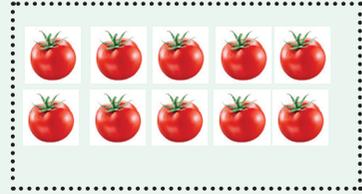
২০টা মধুৰি পাঁচ ঘৰত সমানে ভগালে কেইটাকৈ দিব পাৰিম?

তলৰ বস্তুবোৰ সমান গোটত ভাগ কৰি কেইটা ভাগ পালো চাওঁ আহা -

টা আম টাকৈ ভাগ কৰিলে

টা গোট হ'ব

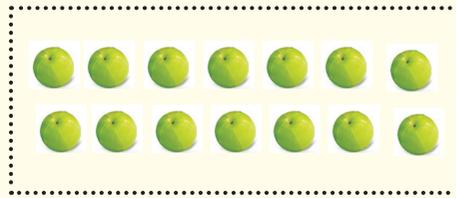
টা বিলাহী টাকৈ ভাগ কৰিলে

টা গোট হ'ব

টা মৰ্টন টাকৈ ভাগ কৰিলে

টা গোট হ'ব

টা আমলখি টাকৈ ভাগ কৰিলে

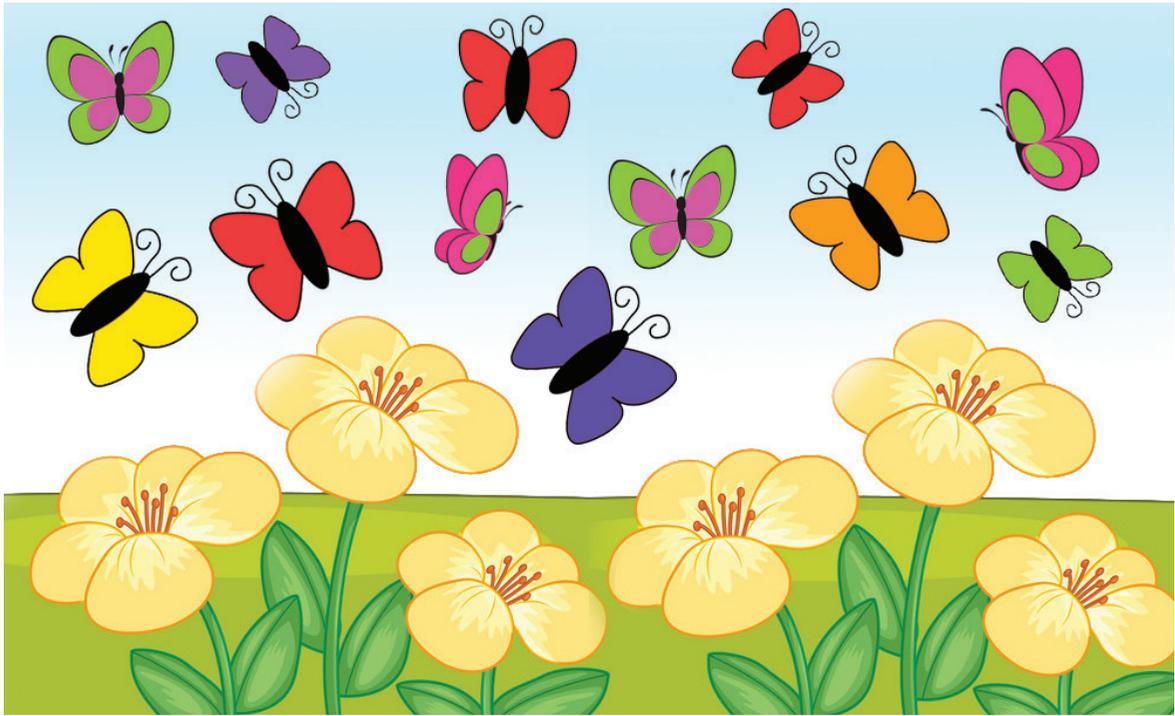
টা গোট হ'ব

সমানে ভগাওঁ আহা -

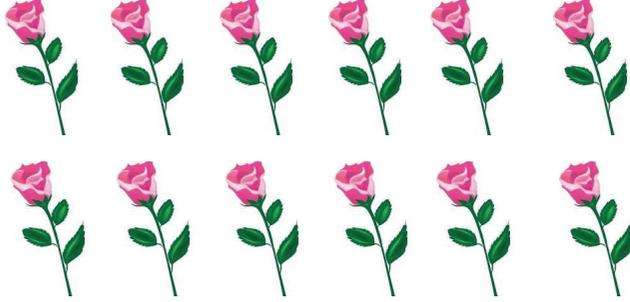
১৫টা কল ৩টা বান্দৰৰ মাজত সমানে ভগালে প্রতিটো বান্দৰে .....টাকৈ কল পাব।

১২টা পখিলা ৬পাহ ফুলত সমানে বহিলে প্রতিপাহ ফুলত ..... টাকৈ পখিলা বহিব।

নিজে কৰি চাওঁ আহা -

তলৰ ফুল কেইপাহ গণনা কৰি সমানে ভাগ কৰি ফুলদানিত সজালে
কেইপাহকৈ ফুলেৰে প্ৰতিটো ফুলদানি সজাব পাৰিবা ?

পাহ

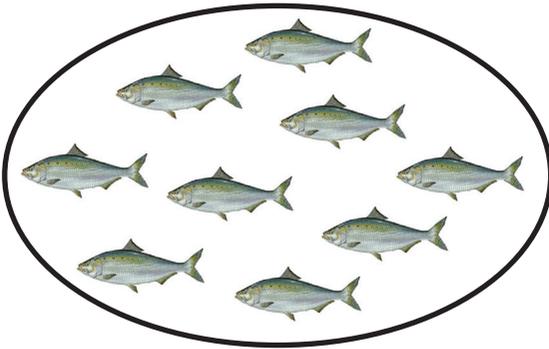

পাহ

পাহ

মাছকেইটা মেকুৰীৰ কাঁহীত সমানে ভগাই দিলে প্ৰতিখন কাঁহীত
কেইটাকৈ মাছ পৰিব ?

টা

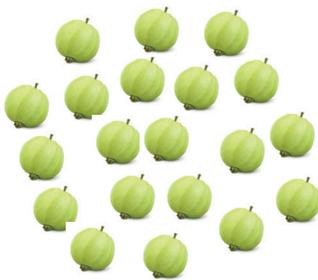

টা

টা

মধুৰি-আম কেইটা গণি চোৱা আৰু ল'ৰা-ছোৱালী কেইজনৰ খৰাহিত সমানে ভগাই দিওঁ আহা ।
প্ৰতিগৰাকীয়ে কেইটাকৈ মধুৰি-আম পালে ?

টা

টা

টা

টা

টা

দলত আলোচনা কৰোঁ আহা -

- ৬টা মধুৰি-আম সমান গোটত কেইধৰণে ভাগ কৰিব পাৰি?

১টাকৈ

২টাকৈ

৩টাকৈ

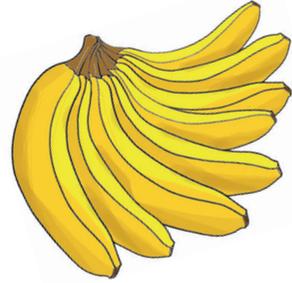

৬টাকৈ

প্ৰকল্প :

- ৮টা কল সমান গোটত কেইধৰণে ভাগ কৰিব পাৰি?
ওপৰত দিয়া ধৰণে ভাগ কৰি দেখুওৱা।

- ৮টা কল ৪জন বন্ধুৰ মাজত সমানে ভগোৱা। কোনে কিমানটাকৈ পালে লিখা।
কলকেইটা সমানে ভগোৱাটো ছবি আঁকি দেখুওৱা।

ঋতুৰ সৈতে পৰিচয় হওঁ আহা -

গ্ৰীষ্ম ঋতুত গৰম বেছি।

বৰ্ষা ঋতুত বৰষুণ বেছি হয়।

শৰৎ ঋতুত শেৰালি ফুল ফুলে।

হেমন্ত ঋতুত পথাৰবোৰ
পকা ধানেৰে ভৰি থাকে।

শীত ঋতুত ঠাণ্ডা বেছি হয়।

বসন্ত ঋতুত গছত
কুঁহিপাত ওলায়।

১. 'ক' অংশৰ লগত 'খ' অংশ মিলাওঁ আহা -

'ক' অংশ

'খ' অংশ

শীত ঋতু

শৰৎ ঋতু

বসন্ত ঋতু

বৰ্ষা ঋতু

২. আলোচনা কৰোঁ আহা :

- (ক) কোনটো ঋতুত গৰম-বন্ধ দিয়া হয়?
- (খ) কোনটো ঋতুত বৰষুণ বেছি হয়?
- (গ) কোনটো ঋতু তোমাৰ আটাইতকৈ ভাল লাগে?

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : ঋতু অনুসৰি অসমৰ বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে উদ্‌যাপন কৰা স্থানীয় সাংস্কৃতিক উৎসৱ-পাৰ্বণসমূহৰ বিষয়ে শিক্ষকে শ্ৰেণীকোঠাত আলোচনা কৰিব।

প্ৰাতঃভ্ৰমণ

গৰমৰ বন্ধত বাবু আৰু মাইনাই ককাকৰ লগত সদায় প্ৰাতঃভ্ৰমণলৈ যাব বুলি থিৰাং কৰিলে।

এদিন পুৱা

ককা চোৱাচোন,
বেলিটো ইমান
ধুনীয়াকৈ ওলাইছে!

অ'। তোমালোকে
জানানে, বেলি সদায়
পূব দিশত উদয় হয়।

ককা, দিশ মুঠতে
কেইটা?

দিশ প্ৰধানকৈ চাৰিটা। বেলি উদয়
হোৱা ফালে তুমি চাই আছ। সেয়ে,
তোমাৰ সন্মুখফালে **পূব** দিশ, পিছফালে
পশ্চিম দিশ, বাওঁফালে **উত্তৰ** দিশ আৰু
সোঁফালে **দক্ষিণ** দিশ।

বিভিন্ন পৰিস্থিতিত কেনেকৈ দিশ নিৰ্ণয় কৰিব জানি লওঁ আহা -

সাগৰৰ মাজত

অৰণ্যৰ মাজত

ধুমুহাৰ সময়ত

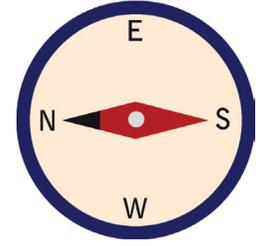
ওপৰৰ পৰিস্থিতি কেইটাত
আমি কেনেকৈ দিশ নিৰ্ণয়
কৰিম?

এনেকুৱা পৰিস্থিতিত আমি দিশ
নিৰ্ণয় কৰিবলৈ দিগ্‌দৰ্শন-যন্ত্ৰ
(ক'ম্পাছ) ব্যৱহাৰ
কৰিব পাৰোঁ।

পমিৰ ঘৰৰ চাৰিদিশে কি কি আছে চাওঁ আহা -

পূব দিশত এজোপা গছ আছে। পশ্চিম দিশত এটা দমকল আছে। উত্তৰ দিশত এটা পুখুৰী আৰু দক্ষিণ দিশত এটা ৰাস্তা আছে।

প্ৰকল্প :

তোমাৰ বিদ্যালয় আৰু ঘৰৰ চাৰিও দিশে কি কি আছে, দিশ অনুসৰি এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা।

দিশ	বিদ্যালয়	ঘৰ
পূব		
পশ্চিম		
উত্তৰ		
দক্ষিণ		

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত দিশ নিৰ্ণয়ৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা আধুনিক মোবাইল আদিৰ ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব।

নৱবৰ্ষ উদ্‌যাপন কৰোঁ আহা :

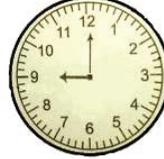
পিছদিনা পুৱা -

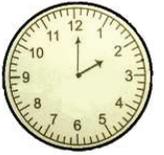
দিনটোৰ ভিন ভিন সময়বোৰ চাওঁ আহা -

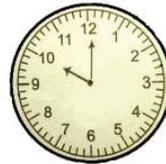
ৰাতিপুৱা ৫ বাজিছে
5 a.m.

ৰাতিপুৱা ৯ বাজিছে
9 a.m.

দিনৰ ২ বাজিছে
2 p.m.

ৰাতি ১০ বাজিছে
10 p.m.

মন কৰিবা মিনিটৰ কাঁটাডাল ঘণ্টাৰ কাঁটাত কৈ অলপ দীঘল।

তলৰ ঘড়ীটোলৈ মন কৰা, ইয়াত সময়টোৰ তলত a.m. আছে, মানে এতিয়া দিনৰ ১১:০০ বাজিছে।

তলৰ সময়বোৰ a.m./ p.m.ত লিখোঁ আহা -

(ক) দিনৰ ১:০০ বজাত .....

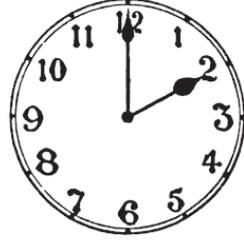
(খ) ৰাতিপুৱা ৭:০০ বজাত .....

(গ) সন্ধিয়া ৬:০০ বজাত .....

(ঘ) ৰাতি ১১:০০ বজাত .....

সময় চাওঁ আহা -

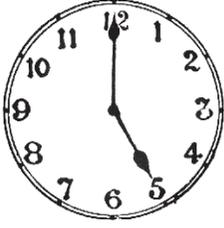

ঘড়ীটোত ২ বাজিছে।

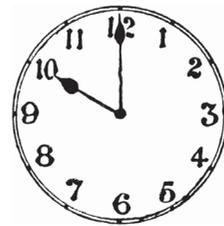
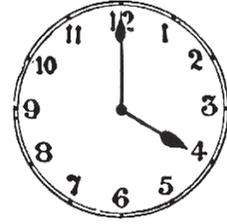
ইয়াত মিনিটৰ কাঁটা ডাল ১২ত আছে,

ঘণ্টাৰ কাঁটা ডাল ২ত আছে।

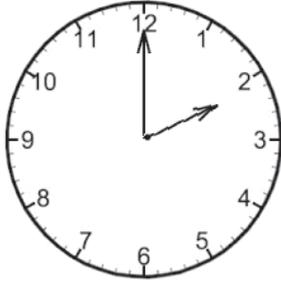
ঘড়ী চোৱা আৰু সময়বোৰ লিখোঁ আহা -

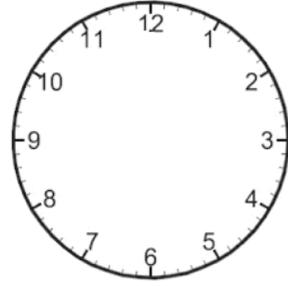
৫ বাজিছে

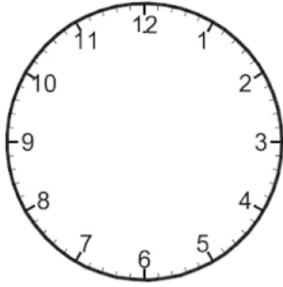
সময় অনুসৰি ঘড়ীৰ ছবিত কাঁটা দুডাল আকৌ আহা -

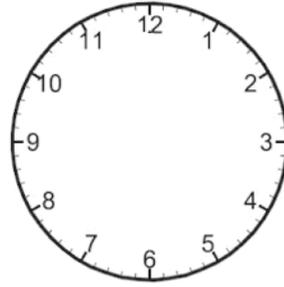
২ বাজিছে

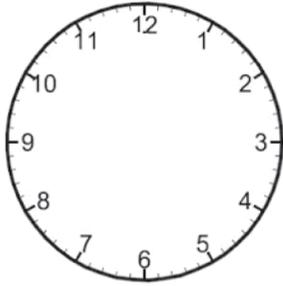
৭ বাজিছে

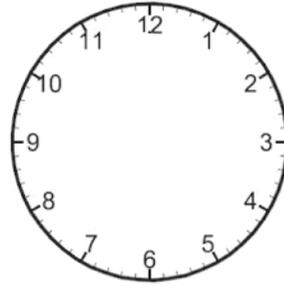
৯ বাজিছে

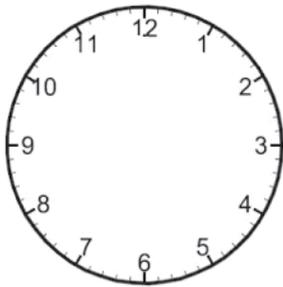
১১ বাজিছে

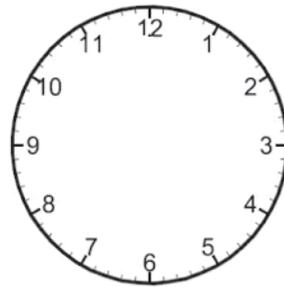
১ বাজিছে

৩ বাজিছে

৬ বাজিছে

৮ বাজিছে

ইংৰাজী কেলেণ্ডাৰ চাওঁ আহা -

২০২৪

	জানুৱাৰী					ফেব্ৰুৱাৰী					মাৰ্চ					এপ্ৰিল				
দেও		৭	১৪	২১	২৮		৪	১১	১৮	২৫	৩১	৩	১০	১৭	২৪		৭	১৪	২১	২৮
সোম	১	৮	১৫	২২	২৯		৫	১২	১৯	২৬		৪	১১	১৮	২৫	১	৮	১৫	২২	২৯
মঙ্গল	২	৯	১৬	২৩	৩০		৬	১৩	২০	২৭		৫	১২	১৯	২৬	২	৯	১৬	২৩	৩০
বুধ	৩	১০	১৭	২৪	৩১		৭	১৪	২১	২৮		৬	১৩	২০	২৭	৩	১০	১৭	২৪	
বৃহস্পতি	৪	১১	১৮	২৫		১	৮	১৫	২২	২৯		৭	১৪	২১	২৮	৪	১১	১৮	২৫	
শুক্র	৫	১২	১৯	২৬		২	৯	১৬	২৩		১	৮	১৫	২২	২৯	৫	১২	১৯	২৬	
শনি	৬	১৩	২০	২৭		৩	১০	১৭	২৪		২	৯	১৬	২৩	৩০	৬	১৩	২০	২৭	
	মে'					জুন					জুলাই					আগষ্ট				
দেও		৫	১২	১৯	২৬	৩০	২	৯	১৬	২৩		৭	১৪	২১	২৮		৪	১১	১৮	২৫
সোম		৬	১৩	২০	২৭		৩	১০	১৭	২৪	১	৮	১৫	২২	২৯		৫	১২	১৯	২৬
মঙ্গল		৭	১৪	২১	২৮		৪	১১	১৮	২৫	২	৯	১৬	২৩	৩০		৬	১৩	২০	২৭
বুধ	১	৮	১৫	২২	২৯		৫	১২	১৯	২৬	৩	১০	১৭	২৪	৩১		৭	১৪	২১	২৮
বৃহস্পতি	২	৯	১৬	২৩	৩০		৬	১৩	২০	২৭	৪	১১	১৮	২৫		১	৮	১৫	২২	২৯
শুক্র	৩	১০	১৭	২৪	৩১		৭	১৪	২১	২৮	৫	১২	১৯	২৬		২	৯	১৬	২৩	৩০
শনি	৪	১১	১৮	২৫		১	৮	১৫	২২	২৯	৬	১৩	২০	২৭		৩	১০	১৭	২৪	৩১
	ছেপ্টেম্বৰ					অক্টোবৰ					নবেম্বৰ					ডিচেম্বৰ				
দেও	১	৮	১৫	২২	২৯		৬	১৩	২০	২৭		৩	১০	১৭	২৪	১	৮	১৫	২২	২৯
সোম	২	৯	১৬	২৩	৩০		৭	১৪	২১	২৮		৪	১১	১৮	২৫	২	৯	১৬	২৩	৩০
মঙ্গল	৩	১০	১৭	২৪		১	৮	১৫	২২	২৯		৫	১২	১৯	২৬	৩	১০	১৭	২৪	৩১
বুধ	৪	১১	১৮	২৫		২	৯	১৬	২৩	৩০		৬	১৩	২০	২৭	৪	১১	১৮	২৫	
বৃহস্পতি	৫	১২	১৯	২৬		৩	১০	১৭	২৪	৩১		৭	১৪	২১	২৮	৫	১২	১৯	২৬	
শুক্র	৬	১৩	২০	২৭		৪	১১	১৮	২৫		১	৮	১৫	২২	২৯	৬	১৩	২০	২৭	
শনি	৭	১৪	২১	২৮		৫	১২	১৯	২৬		২	৯	১৬	২৩	৩০	৭	১৪	২১	২৮	

৩০ দিনে হয় মাহ ছেপ্টেম্বৰ

তেনেকৈ এপ্ৰিল আৰু জুন, নবেম্বৰ

২৮ দিনে মাহ ফেব্ৰুৱাৰী ধৰে

২৯ দিন হয় প্রতি অধিবছৰে

অৱশিষ্ট সাত মাহ হয় ৩১ দিনীয়া

বুজিবা ইংৰাজী মাহ এইদৰে গণে।

ইংৰাজী কেলেণ্ডাৰক
গ্ৰেগৰিয়ান কেলেণ্ডাৰ
বুলিও কোৱা হয়।

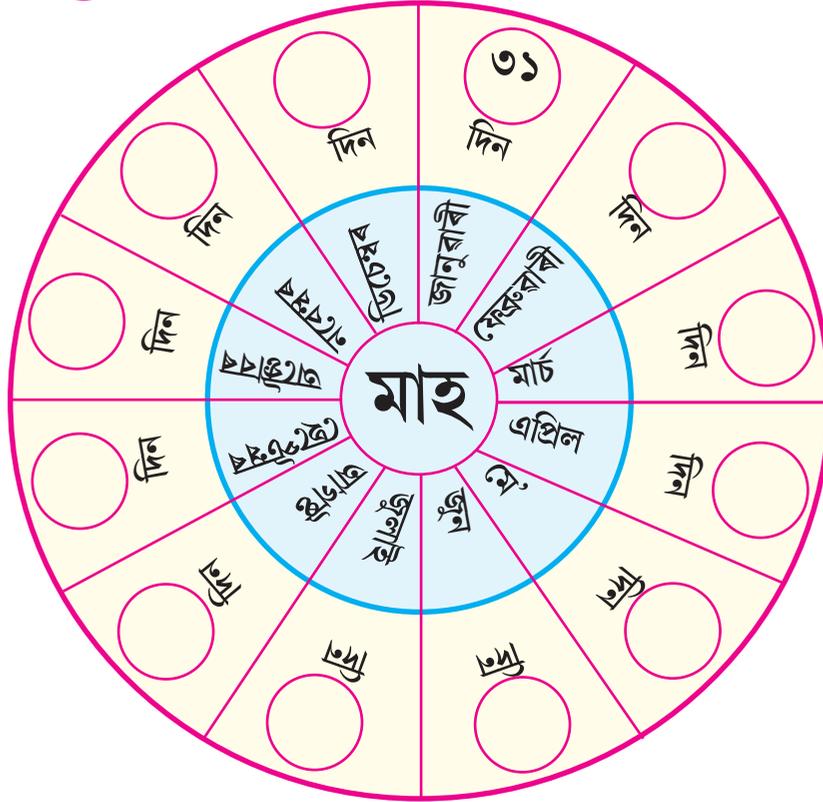
জানি থওঁ আহা : ডিচেম্বৰৰ অন্তত আকৌ নতুন বছৰৰ আৰম্ভ হয়।

কেলেণ্ডাৰ চাই বিচাৰোঁ আহা -

- ◆ ৩০ দিনকৈ থকা মাহ কেইটাৰ নাম কি কি?
- ◆ ৩১ দিনকৈ থকা মাহ কেইটাৰ নাম কি কি?
- ◆ কোনটো মাহত আটাইতকৈ কম দিন থাকে?
- ◆ ইংৰাজী বছৰৰ প্ৰথম মাহটোৰ নাম কি?
- ◆ ইংৰাজী বছৰৰ শেষ মাহটোৰ নাম কি?
- ◆ ইংৰাজী কেলেণ্ডাৰৰ কোনটো মাহৰ কিমান তাৰিখে তোমাৰ জন্ম হৈছিল?

চকৰিটোৰ খালী '○' ত মাহবোৰৰ দিনৰ সংখ্যা লিখোঁ আহা -

শুদ্ধ উত্তৰটোত ✓ চিন দিওঁ আহা -

এপ্ৰিল ২৯ / ৩০ / ৩১ দিন	জানুৱাৰী ২৮ / ৩০ / ৩১ দিন	আগষ্ট ২৯ / ৩০ / ৩১ দিন
ফেব্ৰুৱাৰী ২৮ / ৩০ / ৩১ দিন	অক্টোবৰ ৩০ / ৩১ / ২৯ দিন	ডিচেম্বৰ ২৯ / ৩০ / ৩১ দিন

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে চলিত বছৰৰ কেলেণ্ডাৰ এখন শ্ৰেণী কোঠাত ব্যৱহাৰ কৰিব।

অসমীয়া বাৰ মাহৰ নামবোৰ মনত পেলাওঁ আহা-

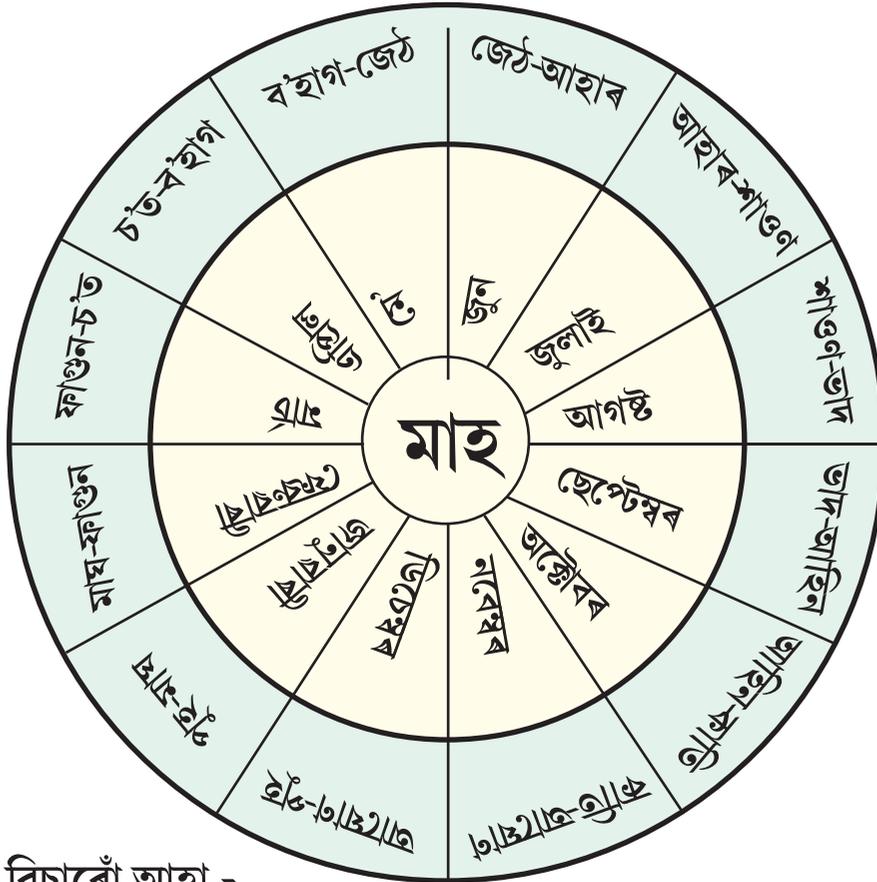
ব'হাগ, জেঠ, আহাৰ, শাওণ, ভাদ, আহিন, কাতি, আঘোণ, পুহ, মাঘ, ফাগুন, চ'ত

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ বিচাৰোঁ আহা -

- ☆ অসমীয়া বাৰ মাহৰ প্ৰথম মাহটোৰ নাম কি?
- ☆ অসমীয়া বাৰ মাহৰ শেষ মাহটোৰ নাম কি?
- ☆ বঙালী বিহু কোনটো মাহত পালন কৰা হয়?
- ☆ ভোগালী বিহু কোনটো মাহত পালন কৰা হয়?

ইংৰাজী মাহত কি কি অসমীয়া মাহ পৰে চকৰিটো চাই বুজোঁ আহা-

চকৰিটো চাই বিচাৰোঁ আহা -

- ☆ জুলাই মাহত কি কি অসমীয়া মাহ পৰে?
- ☆ চ'ত-ব'হাগ মাহত কোনটো ইংৰাজী মাহ পৰে?
- ☆ ডিচেম্বৰ মাহত কি কি অসমীয়া মাহ পৰে?
- ☆ ফাগুন-চ'ত মাহত কোনটো ইংৰাজী মাহ পৰে?

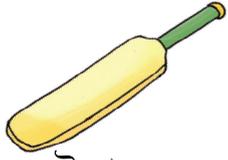

কংকণাহঁতৰ চুবুৰিলৈ এজন ফেৰীৱালা আহিছে। মাকৰ অনুমতি লৈ কংকণাই সাঁচতীয়া ধনৰ পৰা ১০০ টকা ল'লে আৰু ফেৰীৱালাৰ পৰা নিজৰ দৰকাৰী বস্তু কিছুমান কিনিলে।

কংকণাই কিনা বস্তুবোৰৰ দামবোৰ চাওঁ আহাচোন -

৩০ টকা

১০ টকা

২০ টকা

১৫ টকা

২০ টকা

- ◆ কংকণাই মুঠ কিমানটা বস্তু কিনিলে?
- ◆ কোনবিধ বস্তুৰ দাম আটাইতকৈ বেছি?
- ◆ কোনবিধ বস্তুৰ দাম আটাইতকৈ কম?
- ◆ কংকণাই সাঁচতীয়া ধনৰ পৰা কিমান টকা নিছে?
- ◆ কংকণাই মুঠতে কিমান টকা খৰচ কৰিলে?
- ◆ কংকণাৰ হাতত কিমান টকা থাকিল?

এতিয়া কংকণাৰ টকাৰ হিচাপটো চাওঁ আহাচোন :

সাঁচতীয়া ধনৰ পৰা নিয়া টকা - খৰচ কৰা মুঠ টকা = হাতত থাকি যোৱা টকা

$$\boxed{} - \boxed{} = \boxed{}$$

যোগ কৰোঁ আহা - (টকা আৰু মুদ্ৰাৰ ছবি চাই)

$$\text{₹1} + \text{₹2} + \text{₹5} = \boxed{8} \text{ টকা}$$

$$\text{₹5} + \text{₹5} + \text{₹1} = \boxed{} \text{ টকা}$$

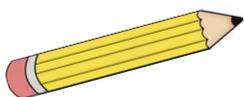
$$\text{₹2} + \text{₹5} + \text{₹10} = \boxed{} \text{ টকা}$$

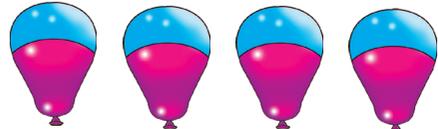
$$\text{₹20} + \text{₹10} = \boxed{} \text{ টকা}$$

$$\text{₹20} + \text{₹20} = \boxed{} \text{ টকা}$$

$$\text{₹50} + \text{₹20} + \text{₹10} = \boxed{} \text{ টকা}$$

বস্তুৰ দাম হিচাপ কৰি লিখোঁ আহা-

(ক) এডাল পেঞ্চিলৰ দাম = $\boxed{5}$ টকা

(খ) টা বেলুনৰ দাম = $\boxed{}$

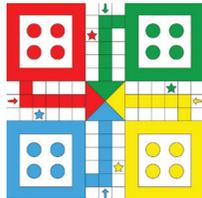
(গ) এটা বাল্টিৰ দাম

=

(ঘ) এখন

লুডুৰ দাম

=

(ঙ)

এটা

কলমৰ দাম

=

(চ)

এটা

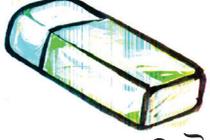
বলৰ দাম

=

তলৰ বস্তুবোৰৰ দাম চাওঁ আহা -

৩ টকা

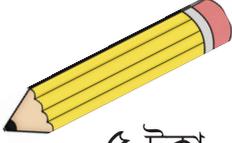
২০ টকা

৩০ টকা

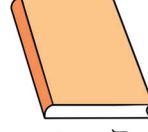
১০ টকা

৫ টকা

১৫ টকা

৫০ টকা

৪০ টকা

বস্তুবোৰ কিনিবলৈ মুঠ কিমান টকা লাগিব চাওঁ আহা -

(১) এটুকুৰা বৰৰ আৰু এডাল পেঞ্চিল, ৩ টকা + ৫ টকা

= টকা

(২) এটা কলম আৰু এডাল পেঞ্চিল, ... টকা + ... টকা

= টকা

(৩) এখন চিলা আৰু এটা বল, ... টকা + ... টকা

= টকা

(৪) এখন চিলা আৰু এটা টুপী, ... টকা + ... টকা

= টকা

(৫) এখন কিতাপ, এটা কলম আৰু এডাল স্কেল,

..... টকা + ... টকা + ... টকা

= টকা

যোগ কৰোঁ আহা-

(ক)

১	৫
---	---

 টকা

+

	৫
--	---

 টকা

--	--

 টকা

(খ)

২	০
---	---

 টকা

+

১	০
---	---

 টকা

--	--

 টকা

(গ)

২	৫
---	---

 টকা

+

	৫
--	---

 টকা

--	--

 টকা

(ঘ)

৫	০
---	---

 টকা

+

২	৫
---	---

 টকা

--	--

 টকা

(ঙ)

৩	০
---	---

 টকা

+

২	০
---	---

 টকা

--	--

 টকা

(চ)

৪	০
---	---

 টকা

+

২	৫
---	---

 টকা

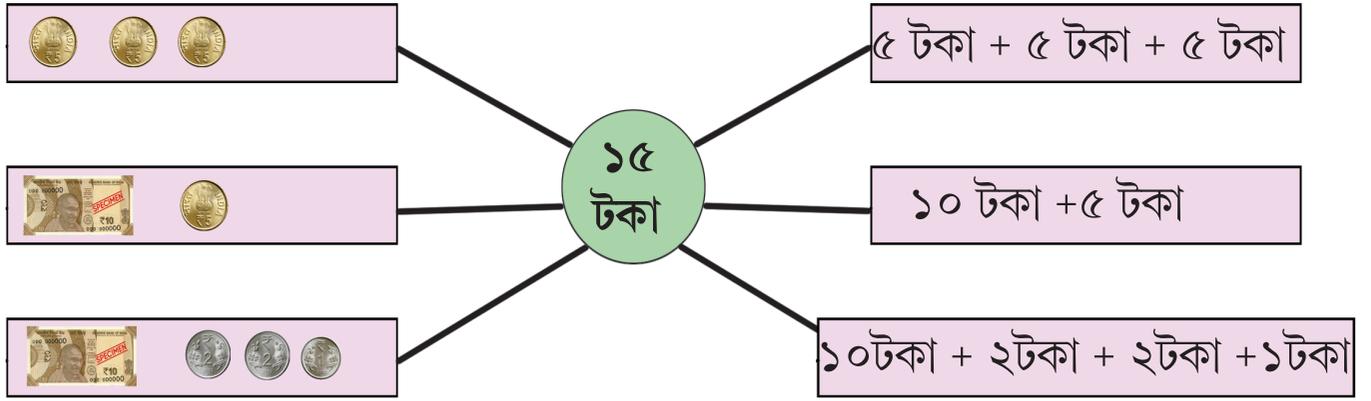

--	--

 টকা

বিভিন্ন ধৰণৰ নোট/মুদ্রাৰে তলত দিয়া টকাৰ পৰিমাণবোৰ সাজোঁ আহা -

৩৫ টকা

৪২ টকা

১০ টকা + ১০ টকা + ১০ টকা + ৫ টকা

..... টকা + ... টকা + ... টকা

.....

.....

.....

.....টকা + ...টকা + ...টকা

.....

.....

.....

.....

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক পুতলা টকা/মুদ্রাৰ সহায়ত বিভিন্ন টকাৰ পৰিমাণ ভিন ভিন ধৰণেৰে সজাবলৈ দিব ।

এইবাৰ গৰমৰ বন্ধত মামুনে ছবি আঁকিবলৈ শিকিব। সেইবাবে মামুনে মাকৰ লগত ৰং পেঞ্চিল কিনিবলৈ দোকানলৈ গ'ল। মাকে দোকানী খুৰাক ৫০ টকাৰ নোট এখন দি ৩০ টকা দামৰ ৰং পেঞ্চিলৰ পেকেট এটা কিনিলে। দোকানী খুৰাই মাকক ২০ টকা ঘূৰাই দিলে।

ওপৰৰ ছবিখন চাই তলৰ খালী ঠাই পূৰ কৰা :

(ক) মাকে দোকানী খুড়াক ..... টকা দিলে।

(খ) ৰং পেঞ্চিলৰ পেকেটটোৰ দাম ..... টকা।

গতিকে,

মাকে দিয়া টকা - ৰং পেঞ্চিলৰ দাম = মাকে ঘূৰাই পোৱা টকা

$$\boxed{} - \boxed{} = \boxed{}$$

টকা আৰু মুদ্ৰাৰ ছবি চাই বিয়োগ কৰোঁ আহা -

	-		=	<input type="text" value="3"/>	টকা
	-		=	<input type="text"/>	টকা
	-		=	<input type="text"/>	টকা
	-		=	<input type="text"/>	টকা
	-		=	<input type="text"/>	টকা

(প্ৰয়োজন অনুসৰি পুতলা টকা ব্যৱহাৰ কৰিব।)

বিয়োগ কৰোঁ আহা -

(ক)	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">৫</td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">২</td></tr><tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9;"></td></tr></table> টকা		৫		২					(খ)	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">১</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">৫</td></tr><tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9;"></td></tr></table> টকা	১	০		৫					(গ)	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">২</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">১</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9;"></td></tr></table> টকা	২	০	১	০				
	৫																												
	২																												
১	০																												
	৫																												
২	০																												
১	০																												
(ঘ)	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">৩</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">৫</td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">২</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9;"></td></tr></table> টকা	৩	৫	২	০					(ঙ)	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">৫</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">২</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">৫</td></tr><tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9;"></td></tr></table> টকা	৫	০	২	৫					(চ)	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">৫</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6; text-align: center;">৪</td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9; text-align: center;">০</td></tr><tr><td colspan="2" style="border-top: 1px solid black;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #ADD8E6;"></td><td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #FFDAB9;"></td></tr></table> টকা	৫	০	৪	০				
৩	৫																												
২	০																												
৫	০																												
২	৫																												
৫	০																												
৪	০																												

তলৰ নোটকেইখনলৈ মন কৰাচোন —

(ক) ওপৰৰ নোট দুখনত কোনগৰাকী মানুহৰ ছবি আছে?

(খ) ছবিটোক কি বুলি কোৱা হয়?

(গ) ২০০ টকীয়া নোটখনৰ পিছফালে থকা কীৰ্তিস্তম্ভটো ভাৰতৰ কোন ৰাজ্যত অৱস্থিত?

(ঘ) ৫০০ টকীয়া নোটখনৰ পিছফালে থকা কীৰ্তিস্তম্ভটোৰ নাম কি?

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সহায় কৰিব।

ককাৰ পুৰণি বাকচ -

ৰোহনে ককাৰ
কোঠাত এটি পুৰণি
বাকচ দেখিলে।
বাকচটোত কি আছে
জানিব বিচৰাত
ককাকে বাকচটো
খুলি দেখুৱালে।

১ পইচা

২ পইচা

৫ পইচা

১০ পইচা

২০ পইচা

২৫ পইচা

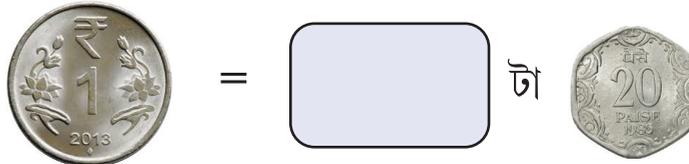
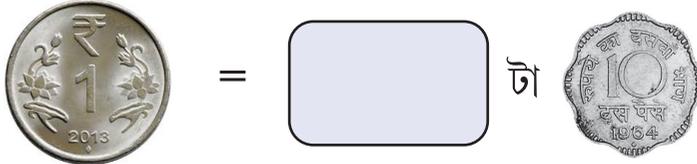
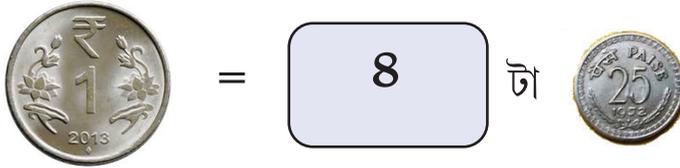
৫০ পইচা

১০০ পইচা = ১ টাকা

কেইটা হ'ব কোরাচোন -

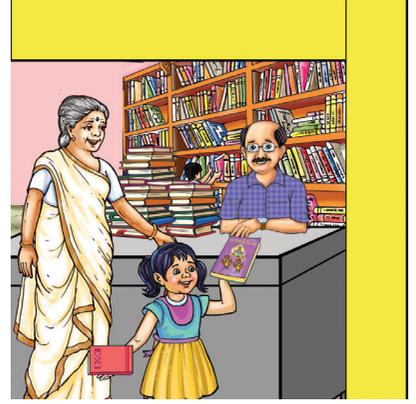

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : বৰ্তমান ভাৰতীয় টকাৰ চিহ্ন '₹'ৰ ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে শিক্ষকে শ্ৰেণীকোঠাত আলোচনা কৰিব।

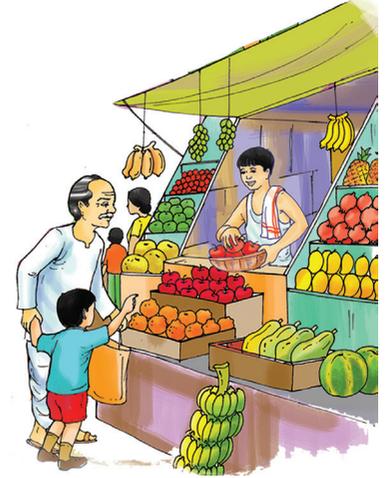
সমাধান কৰোঁ আহা -

(ক) মইনাই আজি আইতাকৰ লগত গ্ৰন্থমেলালৈ গ'ল। মেলাৰ পৰা ৩৫ টকা দামৰ এখন সাধুকথাৰ পুথি আৰু ২০ টকা দামৰ এখন কবিতাপুথি কিনিলে। মইনাই মুঠ কিমান টকাৰ কিতাপ কিনিলে?

(খ) বংমিলিয়ে নিজৰ জন্মদিনত সদায় গছপুলি ৰোৱে। মাকৰ লগত গৈ তাই ওচৰৰ বাগিছাৰ পৰা দুটা নাহৰৰ পুলি কিনিলে। যদি এটা পুলিৰ দাম ৫০ টকা হয়, তাই মুঠ কিমান টকাৰ গছপুলি কিনিলে?

(গ) আদিলে ককাকৰ লগত বজাৰলৈ গৈ ৩০ টকাৰে আম আৰু ১৫ টকাৰে কল কিনিলে। ককাকে দোকানীজনক ৫০ টকীয়া নোট এখন দিলে। দোকানীজনে ককাকক কিমান টকা ঘূৰাই দিব?

(ঘ) হেমন্তই মোমায়েকৰ লগত বজাৰলৈ গৈছে। বাটত

মোমায়েকে ATMৰ পৰা টকা উলিয়াইছে। মোমায়েকে উলিওৱা টকাখিনিত এখন ৫০০ টকীয়া আৰু এখন ১০০ টকীয়া নোট আছে। মোমায়েকে মুঠ কিমান টকা ATMৰ পৰা উলিয়ালে?

শিক্ষকলৈ নিৰ্দেশনা : শিক্ষকে প্ৰযুক্তি মাধ্যম ব্যৱহাৰ কৰি টকা লেন-দেনৰ নতুন পদ্ধতিসমূহৰ বিষয়ে শ্ৰেণীকোঠাত আলোচনা কৰি এই আধুনিক লেন-দেনৰ প্ৰতি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সজাগ কৰি তুলিব।

মধ্যাহ্ন ভোজন

ৰান্ধনী বাইদেৱে শ্ৰেণী অনুযায়ী গণি পোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা তলৰ তালিকাত দিয়া হৈছে।

শ্ৰেণী	'ক'	প্ৰথম	দ্বিতীয়	তৃতীয়	চতুৰ্থ	পঞ্চম	মুঠ
ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা	১৪	১০	১৮	২১	১৪	২০	৯৭

ওপৰৰ তালিকা অনুসৰি প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিওঁ আহা :

(ক) মুঠ কিমানটা কণী লাগিব ?

(খ) কোনটো শ্ৰেণীৰ বাবে আটাইতকৈ বেছি কণী লাগিব ?

(গ) কোন দুটা শ্ৰেণীৰ বাবে সমান সংখ্যক কণী লাগিব ?

(ঘ) তৃতীয় আৰু পঞ্চম শ্ৰেণীৰ বাবে মুঠ কিমানটা কণী লাগিব ?

(ঙ) প্ৰথম শ্ৰেণীতকৈ দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা কিমান বেছি ?

তলৰ তালিকাত দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ কোনগৰাকী ছাত্ৰ/ছাত্ৰীৰ কোনবিধ পাচলি প্ৰিয় '✓' চিনেৰে বুজোৱা হৈছে -

পাচলি	ছাত্ৰ/ছাত্ৰীৰ নাম							
	বলেন	জাহিৰ	ৰিমি	চামেলি	মণিকা	ৰিহান	ৰূপালী	জৰ্জ
	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
	✓	✓	✓	✓				
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	✓	✓	✓					

তালিকাখন চাই কেইগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে তলত দিয়া পাচলি খাই ভাল পায় লিখোঁ আহা -

তলত দিয়া তালিকাখন চাই ফুলবোৰৰ নামত থকা আখৰৰ সংখ্যা লিখোঁ আহা -

ফুল	আখৰৰ সংখ্যা	ফুল	আখৰৰ সংখ্যা	ফুল	আখৰৰ সংখ্যা
জবা	২	নয়নতৰা		শেৰালি	
ডেইজী		কপৌ		পদুম	
গোলাপ		তগৰ		কৰবী	

- ◆ নামটোত থকা আখৰৰ সংখ্যা আটাইতকৈ বেছি।
- ◆ তগৰ নামটোত থকা আখৰৰ সংখ্যা আৰু নামটোত থকা আখৰৰ সংখ্যা সমান।

প্ৰকল্প : শিক্ষকে প্ৰতিগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে চৌপাশত পোৱা যিকোনো পাঁচবিধ ফুলৰ নাম লিখি তাত থকা আখৰৰ সংখ্যা উলিয়াবলৈ দিব।

প্রকল্প :

তোমালোকৰ ঘৰৰ ওচৰত থকা পৰিয়ালসমূহত কিমানখনকৈ বাহন আছে তাৰ তালিকা এখন প্ৰস্তুত কৰা।

পৰিয়াল নং	চাইকেল	মটৰ চাইকেল	তিনিচকীয়া বাহন	চাৰিচকীয়া বাহন	বাহন নহি
পৰিয়াল নং - ১					
পৰিয়াল নং - ২					
পৰিয়াল নং - ৩					
পৰিয়াল নং - ৪					
পৰিয়াল নং - ৫					
পৰিয়াল নং - ৬					
মুঠ					

- (ক) চাইকেল থকা পৰিয়ালৰ সংখ্যা কিমান ?
- (খ) মটৰ চাইকেল থকা পৰিয়ালৰ সংখ্যা কিমান ?
- (গ) তিনিচকীয়া বাহনৰ মুঠ সংখ্যা কিমান ?
- (ঘ) চাইকেল আৰু মটৰ চাইকেল দুয়োবিধ থকা পৰিয়ালৰ সংখ্যা কিমান ?
- (ঙ) কিমানটা পৰিয়ালৰ চাৰিচকীয়া বাহন আছে ?
- (চ) বাহন নথকা পৰিয়ালৰ সংখ্যা কিমান ?

বিদ্যালয়ৰ খেল-ধেমালিত অনুষ্ঠিত হোৱা বিভিন্ন খেলবোৰ চাওঁ আহা -

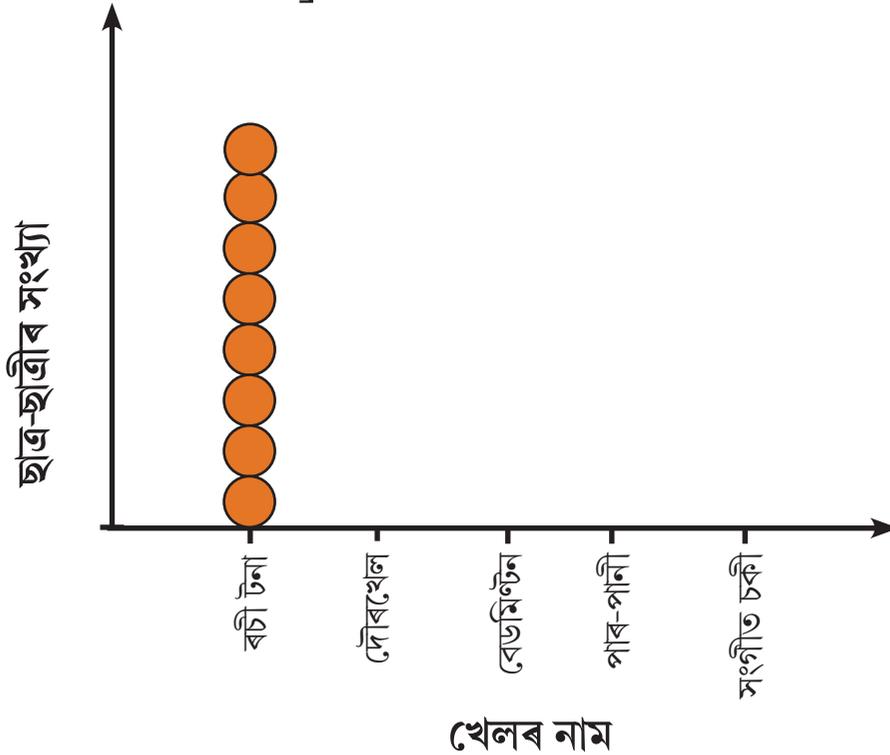
ছবিকেইখন চাই তলৰ তালিকাখন পূৰ কৰোঁ আহা -

খেলৰ নাম	ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা
ৰচী টনা	৮
দৌৰ	
বেডমিণ্টন	
পাৰ-পানী	
সংগীত চকী	

সিপিঠিৰ তালিকাখন চোৱা আৰু তলত দিয়া ধৰণে '●' ব্যৱহাৰ কৰি তলৰ ছবিখন সম্পূৰ্ণ কৰা।

[● = ১ গৰাকী ছাত্ৰ/ছাত্ৰী]

খালী ঠাই পূৰ কৰোঁ আহা -

(ক) আটাইতকৈ বেছি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে যোগদান কৰা খেলবিধ হৈছে .....

(খ) আটাইতকৈ কম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে যোগদান কৰা খেলবিধ হৈছে .....

(গ) দৌৰ খেলত ভাগ লোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা পাৰ-পানী খেলত ভাগ লোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীতকৈ .....। (কম/বেছি/সমান)

(ঘ) বেডমিণ্টন খেলত ভাগ লোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা বচী টনাত ভাগ লোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যাতকৈ .....। (কম/বেছি/সমান)

(ঙ) ..... খেলত ভাগ লোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা ..... খেলত ভাগ লোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যাতকৈ কম।

ওপৰৰ ছবিখন চাই তলৰ তালিকাখন পূৰ কৰোঁ আহা -

বিহুদলৰ বিভিন্ন অংশগ্ৰহণকাৰীসকল	অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা
	8
	
	
	
মুঠ সংখ্যা	

সিপিঠিৰ তালিকাখন চোৱা আৰু তলত দিয়া ধৰণে '😊' ব্যৱহাৰ কৰি ছবিখন সম্পূৰ্ণ কৰা -

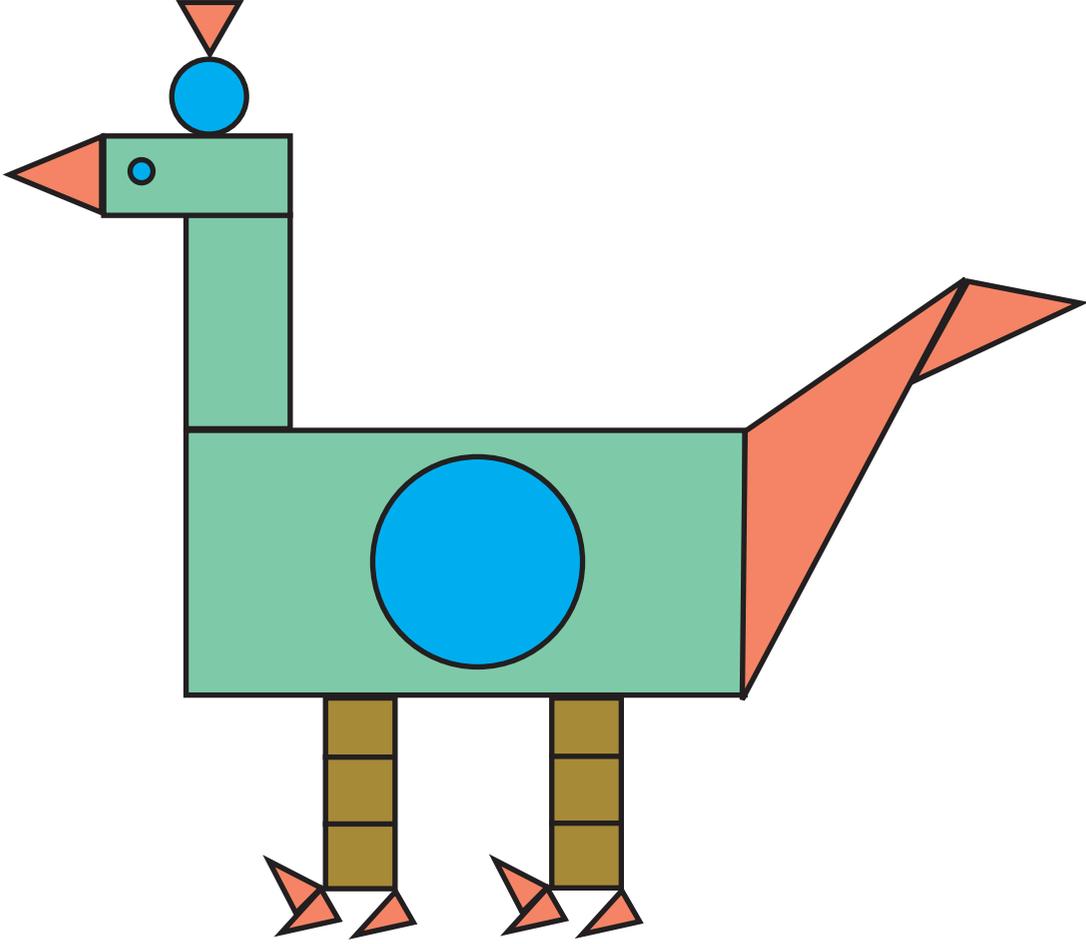

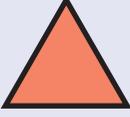
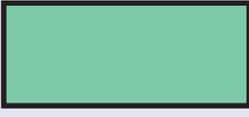
ওপৰৰ তালিকাখন চাই তলৰ খালী ঠাইবোৰ পূৰ কৰোঁ আহা -

- (ক) বিহু নৃত্যত ভাগ লোৱা নাচনীৰ মুঠ সংখ্যা ..... ।
- (খ) ঢুলীয়াৰ সংখ্যা তাল বজোৱাৰ সংখ্যাতকৈ ..... (কম/বেছি) ।
- (গ) ..... বজোৱা মানুহৰ সংখ্যা আটাইতকৈ বেছি ।
- (ঘ) নাচনীৰ সংখ্যা ঢুলীয়াৰ সংখ্যাতকৈ ..... (কম/বেছি) ।
- (ঙ) ঢোল, পেঁপা আৰু তাল বজোৱা মানুহৰ মুঠ সংখ্যা ..... ।

ছবিখন চাই তলৰ তালিকাখন পূৰ কৰোঁ আহা :

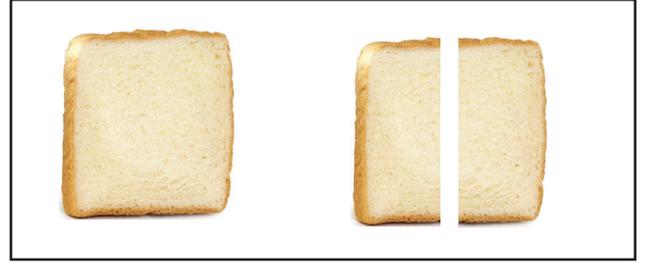
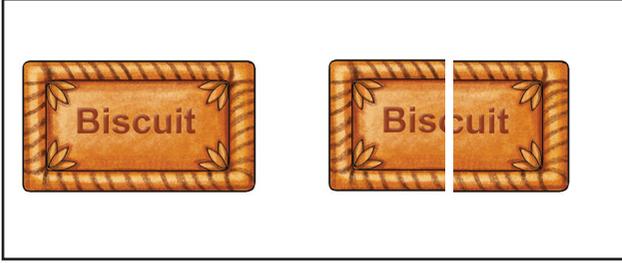
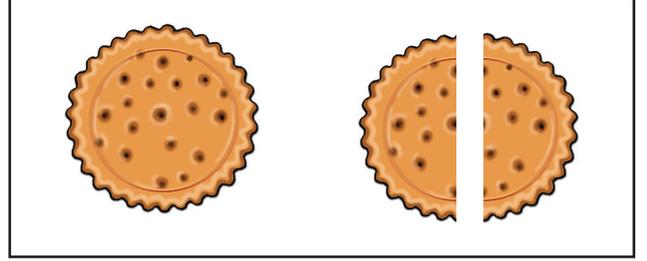

আকৃতি				
সংখ্যা				

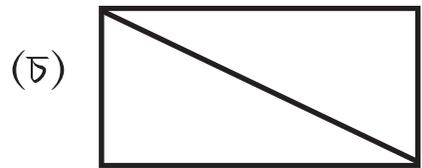
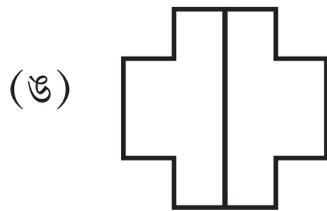
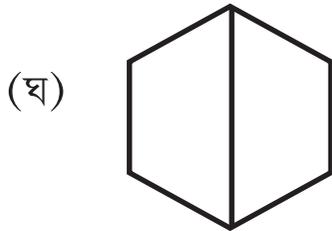
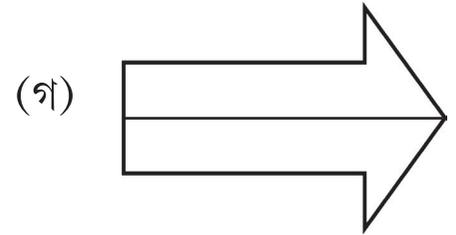
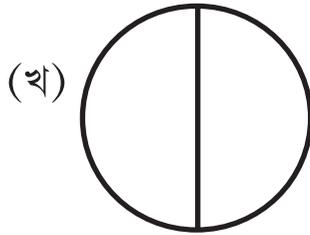
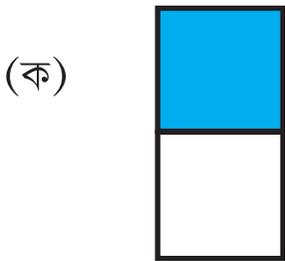

পৰেশ আৰু মণি দুয়ো ভায়েক-ভনীয়েক। দুয়ো গধূলি পটি থাকোতে মাকে এখন ৰুটি আনি ভগাই খাব দিলে। পৰেশ আৰু মণি দুয়োয়ে সমানে ভাগ কৰিব নজনাতে মাকৰ সহায় বিচাৰিলে আৰু মাকে দুয়োকে ৰুটিখন সমানে ভগাই দিলে। ইয়াৰ উপৰিও মাকে তেওঁলোকক আন কিছুমান বস্তু সমানে কেনেকৈ ভগাব লাগে বুজাই দিলে।

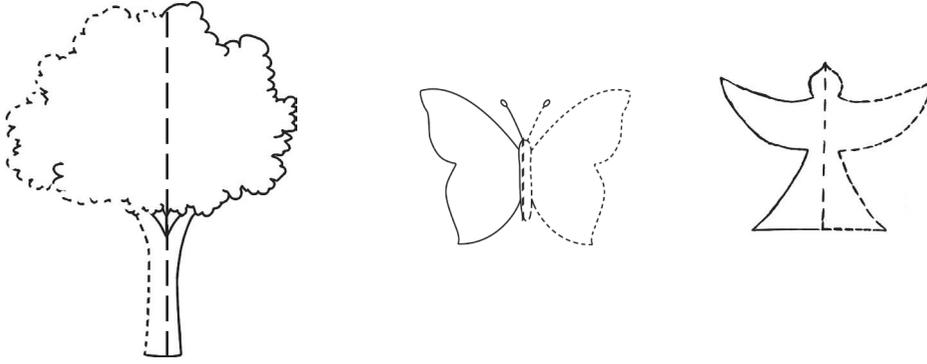

বস্তু এটা সমানে দুভাগ কৰি পোৱা প্রতিটো ভাগ বা অংশই হৈছে বস্তুটোৰ আধা অংশ (অর্ধাংশ)।

তলৰ ছবিবোৰৰ আধা অংশত ৰং কৰোঁ আহা -

ফুটবোৰ সংযোগ কৰি তলৰ ছবিবোৰ সম্পূৰ্ণ কৰোঁ আহা -

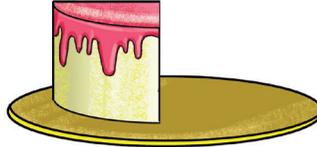
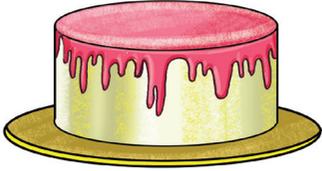
‘ক’ অংশৰ ছবিবোৰৰ খালী অংশটোত ‘খ’ অংশৰ কোনটো ছবি বহিব মিলাওঁ আহা -

‘ক’ অংশ	‘খ’ অংশ

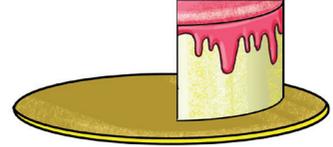
তলৰ ছবিবোৰৰ আধা অংশত যেনে দিওঁ আহা -

মণিৰ জন্মদিন —

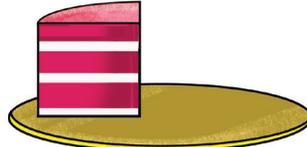
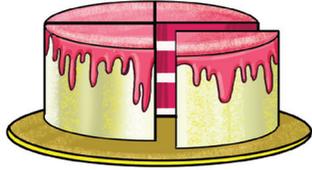
আজি মণিৰ জন্মদিন। সেইবাবে দেউতাকে এটা কেৰ্ণ আনিলে আৰু তেওঁ মণিক কেৰ্ণটো কটাৰ পাছত সমানে চাৰিটা অংশ কৰি মাক-দেউতাক, পৰেশ আৰু মণিক ভগাই খোৱাৰ কথা ক'লে। পৰেশ আৰু মণিয়ে আধা অংশ কৰিবলৈ শিকিছে যদিও চাৰিভাগ কৰিব নাজানে। সেয়ে, দেউতাকে মণি আৰু পৰেশক চাৰিভাগ কৰিবলৈ শিকাই দিছে।

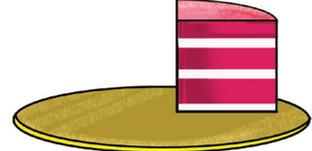
চাৰিভাগৰ এক অংশ

চাৰিভাগৰ এক অংশ

চাৰিভাগৰ এক অংশ

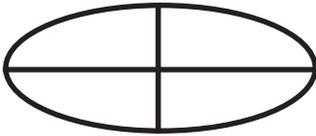

চাৰিভাগৰ এক অংশ

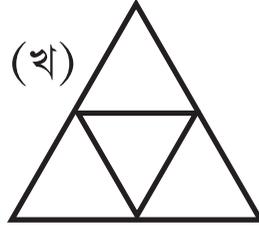
বস্তু এটা সমানে চাৰিভাগ কৰি পোৱা প্ৰতিটো ভাগ বা অংশই হৈছে চাৰিভাগৰ এক বা এক-চতুৰ্থাংশ।

তলৰ ছবিবোৰৰ এক-চতুৰ্থাংশত বং কৰোঁ আহা —

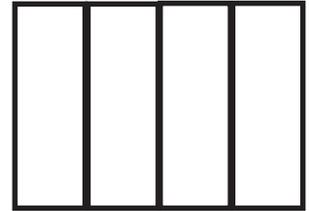
(ক)

(খ)

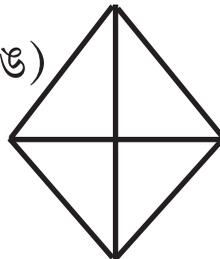
(গ)

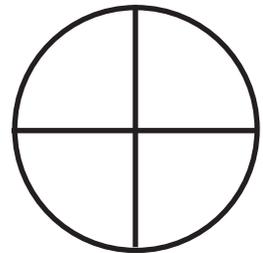
(ঘ)

(ঙ)

(চ)

কোনটো ডাঙৰ কোনটো সৰু চাওঁ আহা —

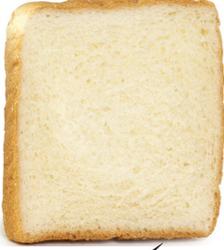
সম্পূৰ্ণ

আধা

এক-চতুৰ্থাংশ

সম্পূৰ্ণ

আধা

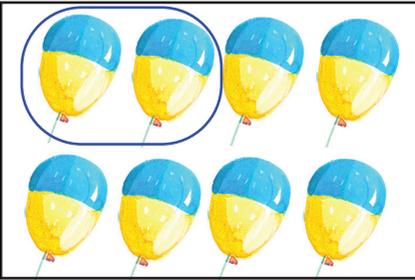
এক-চতুৰ্থাংশ

মন কৰা যে :

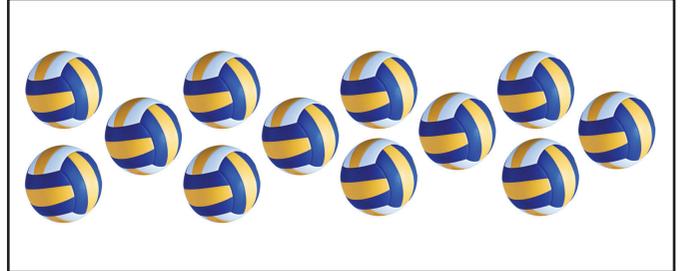
- ◆ আধা অংশ এক-চতুৰ্থাংশতকৈ ডাঙৰ/বেছি।
- ◆ দুটা আধা অংশ লগ লাগিলে এটা সম্পূৰ্ণ বস্তু হয়।
- ◆ দুটা এক-চতুৰ্থাংশ লগ লাগিলে আধা হয়।
- ◆ চাৰিটা এক-চতুৰ্থাংশ লগ হ'লে এটা সম্পূৰ্ণ বস্তু হয়।

তলৰ ছবিবোৰৰ এক-চতুৰ্থাংশত ঘেৰ দিওঁ আহা —

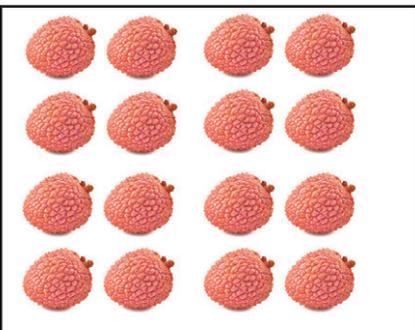
(ক)

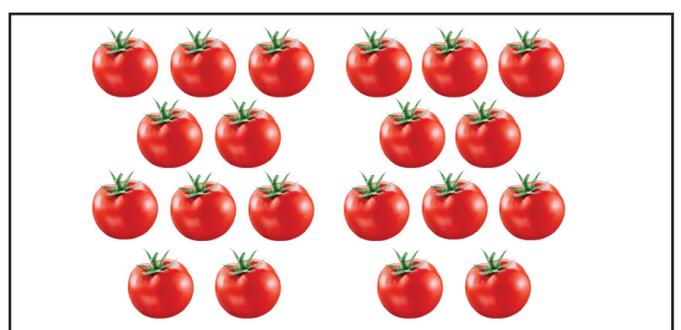
(খ)

(গ)

(ঘ)

তলৰ ছবিবোৰৰ বং কৰা অংশবোৰলৈ মন কৰা। আধা বুজোৱা ছবিবোৰত ☒ চিন, এক-চতুৰ্থাংশ বুজোৱাবোৰত ☑ চিন আৰু সম্পূৰ্ণ বুজোৱা ছবিবোৰত ○ চিন দিওঁ আহা —

(ক)

☒	☐	☐	☐

(খ)

☐	☐	☐	☐

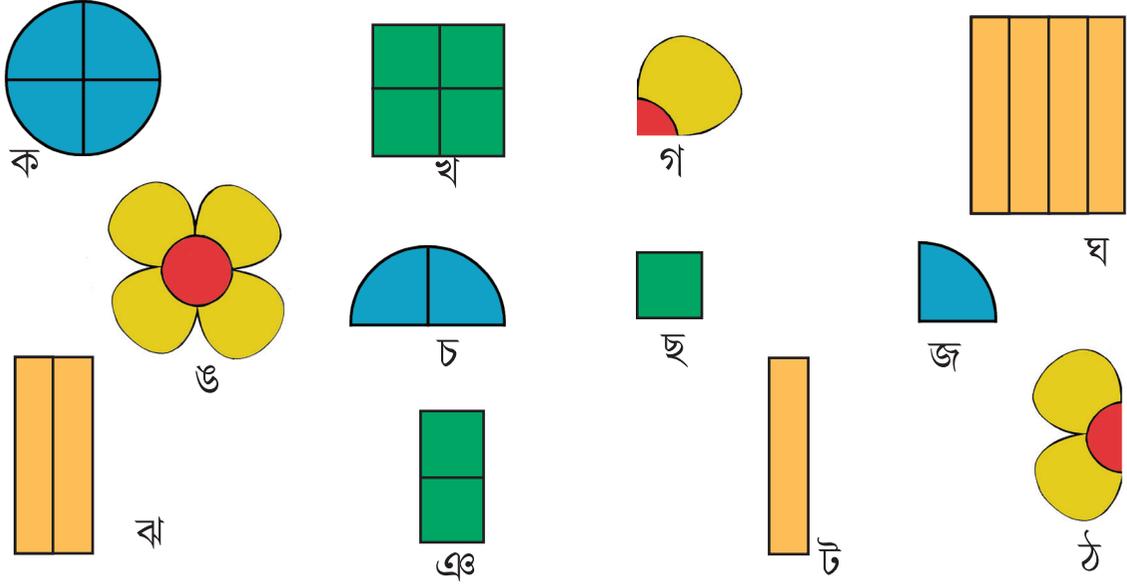
(গ)

☐	☐	☐	☐

তলৰ 'ক' অংশৰ ছবিবোৰত 'খ' অংশৰ কোনবোৰ ছবি বহুৱালে 'ক' অংশৰ ছবিবোৰ সম্পূৰ্ণ হ'ব মিলাওঁ আহা -

'ক' অংশ	'খ' অংশ

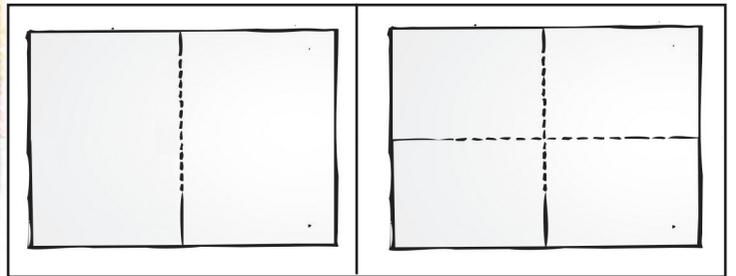
তলত দিয়া ছবিসমূহ চাই তালিকাখন পূৰাওঁ আহা -

সম্পূৰ্ণ	আধা	এক-চতুৰ্থাংশ
ক	চ	জ

প্ৰকল্প :-

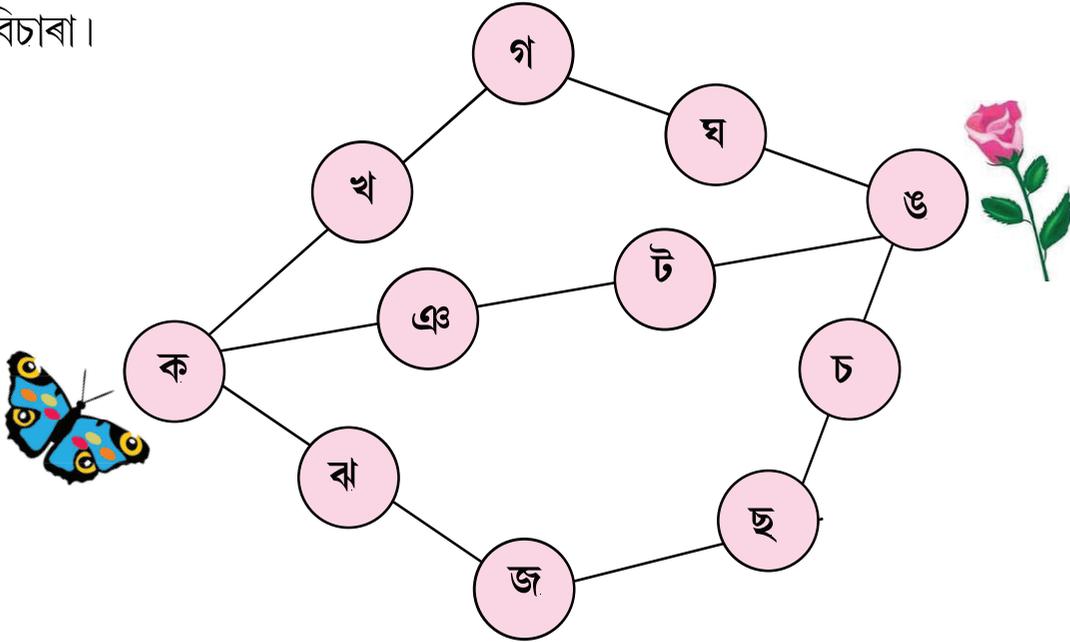
শিক্ষকে শ্ৰেণীকোঠাত আয়তাকৃতিৰ, বৰ্গাকৃতিৰ আৰু বৃত্তাকৃতিৰ কাগজৰ টুকুৰা লৈ আয়তাকাৰ কাগজখন তলত দিয়া ধৰণে ভাঁজ কৰি খুলি দেখুৱাব।

শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বাকী দুটামান টুকুৰা দি ভাঁজ কৰিবলৈ দিব আৰু ঘৰত তেওঁলোকে কি কি বস্তু ভাঁজ কৰা দেখিছে সুধিব আৰু এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰিব দিব।

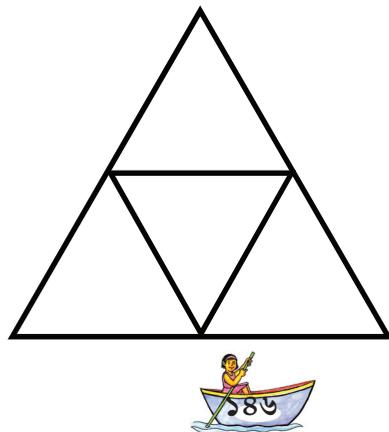

- ১। দুটা ক্রমিক অংক লোৱা। অংক দুটাৰে গঠিত ডাঙৰ সংখ্যাটো আৰু সৰু সংখ্যাটোৰ পার্থক্য উলিওৱা।
- ২। ১, ২, ৩ আৰু ৪ অংককেইটাৰে পুনৰাবৃত্তি নকৰাকৈ লিখিব পৰা দুটা অংকবিশিষ্ট সংখ্যাকেইটা কি কি?
- ৩। পখিলাটোৱে ফুলপাহ পাবলৈ কিমানটা পথেৰে যাব পাৰিব? আটাইতকৈ চমু পথটো বিচাৰা।

চমু পথটোৰ নাম .....

- ৪। কেইটা ত্ৰিভুজ আছে গণনা কৰি উলিওৱা -

৫। তলৰ সংখ্যাবোৰ তাৰ প্ৰতিবিন্দৰ লগত মিলোৱা।

১   ৯
৫   ৮
৯   ১
৮   ১

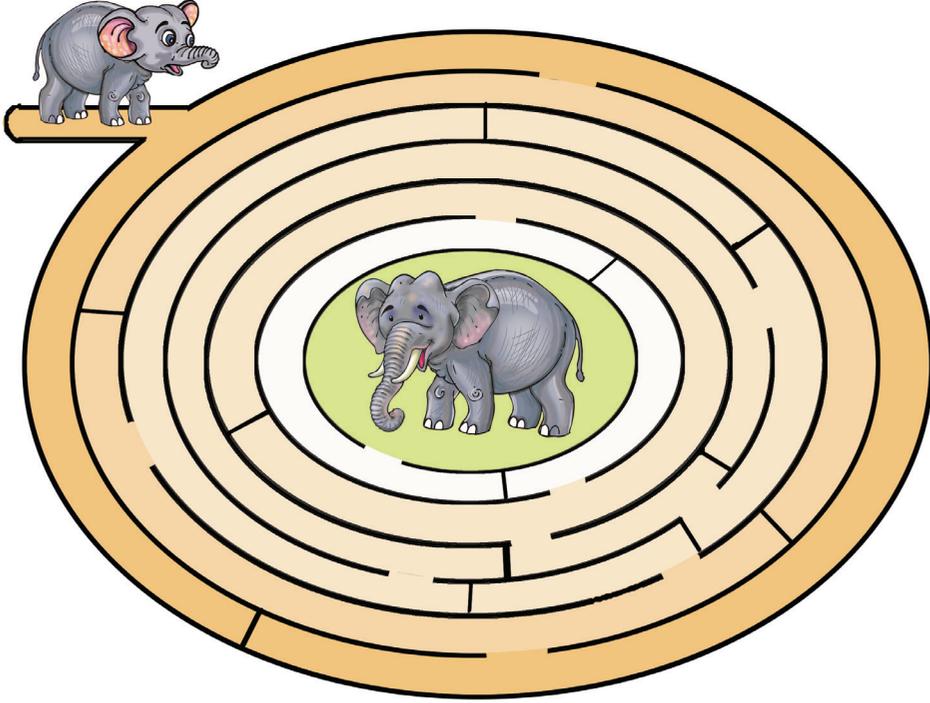
৬। তলৰ সংখ্যাবোৰৰ নাম বিচাৰি ঘেৰ কৰা -

১   ৩   ৯   ২৫   ৩০   ৪০   ৯৪   ১০০

খা	এ	ক	ণ	চৌ	ৰা
ব	ন	ত্ৰি	বৈ	ৰা	ন
ষ	তি	ৰি	ছ	ন	শ
বৈ	নি	হা	স	বৈ	ঋ
ন	খ	চ	এ	থ	ধৈ
ঠ	চ	ছ	ষ	শ	খ
ফ	ল্লি	পঁ	চি	ছ	বি
চ	ছ	ষ	ভ	ল্লি	পঁ

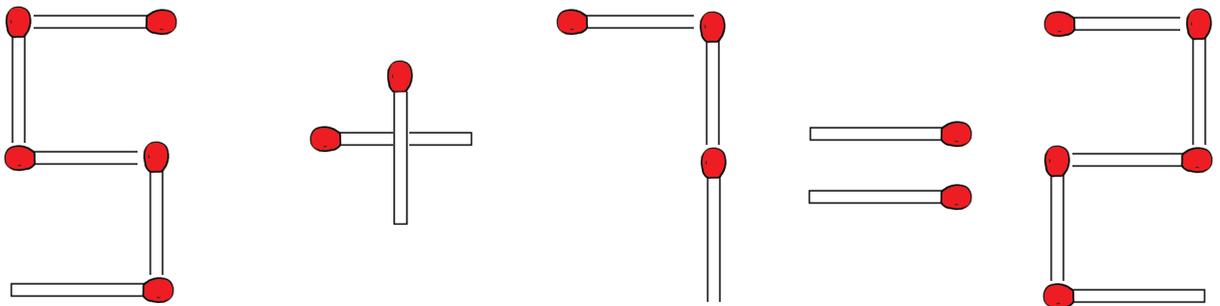
৭। পোৱালি হাতীটোক আগুৱাই নি মাকৰ ওচৰলৈ যোৱাত সহায় কৰা :

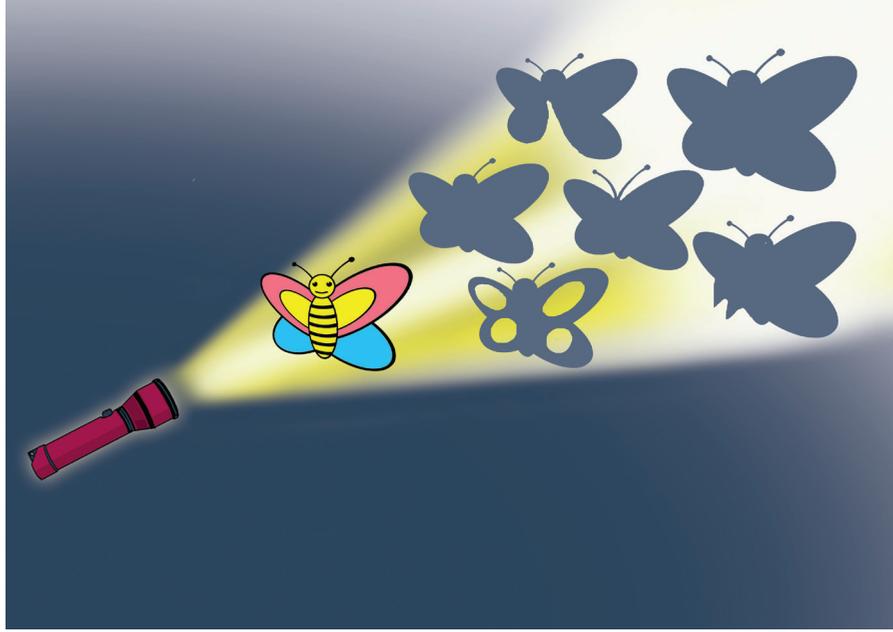
৮। যোগফল, বিয়োগফল আৰু পূৰণফলবোৰ নিৰ্ণয় কৰা।

২	×	৩	=			×	৩	=	
	+	৫	=				৫	=	
	-	২	=				২	=	

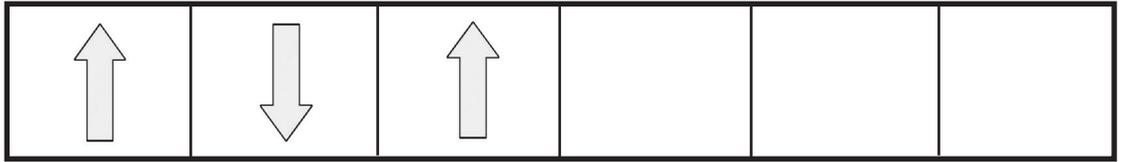
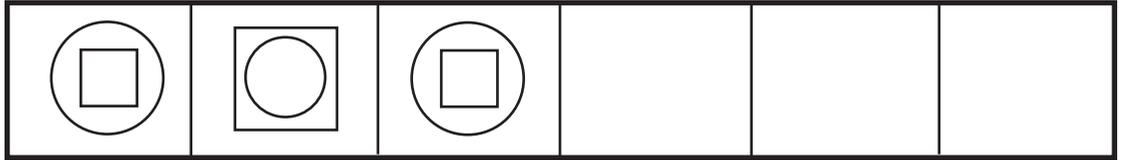
৯। তলৰ জুইশলা কাঠীৰ সাজোনটোৰ পৰা এডাল জুইশলাকাঠীৰ স্থান সলনি কৰি তলৰ প্ৰক্ৰিয়াটো শুদ্ধকৈ অংকন কৰা।

১০। শুদ্ধ ছাঁটো বাছি উলিওৱা -

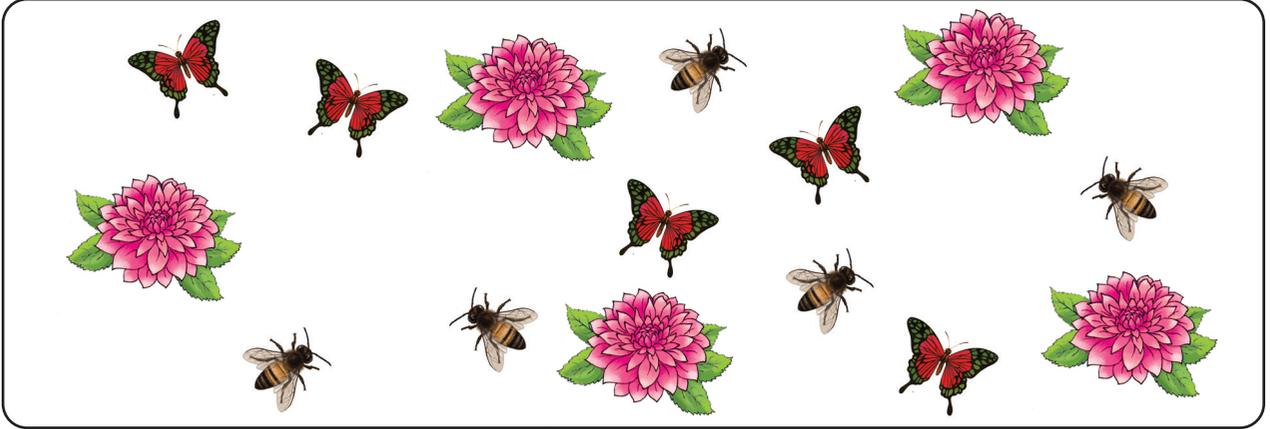
১১। তলৰ ক্ৰমবোৰ আগুৱাই নিয়া -

১২। তলৰ মুদ্ৰাবোৰৰ দীঘল সজ্জাটোৰ পৰা এটা মুদ্ৰা এনেদৰে সজ্জাটোত সাজা যাতে দুয়োফালৰ মুদ্ৰাৰ সংখ্যা ৪ হয়।

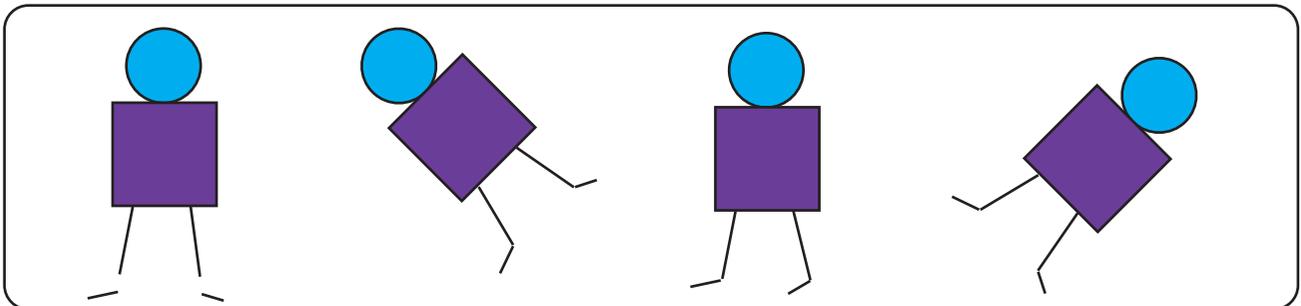
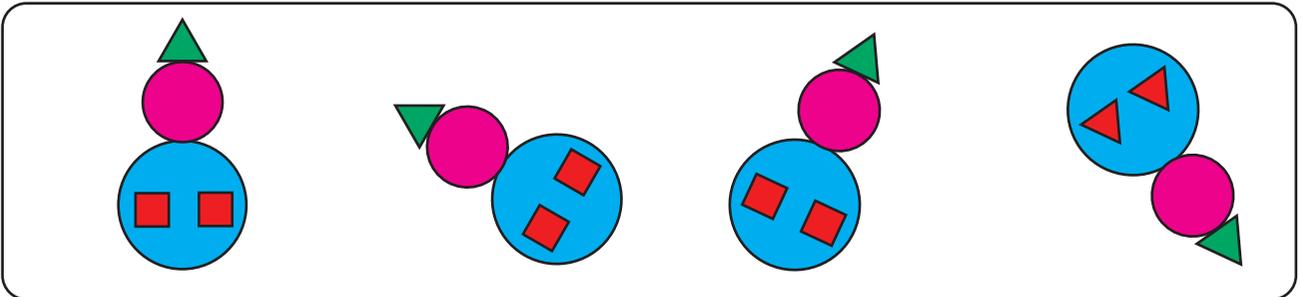
১৩। ঘেৰ কৰি সমানে ভগোৱা, যাতে প্ৰতিটো ভাগত এটাকৈ মৌমাখি, পখিলা আৰু ফুল থাকে।

১৪। ১ কিলোগ্ৰাম তুলা আৰু ১ কিলোগ্ৰাম লোহাৰ মাজত কোনবিধ বেছি গধুৰ হ'ব?

১৫। তলৰ ছবিবোৰৰ পৰা অমিলটো বাছি উলিওৱা।

পাঠ প্ৰস্তুতকৰণত জড়িত ব্যক্তিসকল

শ্ৰী মৃদুল দাস, প্ৰবক্তা, জিলা শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান, বঙাইগাঁও
শ্ৰী ৰূপম দাস, প্ৰবক্তা, জিলা শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান, দৰং
শ্ৰী ছয়নিকা ডেকা, প্ৰবক্তা, জিলা শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান, বৰপেটা হাউলী
ড° বীতা চৌধুৰী, সহকাৰী শিক্ষক, নৰ্মাল স্কুল, নগাঁও
শ্ৰী কুলদীপ কুমাৰ কলিতা, গ্ৰেজুৱেট ইনষ্ট্ৰাক্টৰ, বিটিচি, হাউলী
শ্ৰী প্লাৱিতা দত্ত, গ্ৰেজুৱেট ইনষ্ট্ৰাক্টৰ, নৰ্মাল স্কুল, চতিয়া, বিশ্বনাথ চাৰিআলি
শ্ৰী সুভাষ বৰ্মন, খণ্ড সমল ব্যক্তি, বড়িগোগ-বনভাগ শিক্ষা খণ্ড, নলবাৰী
শ্ৰী চয়নিকা মালাকাৰ, সহকাৰী শিক্ষক, খোপনিকুছি নিজৰাপাৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, কামৰূপ
শ্ৰী মৃগাল কলিতা, সহকাৰী শিক্ষক, লাহৰিঘাট প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, মৰিগাঁও
শ্ৰী মনোজ শৰ্মা, প্ৰধান শিক্ষক, ৮ নং কলাখোৱা প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, যোৰহাট

পৰামৰ্শদাতা :

ড° নিৰদা দেৱী, সঞ্চালক, ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

সমন্বয়ক :

শ্ৰী বন্দনা দুৱৰী, যুটীয়া সঞ্চালক, ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

শ্ৰী মুকেশ শৰ্মা, যুটীয়া সঞ্চালক, ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

শ্ৰী ডিকুমণি হাজৰিকা, প্ৰবক্তা, ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

পুনৰীক্ষক :

ড° জ্ঞানজ্যোতি শৰ্মা, অৱসৰপ্ৰাপ্ত সহযোগী অধ্যাপক, ৰাধাগোবিন্দ বৰুৱা মহাবিদ্যালয়, ফটাশিল আমবাৰী, গুৱাহাটী

ড° মৃগাল শৰ্মা, সহকাৰী অধ্যাপক, নাৰেংগী আঞ্চলিক মহাবিদ্যালয়, গুৱাহাটী

শ্ৰী বীৰেন ভট্টাচাৰ্য, অৱসৰপ্ৰাপ্ত জ্যেষ্ঠ প্ৰবক্তা, ডায়েট, কোকৰাঝাৰ

শ্ৰীমতী ৰাণু বৰগোহাঁই, অৱসৰপ্ৰাপ্ত সহকাৰী শিক্ষক, তাৰিণী চৌধুৰী চৰকাৰী উচ্চতৰ মাধ্যমিক বহুমুখী বালিকা বিদ্যালয়, গুৱাহাটী

প্ৰথম সংস্কৰণত জড়িত ব্যক্তিসকল :

শ্ৰী প্ৰতুল কুমাৰ শৰ্মা, অৱসৰপ্ৰাপ্ত প্ৰধান শিক্ষক, লালসিং একাডেমী হাইস্কুল, গুৱাহাটী

শ্ৰী বীৰেন ভট্টাচাৰ্য, অৱসৰপ্ৰাপ্ত জ্যেষ্ঠ প্ৰবক্তা, জিলা শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান, কোকৰাঝাৰ

অলংকৰণ : শংকৰ কলিতা, ৰাজ্যিক শিক্ষা-গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

ডিটিপি : বুদ্ধজ্যোতি বৰুৱা

নিৰ্মল অসম গঢ়োঁ আহা

স্বচ্ছতাৰ অভিমুখে এখোজ

স্বচ্ছ জীৱন, সুস্থ জীৱন।

মোৰ জীৱনেই দেশৰ জীৱন।

পেলনীয়া বস্তু ডাষ্টবিন বা গাঁতত পেলাব লাগে।

ঘৰ বা স্কুল পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্ন কৰি ৰখাৰ লগতে চুবুৰি আৰু চৌপাশ পৰিষ্কাৰ কৰাৰো প্ৰয়োজন।